Кімнатні помідори
Зберігаємо насіннєву картоплю
Як вибрати порося
Весняні заморозки
Чим хворіє горіх

Дім сад город

3

2002

Івін

(ТУ У 88-264-11-93)

Екологічно безпечний регулятор росту рослин широкого спектру дії. Ефективно стимулює ріст і розвиток овочевих культур, бавовнику, тютюну, ефіроолійних, троянд, квітів, кімнатних рослин. Підвищує енергію проростання і польову схожість насіння та приживлюваність розсади. Сприяє формуванню розгалуженої кореневої системи та потужної листкової поверхні, активізує процеси фотосинтезу. Підвищує стійкість рослин до несприятливих погодних умов та хвороб. Стимулює раннє достигання плодів, підвищує в них вміст сухих речовин, цукрів та вітамінів. Зменшує фітотоксичний вплив засобів захисту, поліпшує якість грунту.

Підвищує врожайність з однієї сотки відкритого грунту: огірків — на 25—70 кг; помідорів — на 35—80 кг; моркви і цибулі — на 15—20 кг; капусти — на 25—40 кг; перцю солодкого і баклажанів — на 25—40 кг.

Збільшує віддачу 1 м^2 теплиць: огірків — на 2,6—4,2 кг; помідорів — на 1,7—2,5 кг.

Спосіб застосування

Залежить від концентрації діючої речовини в ампулі (упаковці). Може застосовуватися в 3 етапи:

1. Вміст 1 ампули (0,1 мг д.р.) розчинити в 10 мл води і замочити в цьому розчині на 12 год. 5 г насіння огірків, капусти або ж 10 г насіння помідорів, баклажанів, моркви, перцю. Потім насіння трохи підсушити і висіяти.
2. Вміст 1 ампули (0,1 мг д.р.) розчинити в 1 л води і обприскати рослини у фазі 4 листків або розсаду перед висаджуванням у грунт.
3. Вміст 1 ампули (0,1 мг д.р.) розчинити в 1 л води й обприскати рослини у фазі початку цвітіння.

Форма випуску

Ампули з масовою часткою діючої речовини (д.р.) 0,1 мг, 1 мг та 10 мг в картонних упаковках.

Термін зберігання

Три роки в упаковці виробника при температурі від 1 до 40°С.

Коментар спеціаліста

За допомогою сучасних аналітичних методів вивчено механізм дії Івіну на рівні клітини. Доведено, що в рослинах він протягом 3—4 діб трансформується у вуглекислий газ та воду. Результати досліджень на тваринах, мешканцях водойм і мікроорганізмах грунту свідчать, що у рекомендованих до застосування дозах Івін абсолютно безпечний. Важливою особливістю цього препарату є його здатність підвищувати морозостійкість рослин. Оброблена Івіном розсада в неопалюваних теплицях витримувала заморозки мінус 7—9°С.

Ось лише деякі конкретні результати наукових експериментів, проведених з Івіном. Замочування насіння **огірків** і обприскування рослин підвищує схожість насіння на 5—9%, прискорює ріст рослин у початковий період, активізує розвиток зародкового кореня і бічних пагонів, збільшує площу листя і вміст у ньому хлорофілу, на 22—28% збільшує кількість зав'язі. Івін сприяє збільшенню жіночих квіток і зменшенню чоловічих, яких, як відомо, для оптимального зав'язування необхідно лише 5%. Достигання плодів прискорюється на 5—8 діб, поліпшується їхня якість; маса сухих речовин збільшується на 0,4—0,7%, вітаміну С — на 2—10 мг%, сума цукрів — на 0,2%. Додатковий урожай огірків у теплицях в середньому становить 1,4—5,1 кг/м^2. Дослідно-промислова перевірка проводилась з найрізноманітнішими сортами, зокрема Ніжинський, Успєх, Алтайський-166, Рустем, Должик, Стойкий, Ізящний.

Застосування Івіну на **помідорах** дозволяє виростити високоякісну розсаду з добре розвинутою кореневою системою, яскравим зеленим забарвленням листя, кращим виживанням після пікірування і висаджування в грунт. Прискорюється масове цвітіння на 2—4 дні, достигання — на 2—7 днів, поліпшується якість плодів: вміст сухих речовин збільшується на 0,3—0,9%, вітаміну С — на 2,6—4,2 мг%, цукрів — на 0,3—0,6%. Застосування Івіну знижує вміст нітратів у плодах на 30—35%, важких металів (ртуть, миш'як, свинець) — на 45—50%. І ще один важливий підтверджений факт — підвищується стійкість плодів до ударних впливів і статистичних навантажень. Це вкрай важливо для зменшення втрат при механізованому збиранні, транспортуванні та зберіганні.

Використання Івіну для обробки насіння і обприскування рослин **солодкого перцю** сприяє збільшенню польової схожості насіння на 10—25%, кращому виживанню рослин, зниженню їхньої ураженості чорною ніжкою. Поліпшується якість розсади, прискорюється достигання плодів на 6—8 діб, ранній урожай збільшується на 15—20%, загальний — на 20—30%.

Препарат Івін також дуже ефективний і при вирощуванні цибулі, моркви, інших городніх культур. Зокрема додаткове обприскування посівів цибулі у фазі стрілкування сприяє збільшенню виходу кондиційного насіння на 35—40%. А якщо вихід стандартних коренеплодів моркви без застосування Івіну становить не більше 70%, то із стимулятором росту він перевищує 90%.

Результатом вивчення регуляторів росту Івін (та Емістим С) при вирощуванні квітково-декоративних культур (жоржин, лілей, тюльпанів, гіацинтів, троянд, клематисів тощо) дають підставу рекомендувати їх для використання при обробці бульб, цибулин, саджанців. Вони значно збільшують кількість бутонів та покращують їх товарний вигляд, підвищують стійкість до захворювань.

Способи застосування

1. Івін (1 амп. по 10 мл д.р.) або Емістим (0,5 мл) розчиняють у 2 л води, розчин застосовують для обробки насіння.
2. Обприскування вегетуючих рослин розчином Івіну (1 мл препарату на 10 л води) у фазі бутонізації.

Зауважу також, що випробування проводилися практично в усіх областях України. Якщо вагомі результати були отримані в польових умовах у колективних господарствах, то використання Івіну (інших стимуляторів росту виробництва АТ "Високий врожай") на дачних ділянках і городах, де на невеликій площі є можливість використовувати їх особливо ретельно, дотримуючись усіх вимог технології, може дати ще більшу віддачу.

Івін дозволений до використання Укрдержкомісією. Посвідчення серія А № 00353.

Г.Бульботко,
канд. с.-г. наук
Укр ДНДІПТІ "Агроресурси"

Селянин не повірить, доки не перевірить або Ще раз про Фумар

Назва статті не випадкова. Вчора прийшла знайома запитати, невже все правда, що написано про Фумар у першому номері журналу "Дім, сад, город" за 2002 р. Мовляв, я розумію, що реклама — це реклама, а ти скажи по секрету, чому вірити, а чому — ні. Чесно кажучи, вперше почув таке запитання, не знаю, що й відповісти. Аж тут приносять пошту. Відкриваю перший же лист і читаю: "Дякую Вам за Фумар, дуже порадував своїм ефектом. Якщо можливо, то вишліть мені післяплатою..." (О.І.Шевченко, с. Новоказанкувате Запорізької обл.).

Показав я цей лист знайомій і всі запитання відпали. Але ж такі листи я отримую кожний день. Задумався, яка ж віддача від Фумару у гривнях? Вирішив прикинути мінімальний ефект і ось що вийшло. Однієї ампули Фумару ринковою вартістю 1,5 грн. достатньо для передпосівної обробки 400 кг картоплі, що достатньо для висаджування на 10 сотках. При мінімальній врожайності 200 кг із сотки і мінімальному збільшенні на 20 % за рахунок Фумару додатково буде отримано 400 кг картоплі, тобто 400 грн. Отже, витрачена на фумар 1 грн. перетворюється, як мінімум, на 250 грн.! Я вже не кажу про якість і збереження картоплі, про те, що й врожайність у картоплі буває вищою, і ефект від Фумару значимішим, та й картопля у місті коштує не 1 грн. за кілограм.

При вирощуванні ж інших овочів ефект від Фумару ще відчутніший. Прикиньте самі. Ви можете уявити, скільки насінин помідорів, огірків, моркви або інших культур можна замочити перед сівбою в 1 л робочого розчину Фумару (1 ампула на 1 л води) і на якій площі це насіння (або розсаду) можна висіяти, візьміть мінімальне збільшення врожаю на 20% та підрахуйте отриманий ефект. При цьому не забудьте врахувати, що, наприклад, врожайність моркви та буряків збільшується не менш, ніж на 30%, а редьки — більш як на 50%, підвищується схожість і енергія проростання насіння, поліпшується якість рослин і продукції. Як тут не згадати минулорічний дзвінок невідомого фермера, який купив дороге імпортне насіння кавунів, схожість якого при перевірці виявилась не вище 35%. Як досвідчений агроном, він перед сівбою дослідив вплив усіх доступних стимуляторів на схожість цього насіння і виявив, що лише використання Фумару підвищує схожість більше, ніж у два рази, тимчасом як інші стимулятори не дали й 1,5-разового підвищення. Вдячність цього чоловіка мені зрозуміла. Але не слід думати, що після обробки Фумаром проростає й те насіння, яке повністю втратило схожість — чудес не буває.

Втім Фумар можна й потрібно використовувати не лише для передпосівної обробки насіння. Під час пікірування розсади або її пересаджування достатньо занурити кореневу систему рослин у водний розчин Фумару, що підвищить якість визрівання й приживлюваність розсади, підвищить її стійкість до різних хвороб. Якщо ж, не дай Бог, рослини захворіли грибковими захворюваннями, не треба впадати у відчай. У цьому разі необхідно негайно обробити розсаду сумішшю розчинів відповідного фунгіциду і Фумару: фунгіцид зупинить розвиток хвороби, а Фумар надасть рослині додатковий імпульс розвитку. Наприклад, за ураження чорною ніжкою розсаду достатньо обробити сумішшю Байлетону і Фумару: вище ділянки ураження рослини випустять додаткове коріння, укоріняться і розсада буде врятована.

Слід пам'ятати, що обробка насіння перед висівом дасть змогу отримати перший урожай приблизно на два тижні раніше, а обробка вегетуючих рослин після висаджування у відкритий грунт покращить їх приживлюваність і розвиток. Ефективна й профілактична обробка рослин практично всіма фунгіцидами (окрім металовмісних) у суміші з Фумаром, оскільки Фумар нейтралізує інгібуючу (що гальмує розвиток) дію фунгіцидів.

До речі, застосування Фумару дало чудові результати при вирощуванні соняшника, гречки, люцерни, кукурудзи, пшениці, інших зернових та технічних культур.

Фумар з успіхом використовується для щеплень плодово-ягідних культур, оскільки є ефективнішим калюсоутворювачем, ніж гетероауксин. Використання Фумару в цій якості не лише підвищує приживлюваність щеплень, але й збільшує кількість пагонів, загальну масу й листкову поверхню, що природно сприяє врожайності. Наприклад, листкова поверхня саджанців винограду після обробки Фумаром зростає в 2—4 рази завдяки збільшенню як кількості листків, так і їх площі. Виноградний кущ, отриманий щепленням з використанням Фумару і через 5 років після щеплення значно перевищує за біометричними показниками і врожайністю кущі, одержані з застосуванням гетероауксину.

Фумар використовується також для розмноження рослин живцями. Замочування живців у водному розчині Фумару збільшує їх приживлюваність у середньому в 1,5 раза і забезпечує, наприклад, майже стовідсотковий вихід рослин гвоздики.

Одним з найсприятливіших термінів обробки вегетуючих рослин водним розчином Фумару є фаза бутонізації — початок цвітіння. Обробка в цей час плодових дерев і кущів (1 ампула на 10 л води) регулює кількість зав'язі, обробка овочів сприяє збільшенню кількості зав'язі завдяки зростанню кількості жіночих квіток, збільшенню розмірів плодів, що в кінцевому підсумку підвищує врожай і поліпшує його якість. Наприклад, обприскування суцвіть винограду підвищує врожайність ягід щонайменше на 10 % при одночасному покращенні їх товарності й якості — зростає середня маса грон, на 10—12 % збільшується вміст цукру і знижується вміст кислоти в сокові. Це стосується й інших плодово-ягідних культур — малини, смородини, агрусу, яблунь і т.п. Особливо ефективна обробка суниці: вдвічі підвищується її врожайність. Ефективна також обробка помідорів, огірків, баклажанів та інших культур, які вирощують як у відкритому, так і в закритому грунті.

Фумар — незамінний помічник і в декоративному квітникарстві. Наприклад, обприскування троянд у фазі бутонізації в 1,5 раза збільшує масу квіток і поліпшує їх аромат.

Поєднання універсальності, високої ефективності, простоти використання, екологічної безпеки та понаднизьких норм витрат з дешевизною препарату роблять Фумар незамінним помічником городників і садівників.

Від усього серця бажаю всім городникам і садівникам доброго здоров'я, відмінного настрою й високого врожаю!

О.Просяник

Ці огірки мене зачарували

Овочівництвом займаюся більше сорока років. Вирощувала різні культури, зокрема більш як сто сортів помідорів. Останнім часом захопилася огірками, хоча й помідорів висаджую чимало, але вже таких, що відповідають усім моїм вимогам.

Я передплачую багато спеціалізованих видань з проблем городництва і використовую їхні поради.

Від городників-любителів отримала багато насіння та садивного матеріалу. Низько вклоняюся працівникам журналу "Дім, сад, город" за їхню нелегку працю.

Хочу розповісти про огірочки, які побачила на грядці у свого знайомого. Він назвав їх "Мое восхищение". І справді, ці огірки мене зачарували. Невдовзі мала нагоду переконатися, що назва відповідає дійсності, хоча я й не знаю, хто її вигадав.

Огірки у знайомого були на шпалері, листям вони вкриті не дуже густо, але плодів чимало, і всі такі рівненькі, темно-зелені, дуже смачні, без гіркоти. І це у вересні.

Тепер про те, як я вирощую огірки.

Перший спосіб. Це коли висіваю пророщене насіння в грунт і накриваю плівкою приблизно 10—15 квітня (залежно від погодних умов). Так роблять багато городників.

А ось другий спосіб. У середині березня намочую насіння в слабкому розчині марганцівки, через 30 хв. промиваю, загортаю у вогку ганчірку, потім у целофан і в тарілочці ставлю на сонячне підвіконня. Коли насіння гарно накільчиться, висіваю його в теплиці. Роблю ямки в грунті, висіваю по дві насінини в кожну. Формую луночки, щоб вода не витікала під час поливу.

Коли огірочки зійшли і вже мали по два справжніх листочки, я їх прорвала, гірший видалила, а в лунці залишила тільки по одній рослинці.

Підживлювала огірки в теплиці тричі: перший раз — мікродобривом "Покуття-1", другий — збродженим курячим послідом, а втретє — мікродобривом "Арніка-1". Декілька разів полила слабким розчином марганцівки. Завжди поливала лише теплою водою.

Тільки-но у моїх огірочків виростає 5—7 листочків, я починаю готуватися до висаджування їх у грунт. Спочатку добре поливаю, щоб грунт наситився водою і корінці огірочків були в болоті, тоді під час пересаджування грудка землі з корінням триматиметься й не розвалиться, а рослина легко приживеться і не захворіє. На городі, де маю висаджувати огірки, натягую шпагат, щоб рядочки були рівненькі (потім зручніше ставити опори). Рядочків можна робити скільки завгодно, але я роблю їх два: один проти одного. Відстань між рядами — 2 м, а в рядку між рослинами — 35—40 см, довжина довільна. Треба подбати про те, щоб огірочки увесь день освітлювалися сонцем, не росли в затінку і добре провітрювалися. Тоді успіх гарантований.

Копаю ямки діаметром 30 см, глибиною на штик лопати. Половину землі висипаю поряд з ямкою, а ту, що в ямці, добре розпушую лопатою, насипаю дві пригорщі перегною, 100 г попелу та по чайній ложечці сульфату амонію і гранульованого суперфосфату. Додаю землю, що була зверху, і все добре перемішую. В цій суміші роблю луночку, щоб посадити в неї розсаду огірка.

Тепер про те, як я накриваю рослини. На початку і в кінці рядочка ставлю (забиваю) опори. В рядку теж треба забити кілочки. Залежно від довжини рядка їх може бути декілька. Зверху прикріплюю поперечну планку, а по боках — вертикальні навскіс до рейки. Каркас висотою 50 см готовий, можна пересаджувати огірки. Поливаю гарно ямки під каркасом, в які маю висаджувати. Беру маленьку дитячу лопатку, підважую саджанець огірка в теплиці лопаткою правою рукою, а лівою притримую землю і переношу дуже акуратно у підготовлені лунки на городі. Ставлю корінці з грудкою землі в ямки, легесенько присипаю з усіх боків землею, трохи ущільнюю її й одразу ж поливаю теплою водою з марганцівкою. Приживлюваність, як правило, стовідсоткова, тільки у перші 4—5 днів рослини вдень прив'януть, а якщо трапляється пересаджувати в дощ, то вони зовсім не хворіють. Я вважаю, що єдина трудомістка операція — пересаджування рослин. Та ще й різні видання пишуть, що огірки, як правило, не витримують пересаджування. Я ж користуюся таким способом вже сім років і жодного разу він мене не підвів.

Після садіння накриваю огірки старою плівкою, знятою восени з теплиці. Моє накриття нагадує своєрідний "курінь". Огірочки опиняються знову ніби в теплиці, тільки мініатюрній. З одного боку плівку прикриваю землею, а з іншого — притискую дошками, жердинами, щоб, при потребі, можна було піднімати плівку для провітрювання або поливання. З країв закріплюю її прищіпками. Надалі спочатку відкриваю огірочки з одного боку, потім з двох, а далі і з того, який прикритий дошками. Зазначу, що в кожному регіоні температура буває різна і тому треба регулювати режим провітрювання по-своєму, як вважаєте за потрібне.

Коли минають холоди і огірочки вже не бояться ні вітру, ні сонця, знімаю плівку повністю, прополюю, підживлюю, обробляю арцеридом і мульчую землю стружкою. Під нею добре зберігається волога і не ростуть бур'яни.

Всю "арматуру", на якій трималася плівка, видаляю, а на її місце ставлю міцну опору для підв'язування центрального стебла і пасинків. На початку і в кінці рядків у мене капітально закопані труби; опори треба поставити і в рядку, а до них прикріпити горизонтальні кріплення, щоб до них підв'язувати рослини. Мені здається, що у кожного городника є свої методи підв'язування огірків, особливо у досвідчених.

Я на своїх грядках випробувала багато різних способів вирощування. Садила в горщики — рослини витягувалися, а які ж хирляві вони були! Після висаджування в грунт довго "крутилися", та й урожай не радував.

Висівала безпосередньо в грунт пророщене насіння, теж клопоту чимало: то не всі зійдуть, то зійдуть пізно, і поки діждешся від них врожаю, їх уже кругом повно і плоди вже не здаються такими ласощами, як раніш.

Можливо, мій спосіб вирощування огірків не досконалий, але роблю саме так і дуже задоволена результатами своєї праці, тому що маю належну віддачу. У сусідів тільки-но посходять огірки, а ми вже давно їх споживаємо. А урожай 2001 р. був рекордним для мене, до того ж у цих огірків дуже мало чоловічого цвіту.

За літо я підживлювала рослини чотири рази і тільки передбродженим курячим послідом, поливала раз на тиждень марганцівкою, а після дощу — теплою водою з лійки, тричі за сезон обробляла арцеридом, зривала плоди щодня, аби не переростали.

Л.Г.Савицька,
м. Васильків Київської обл.

Дім • сад • город • 3

Щомісячний виробничо-практичний журнал
Засновник і видавець —КП "Редакція журналу "Дім, сад, город"
Зареєстрований Міністерством інформації України,
серія КВ, №3536 від 23.10.98 р.
Видається з січня 1989 р.

Багаторічні кімнатні помідори

Кожний з нас звик до того, що помідори — це однорічна рослина. Але окремі городники вирощують любительські сорти кімнатних багаторічних помідорів, які за належного догляду можуть рости й плодоносити 3—4 роки. Найбільш поширені та найкраще пристосовані до кімнатних умов сорти — Перуанські і Крайова.

Висівати насіння кімнатних помідорів можна у будь-яку пору року і перші стиглі помідори одержите через 90—95 днів після сівби. Висіваючи восени чи взимку, рослини обов'язково потрібно досвічувати, щоб світловий день становив не менше 12 год. За таких умов рослини не витягуються і добре розвиваються. Найкраще ростуть вони на південних вікнах, на просторих та світлих підвіконнях, коли температура не менша 20° тепла.

Посуд для вирощування помідорів краще брати темного кольору і місткістю не менше 3—5 л. Обов'язково мають бути дренажні отвори для вільного доступу повітря до коренів і щоб не затримувалася надлишкова вода.

Грунтосуміш для вирощування кімнатних помідорів повинна бути легкою за механічним складом і родючою. Для цього я беру одну частину перегною, дві частини дернової землі та одну частину річкового піску. На один кілограм суміші додаю сірникову коробочку деревного попелу. Це джерело калію, який необхідний для нормального розвитку розсади.

Висіваю насіння у невеликі стаканчики по 2—3 насінини. Поливаю теплим рожевим розчином марганцівки, накриваю плівкою і тримаю до появи сходів у теплому місці. Після появи сходів переношу на підвіконня, де більше світла й прохолодніше.

Розсаду, що виросла до 10—12 см, пересаджую на постійне місце по одній рослині в горщик (відро). Поливаю взимку свіжою сніговою або дощовою водою кімнатної температури. У такій воді міститься багато мікроелементів, що стимулюють ріст рослин.

Мінеральних добрив під час вирощування кімнатних багаторічних помідорів не застосовую, оскільки є можливість робити підживлення розчином курячого посліду (1:25), настояного протягом тижня. Крім того, зверху на грунт насипаю тоненький шар деревного попелу.

Кімнатні помідори не потребують штучного запилення, але потрібно під час цвітіння постукувати по стеблу паличкою, щоб краще запилювалися, а також обприскувати розчином борної кислоти (0,5 г на 10 л води) для інтенсивного зав'язування плодів.

В.С.Швець,
с. Політанки Шаргородського р-ну Вінницької обл. 23542

НУТ УРОЖАЙНІШИЙ В СТЕПУ

Прошу розповісти на сторінках журналу про технологію вирощування нуту — бобової культури, яка допомогла нашій сім'ї вижити у повоєнні роки.

Л.В.Захаревич,
м. Звенигородка Черкаської обл.

Нут більше відомий в Україні, особливо у південно-східному та південному регіонах, під місцевими назвами "баранячий горох", "волохатий горох", "волохатка", "турецький горох". Це давня культурна рослина районів з посушливим кліматом. Здавна її вирощували у Південно-Західній Азії, посушливих країнах Середземномор'я, в Індії, Пакистані, Ефіопії, у Середній Азії. А на теренах України вона дещо призабута, хоча раніше її вирощували на зерно як для харчових потреб, так і на корм. У 70-ті роки XX ст. в колишньому СРСР було районовано близько 20 сортів нуту кормового та харчового, з яких найбільше поширилися стійкі до аскохітозу сорти Дніпровський високорослий, Краснокутський 195, Совхозний, Ювілейний.

За харчосмаковими якостями нут подібний до гороху, але його зерно розварюється гірше. В їжу використовують сорти з білим насінням. Дуже смачне засмажене зерно. У ньому міститься 18—26 % білка, 43—66 % вуглеводів, 4,7—8,2 % олії та 6—9 % клітковини.

Зелену масу й солому тварини не поїдають через високий вміст щавлевої кислоти. Солому можна використовувати на корм разом з іншими кормами після запарювання.

Дуже важливими перевагами нуту є його посухостійкість і стійкість до ушкодження брухусом та довгоносиком. Саме тому нут, як і чина, є цінною зернобобовою культурою для степової зони, де він урожайніший, ніж горох та сочевиця.

Щодо врожаїв та витривалості в Степу з нутом може конкурувати з-поміж зернобобових тільки чина. У південних областях України нут дає не менші врожаї, ніж горох, а на півночі Лісостепу він значно поступається гороху.

Біологічні особливості рослини

Корінь у нуту стрижневий, з добре розвинутими боковими відгалуженнями, глибоко проникає в грунт. Бульбочки великі і їх багато. Стебло не товсте, але грубе, прямостояче, не вилягає, заввишки від 25 до 60 см. Від головного стебла відходять одна-дві гілки. Розгалуження у більшості сортів починається низько. Відомі так звані штамбові сорти, у яких стебло галузиться тільки у верхній половині і боби розташовані високо. Листки закінчуються не вусиком, а листочком. Вони непарноперисті, з 5—8 парами дрібних еліпсоподібних листочків із зазубринками. Прилистки великі, яйцеподібні.

Рослина має золотисте опушення, через яке в спекотну погоду виділяється багато (до 150 кг/га) оксалатно-яблучної кислоти. На Сході цю кислоту збирали й вживали як оцет, а також для виготовлення прохолоджувальних напоїв.

Квітки у нуту поодинокі, пазушні, дрібні, білі або забарвлені. Ця рослина самозапильна, але зрідка може запилюватися й перехресно. Біб дуже здутий, короткий, завдовжки 1,4—3,5 см, з носиком; стиглий має солом'яно-жовтий або світло-фіолетовий колір. Коли достигає, не розтріскується. Кількість насінин — від 1 до 3, але частіше 2.

Насінини мають довжину 5—14 мм, кутасті або круглі, з носиком; трапляються різновиди з кулястими насінинами, тобто горохоподібні. Сім'ядолі жовті. Насінини білі, кремові, рожеві, коричневі та чорні; поверхня гладенька або зморшкувата; маса 1000 шт. — 60—600 г. Насіння багате не тільки на білки (20—30%), але порівняно з іншими зернобобовими (крім сої) і на жир (4—8 %).

Нут — рослина континентального клімату. Насіння починає проростати за температури +2°С. У проросли в умовах високої температури рослин затримується цвітіння й посилюється гіллястість. Для плодоутворення потрібна порівняно висока температура. Приморозків, навіть сильних (до −11°С), нут не боїться.

Довгий день скорочує період від сходів до цвітіння і різко зменшує гіллястість нуту. Короткий же (12 годин) розтягує цей процес, спричинює бурхливий ріст зеленої маси, сильну гіллястість і плодоутворення. Достигання при цьому настільки запізнюється, що ряд сортів не можуть достигнути навіть на півдні, де вегетаційний період тривалий.

Нут може зацвісти і за полярним колом. Його вегетаційний період дуже коливається — від 60 до 110 днів; у скоростиглих сортів — 60—70, у середньостиглих — 75—85.

Як посухостійка рослина нут легко витримує нестачу вологи і навіть у напівпустельних умовах дає порівняно задовільний урожай. За надмірного зволоження різко зменшується кількість зав'язі, боби ростуть, але насіння в них не розвивається. Надлишок вологості повітря найбільш згубно позначається на сортах, сприйнятливих до грибкового захворювання — аскохітозу, від якого у деякі роки посіви нуту можуть повністю загинути. До грунту він невибагливий. Краще, ніж інші зернобобові, родить на піщаних і навіть засолених грунтах.

З добрив нут найкраще реагує на фосфорні, які необхідно вносити з осені. Ефективним є застосування нітрагіну.

Строк сівби — ранньовесняний, з шириною міжрядь 30 см. Оптимальна густота — 50 рослин на квадратному метрі, або близько 17 рослин на погонному метрі рядка. На легких грунтах глибина загортання насіння 7 і навіть 8 см, на важких — не глибше 6 см. Висіваючи сівалками, нут, як і горох, сіють з верхнім подаванням насіння в катушках. Воно проростає за температури +6...+8°С, для цього потрібно багато води. В процесі проростання сім'ядолі на поверхню не виносяться.

Доглядаючи за рослинами, міжряддя розпушують для знищення бур'янів та грунтової кірки. Видаляють також ті, що уражені аскохітозом (вони відрізняються від здорових бурими плямами й відставанням у рості).

Нут достигає рівномірно й дружно, не вилягає. Боби прикріплені високо і не розтріскуються. Але, якщо урожай перестоїть, частина бобів під час збирання комбайном може обламуватися. Під час обмолочування насінини нуту розколюються менше, ніж у гороху. Хорошим урожаєм вважається 30 ц/га зерна. Зберігають зерно вологістю не вище 14%.Схожість зберігається 10 і більше років.

Ф.М.Архипенко,
канд. с.-г. наук,
Інститут землеробства УААН

2 сотки×10 = дачник? 20 соток×10 = фермер?

Після виходу в світ статті "Технологія Д.Міттлайдера, пристосована до місцевих умов" у журналі "Дім, сад, город" № 6 за 1998 р. я одержав більше п'ятисот листів. Звичайно, відповів не на всі, бо це неможливо. Всі відповіді є в брошурі, яку я написав протягом 1999 р. А на деякі поставлені в листах питання постараюся дати відповіді в цій статті.

Багато городників запитують: наскільки прибуткова технологія Д.Міттлайдера і чи взагалі вона можлива?

Прибутковість у наших реальних умовах можна виміряти тільки кількістю грошей, які вторгуєте за вирощену продукцію. Перевіряє на життєздатність саме життя. Головне моє завдання — виростити якомога більше красивих смачних овочів. Смак овочів — категорія не тільки гастрономічна, але й перший показник якості. Овочі, які не одержали необхідних поживних речовин, сонячних променів, або вирощені із застосуванням високих доз гербіцидів, із надлишком нітратів тощо, смачними не бувають. Стверджувати, що технологія Міттлайдера економічно себе виправдовує — дуже мало сказати. Підрахуємо складові економічної ефективності.

Перша складова. Урожайність підвищується у 3—4 рази. За 10 років я до цього звик і тому візьмемо для розрахунку збільшення врожайності в 2,5 раза. Це абсолютно достовірно й означає, що для того, аби одержати таку ж кількість врожаю овочів, мені б знадобилося 2 сотки×2,5 = 5 соток землі, обробленої за традиційною технологією. Не беремо до уваги той фактор, що технологія забезпечує вищий процент товарної продукції від загальної кількості та більшу її привабливість.

Друга складова. Технологія пристосована для вирощування ранніх урожаїв картоплі, помідорів, огірків. Ніхто не заперечить, що ранні овочі втричі і навіть більше дорожчі, ніж ті, що з'являються на місяць пізніше. Іноді протягом одного тижня ціни зменшуються в 2, а то і в 3 рази. Це означає, що в грошовому вираженні, аби одержати ту ж саму кількість грошей, мені було б потрібно 5 соток×3 = 15 соток землі, обробленої за звичайною технологією.

Третя складова. Оскільки вирощуємо ранню продукцію, з'являється можливість виростити й пізню. Таким чином, можливі 2 і навіть 3 врожаї. Наприклад: редиску під плівкою (сіяти слід у лютому, березні), потім помідори під плівкою (висаджені в кінці квітня, на початку травня великовіковою розсадою), цвітну капусту (висіяти треба не пізніше 15 червня, а висадити розсаду з грудкою землі 15 серпня). Варіантів тут дуже багато. Зі своїх ділянок я знімаю завжди два врожаї, а інколи й три. Зазначу, що пізні врожаї в грошовому вираженні бувають ефективніші, ніж у середині літа. Завдяки цій технології можна додати ще 5 соток землі порівняно із традиційною технологією.

Загальний результат трьох складових легко підрахувати. Господар може одержати з двох соток землі, обробленої за технологією Міттлайдера, таку кількість продукції, як з 20 соток за традиційною, тобто у 10 разів більше.

Технологія Міттлайдера — інтенсивна, отож потребує своєчасного, якісного виконання всіх робіт. В ідеалі кожна грядка не повинна простоювати ні години: сьогодні зібрали — сьогодні й засадили. Якщо цього не робити, ефективність різко зменшиться. Дуже впливає на ефективність вирощування купівельна спроможність громадян. Раціонально вирощувати ранню цвітну капусту: вона холодостійка, урожайна, дорога, але від її вирощування довелося відмовитися через погану реалізацію. Виростив кілька грядок савойської капусти, кожний другий цікавився, прицінювався, але ніхто не купив навіть за ціною білоголової. Молода картопля: можна виростити 250 кг товарної суперранньої картоплі з однієї сотки. Це 250 доларів, якщо зумієте реалізувати. Я не маю такої можливості за браком часу.

Головне — реалізація продукції. Мої товарні овочі — помідори, огірки, часник, трохи динь. Сім'я у мене складається з п'яти осіб. Овочами користуємося протягом усього сезону — від ранніх до пізніх, і все це вирощене на двох сотках. Під час сезону розпродажу платимо за квартиру, електроенергію, газ, дачу і таке інше. Для потреб городу купую щороку на 100 гривень плівки, на 50 гривень добрив, гіпсу; на 35 гривень — засобів захисту рослин, на насіння виділяю близько 20 гривень, і т.д., разом близько 250 гривень. Ці витрати з надлишком покриває озимий часник. Він у мене ранній. Вибираю у першу п'ятиденку червня. На його місце саджаю розсаду баклажанів, капусти, динь, причому в другому обороті овочі досягають

одночасно з тими, які вирощуються за звичайною технологією. На кінець сезону маємо 220—250 доларів чистого прибутку.

Мене виручає деревне вугілля й попіл. Опалюю курінь виключно дровами. Плівку для вузьких грядок використовую 3—4 роки. Живності не тримаємо, бо покрадуть. Ефективність могла б бути більшою за рахунок розсади. Розсаду вирощую за технологією, яка гарантує безболісне пересаджування у відкритий грунт. Ціна її може бути втричі дорожчою за ту, що на базарі, але вирощувати треба багато, щоб вистачило на всіх сусідів, інакше і образ не оберешся, та й покрадуть. Практично ділянку обслуговує одна пара рук, але й та малоефективна, бо господар все щось мудрує по-новому, а це значно зменшує трудову віддачу. Тому, кого цікавить технологія Міттлайдера і в кого є необхідність збільшити віддачу грядок, раджу сміливо, рішуче, без вагань братися за справу. Очі бояться, а руки роблять. Мені 70 років і все, що притаманне цьому вікові, при мені, але і необхідність, і велике бажання вижити, й цікавість допомагають обробляти ділянку самотужки.

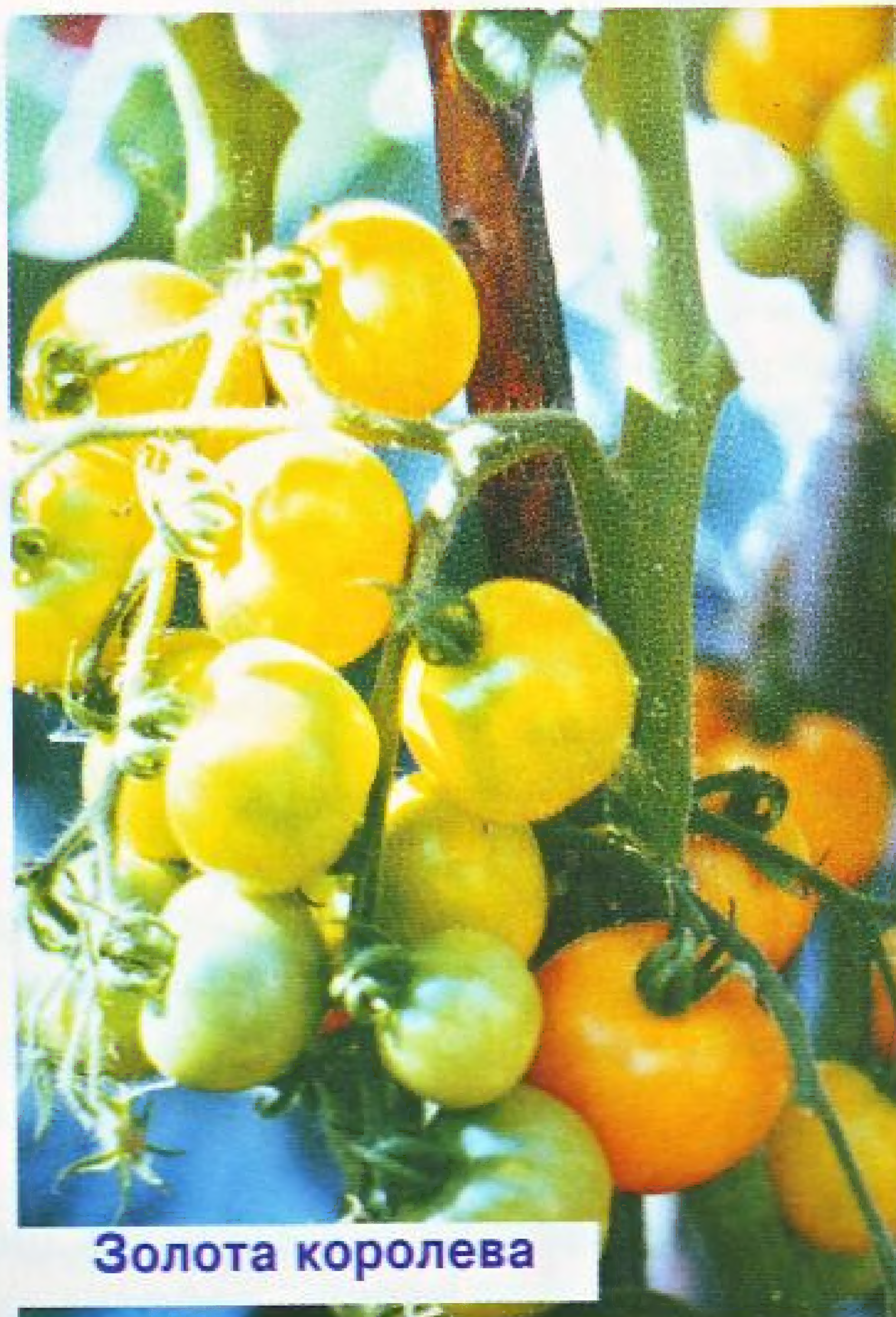
Наша сусідка, сорокарічна красуня-молодиця, наспівуючи, робить у чотири рази більше роботи, ніж я. Сім'я має чотири пари робочих рук. Вони могли б обробити 20 соток за технологією Д.Міттлайдера й одержати до 5000 доларів чистого прибутку за рік, а якщо утримувати живність, то навіть більше. Для такого, вже фермерського господарства треба мати автомобіль для реалізації продукції, адже її може бути з 20 соток стільки ж, скільки з двох гектарів за звичайною технологією. Два чоловіки повинні займатися виключно реалізацією продукції, а два — інтенсивно працювати на землі, по господарству.

Перспектива. Технологія Д.Міттлайдера може бути пов'язана з ідеями нині покійного вченого в галузі виноградарства, члена-кореспондента ВАСХНІЛ С.А.Мельника, який радив вирощувати виноград, фрукти й овочі одночасно на одній ділянці. Ця технологія XXI століття народилася на нашій землі сорок років тому. Дай Бог, щоб років через п'ять я написав статтю в "Дім, сад, город" про мій досвід її освоєння.

В.Ф.Ведмідь,
м. Одеса

Помідори на

Інформації щодо вирощування помідорів у спеціалізованих виданнях вистачає. Зокрема, в журналі «Дім, сад, город» досить часто з'являються публікації подібної тематики. Кожний автор статті дає власні поради щодо того чи іншого агрозаходу, який розрахований на певні кліматичні умови. Але Україна — держава не мала за територією, грунтово-кліматичні зони різні, звідси й неоднаковий підхід до вирощування помідорів, який значною мірою диктує фітофтороз.

Золота королева

Протягом останніх двох років я мав змогу вирощувати помідори на двох різних городах: в умовах, наближених до польових (с. Голубівка Прилуцького р-ну); на присадибній малопровітрюваній ділянці (в м. Прилуки) з близьким розташуванням будинків та дерев.

Протягом цих років, малосприятливих для вирощування помідорів, уважно стежив за рослинами. Слід зауважити, що своєчасні триразові підживлення та ретельне пасинкування ліаноподібних і високорослих сортів міг робити лише на присадибній ділянці, де й мешкав (м. Прилуки). На ділянці ж у селі здійснив одне підживлення азотом, пасинки (не довші 10 см) видаляв лише тричі за сезон.

На детальній агротехніці вирощування помідорів зупинятися не буду. Про неї досить вдало розповіла у № 1 за 2001 р. журналу "ДСГ" досвідчена городниця з м. Долина Г.Хоменко. Хотів би дати лише деякі практичні поради.

Особливу увагу під час висаджування рослин на грядці приділяю їхньому розміщенню, насамперед це стосується малопровітрюваних ділянок. Декілька років користуюся гребеневим способом, про який розповідав у журналі "Дім, сад, город" № 2, 2001 р., щоправда, для солодкого перцю. Тут те ж саме, але по дві рослини. Ряди довільної довжини, площа живлення 50x70 см для ліаноподібних та високорослих сортів (враховуючи регулярне підв'язування, видалення пасинків і зайвого листя, залишаю на плодоношення 2—4 найсильніших пасинки), та 70x70 см — для кущових сортів. Ці дворяддя розділені рядками капусти, гладіолусів, чорнобривців, буряків тощо.

Після висаджування встановлюю опори або натягую шпалеру під кожний кущ. До них підв'язую рослини в міру їхнього росту. Перевагу віддаю дерев'яним палицям діаметром 3—4 см і довжиною до 2 м для ліаноподібних сортів, 1,5 м — для високорослих, 1 м — для кущових. На початку мого захоплення помідорами користувався металевими прутами, але визнав їх нерентабельними, бо в більшості випадків це призводило до пошкодження рослин внаслідок тертя під час вітру між рослиною та прутом (аби закріпити рослини, потрібно сильно затягувати мотузки, але цього робити не можна, бо стовбур рослини потовщується і мотузки дуже врізаються в нього).

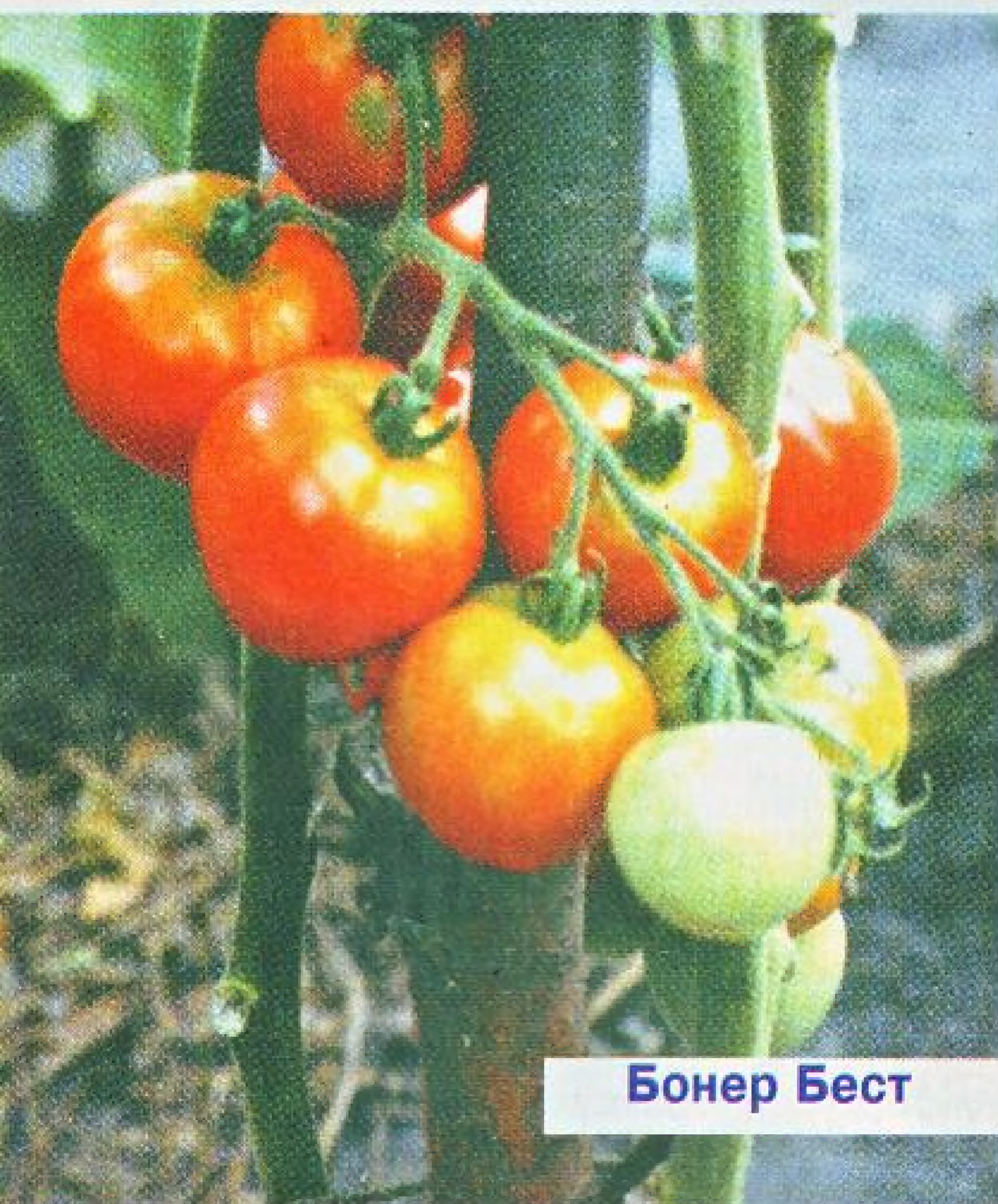
Велику увагу приділяю видаленню зайвого листя з рослин. На жаль, більшість городників не знає, як правильно це зробити і тому або не робить цього зовсім, або обриває все в один день, спричиняючи рослинам сильний стрес. Недобір врожаю в цьому випадку гарантований. Я ж уже багато років користуюся способом, який запропонував в одному з журналів "ДСГ" відомий селекціонер помідорів Ф.М.Тарасенко. Після того як на ліаноподібному чи високорослому сорті зав'язалася китиця, видаляю нижнє листя, адже воно свою справу зробило, живлячи коріння рослини сонячною енергією, і тепер лише заважає їй. Аби не завдавати рослині великих стресів, видаляю не більше трьох листків раз на три дні. Листя виламую вручну. Можна користуватися і ножем, але з метою гігієни його необхідно промивати в розчині марганцівки після роботи з кожною росли-

Чернігівщині

ною. На кущових сортах видаляю зайве листя вибірково, завжди найнижче. Зауважу, що все листя з рослин видаляти не можна, аби не порушувати процес фотосинтезу. Коли верхівки рослин дотягуються до кінця опори (ліаноподібні високорослі сорти), надщипую їх (після останньої китиці має залишатися 1—2 листки), водночас припиняю видаляти листя. В кінцевому підсумку на кожній рослині повинно залишитися листя над трьома-чотирма верхніми китицями кожного пасинка.

Наступне питання — фітофтороз і деякі "секрети" боротьби з ним. Насамперед, вищезгадане вже є до певної міри профілактикою від цієї хвороби, адже рослини мають вигляд не лише доглянутих (до речі, він дуже дивує знайомих, які вперше бачать мої помідори), але й добре провітрюються. Відомо, що фітофтороз любить вологе середовище та загущені ділянки. Ось деяка власна статистика.

Маючи ділянки в різних місцях, у дуже вологому 2000 р. одержав різні результати. Скажімо, на ділянці в Прилуках фітофтороз добре "погосподарював", незважаючи на те, що я застосовував найсучаснішу "хімію" (по одній обробці): татту, фундазол, імуноцитофіт, а також настій часнику, розчин марганцівки, гумат натрію в проміжках між хімічними обробками.

Бонер Бест

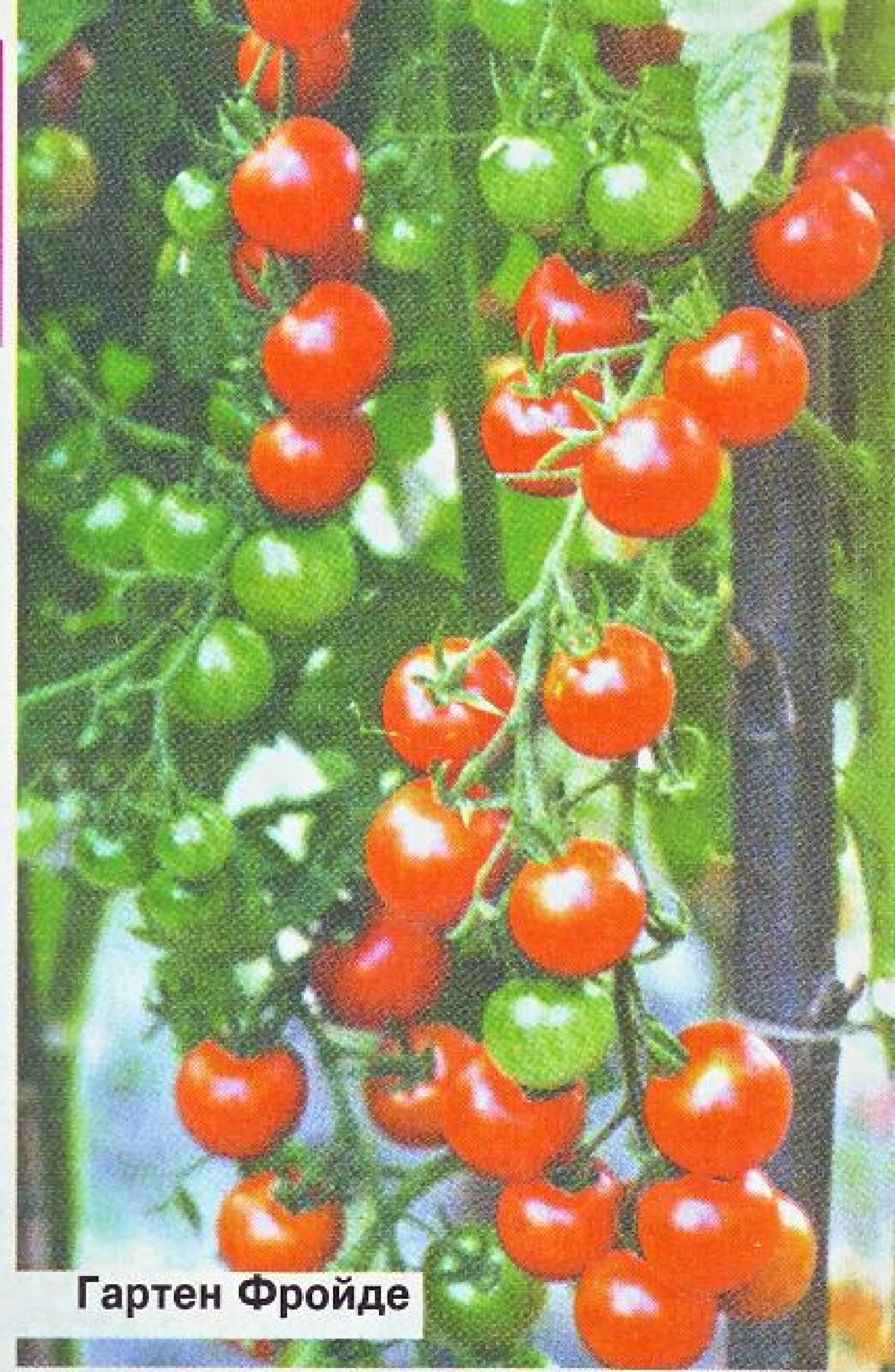
В цей же час на ділянці в с. Голубівка, наближеній до польових умов, зробив лише дві обробки татту. Рослини тут незначно уражувалися фітофторозом, що підтверджує необхідність кращої "вентиляції" на ділянці або ж умов для цього. Щоправда, в другому випадку мав місце недобір врожаю через неможливість ретельнішого догляду за рослинами.

Літо 2001 р. розпочалося зі сталих дощів. Незважаючи на обробку препаратом татту, першу фітофторну пляму на стовбурі помідорів сорту Венета виявив у другій декаді червня. Беручи до уваги поради вчених застосовувати послідовно препарати контактної та системної дії (татту — системної), придбав купроксат (контактної) та обробив рослини. Але вже через три доби почав знаходити поодинокі плями на листках багатьох сортів. З досвіду знав, що ані часник, ні татту вже не допоможуть. Але в моєму "архіві" ще знаходилися фунгіциди ридомил-25, акробат та стимулятори — фумар, імуноцитофіт, емістим С, які я тримав як головний удар. До того ж "бакові" суміші, наприклад ридомил+фумар, я вже вдало застосовував для боротьби з хворобами винограду та персиків, а про вдале їх застосування на помідорах повідомив мій товариш В.Б.Мосціпан. Отож, після видалення уражених листків та обробки рослин сумішшю ридомилу та імуноцитофіту помітив, що хвороба пішла на спад. Через 12 діб повторно обробив сумішшю ридомилу та фумару.

Подальші обробки робити не було сенсу, бо вже через два тижні почали достигати надранні сорти — Марсель, Отрадний, Ефемер. Що ж маємо в цьому випадку? Рослина успішно протистоїть хворобі, тому що її імунітет зміцнює стимулятор росту. Словом, урожай отримав відмінний. Зокрема, на сортах Де Барао, Аурія, Сеньйор, Лимон-ліана, Гібрид 2 Тарасенка, Космонавт Волков ознак фітофтори не спостерігав навіть наприкінці вересня (майже через три місяці після останньої обробки). А такі сорти зарубіжної селекції, як Хельфрут, Бонер Бест, Ляна, Рейнландс, Консул, Золота королева, Гартен Фройде, змінили моє уявлення про товарні, смакові та врожайні якості помідорів.

Додам ще одне спостереження. Після азотистих підживлень (курячий послід, зброджена кропива) фітофтороз розвивався швидшими темпами, а після підживлення деревним попелом — меншими, звісно, у порівнянні із звичайними умовами.

Хотів би згадати й про попередників помідорів. Багатьом відома аксіома, що помідори після картоплі садити не можна. Не вдаючись у подробиці, скажу, що й сам намагаюся висаджувати їх після капусти, кукурудзи, моркви чи гладіолусів. У 2000 р. висадив помідори після часнику. Мої міркування були такі: якщо обробки настоєм часнику допомагають проти хвороби, значить і земля там має бути "чистою". Але розчарувався. На цій ділянці рослини ніяк не хотіли рости, навіть незважаючи на підвищену увагу до них. Фітофторозом вони уражувалися не менше від інших рослин. І як наслідок — дуже великий недобір урожаю.

Гартен Фройде

І ще одне. Фітофтороз нам так затьмарив очі, що на інші хвороби ми перестали звертати увагу. Так ось, хочу згадати про вертицильозне в'янення, яке раніше спостерігав на деяких нестійких до нього сортах солодкого перцю, а в останні роки і на помідорах. На жаль, такі чудові сорти, як Вибух, Солодкий банан, Бархатистий виявилися нестійкими до нього. Дещо несподівано "повівся" і голландський сорт Трюффе прекос: рослини, підготовлені до висаджування у ящиках, хворіли, а вирощені в парничку та висаджені у відкритий грунт не тільки не хворіли, а й дали по восьмилітровому відру високотоварних плодів кожна. Обробки вищезгаданими "баковими" сумішами відновлюють хворі рослини, але урожайність їх значно знижується. Вихід один: відмовлятися від вирощування нестійких сортів.

Готуючи цей матеріал, я не мав на меті компрометувати чи вихваляти певні сорти або препарати. Якщо у читачів виникнуть запитання, готовий дати індивідуальну відповідь за наявності заадресованого конверта з маркою для відповіді.

Геннадій Сергійович Мамченко,
а/с 100, м. Прилуки
Чернігівської обл., 17500

Головна цінність чумизи – висока врожайність

Ця злакова культура вперше з'явилася у Придністров'ї десь у середині 50-х років. Насіння чумизи придбав колишній колгосп ім. Кірова в с. Слобода Яришівська (нині Могилів-Подільського району).

Висіяна в польовій сівозміні, чумиза дала досить гарний травостій, а врожай зерна становив близько 50 ц/га. Ще через рік цю рослину посіяли в овочевій сівозміні після капусти, яка росла по пласту багаторічних трав. Урожай перевершив усі сподівання: 65 ц/га. Зеленої маси одержали не менше 300 ц/га, хоча посіяна була рослина широкорядним способом.

Чумизою зацікавились, як кажуть, не на жарт, і рекомендували всім колгоспам як високоврожайну круп'яну культуру.

Дещо з біології рослини

Походить чумиза із Східної Азії. Найбільше її культивують у Китаї та Маньчжурії. І хоч це культура південна, теплолюбна, вона успішно росте і дає дорідні врожаї в усій чорноземній смузі, а сходи, крім того, витримують заморозки до −2—3°С.

Сіють чумизу широкорядним (45 см) або вузькорядним (15 см) способами, коли грунт прогріється до 10—12°С, хоч насіння проростає й за 6—7°. Глибина його загортання — 3—5 см. Сходи з'являються через 8—10 днів. Вегетаційний період триває 140 днів.

Стебло чумизи прямостояче, облистнене, сягає висоти 120 см і закінчується подібною до колоса волоттю завдовжки 25—50 см. Плід — жовто-коричнева зернівка в лусочках, як просо, придатна на борошно та крупи. Коренева система мичкувата, досить добре розгалужена і може проникати в грунт на глибину до 2 м.

Протягом вегетаційного періоду чумизу боронують, двічі-тричі розпушують міжряддя. Збирають у фазі технічної стиглості зерна прямим або роздільним комбайнуванням. Солому силосують з відходами овочевих культур або зрізують на січку. Худоба її добре поїдає.

Цінність культури

Як зернова круп'яна злакова культура, чумиза має неабияку господарську цінність. Зерно мелють на борошно, переробляють на крупи та дерть. Чумизу добре клюють курчата і кури, при цьому істотно підвищується несучість. Дерть згодовують худобі та свиням. Солому поїдають корови, вівці, кози.

Та головна цінність чумизи у високій урожайності зерна, яке, по суті, нічим не відрізняється від проса й не поступається йому. Однак, якщо середня врожайність, скажімо, Веселоподолянського проса 18—20 ц/га, то чумизи — втричі більша. Майже таке ж співвідношення щодо виходу зеленої маси з гектара посіву. Крім того, рослина краще облистнена. Корми з чумизи (якщо вона не переросла) м'які, соковиті і досить поживні.

Словом, переваг тут багато. На мою думку, чумиза заслуговує на увагу не лише колективних, а й одноосібних господарств, фермерів або тих господарів, які утримують худобу та птицю. Адже із земельної ділянки, засіяної чумизою, можна одержати значно більше зерна й кормів, ніж, скажімо, зайнявши її під просо, гречку, озимі чи ярі зернові культури. А зерно чумизи беззастережно приймають заготівельні пункти, його охоче купують для птахофабрик та інкубаторних станцій, тим більше, що проса зараз обмаль.

Чумиза — "китайське просо"

Не скажу, звідкіля взялося у нашій родині, як називала його мати, "китайське просо". Але щороку на городі з-поміж кукурудзи, картоплі, буряків чи з мішаних посівів виділялося кілька десятків високорослих зелено-коричневих рослин з доволі великими волотями. Восени зерно з них здебільшого виклювували горобці. Те, що залишалося, мати вимолочувала, а навесні підгодовувала ним курчат.

У голодному 1933 році мати з "китайського проса" варила суп або товкла зерно в ступці і готувала кашу чи голубці. А в наступні роки його згодовували курям. І ніхто не міг сказати, як насправді зветься ця культура. Лише тоді, коли насіння завезли у згаданий мною колгосп, посіяли й виростили, я впізнав у "китайському просі" Коломенську чумизу, яка давно росла у нас на городі.

Отже, варто згадати про цю дещо забуту культуру. А насіння можна придбати як у Придністров'ї, так і в тих аматорів, які торгують насінням.

Г.А.Скоряк,
м. Вінниця

Практика переконливо свідчить: якщо немає екстремальних умов (тривала посуха, сильні зливи, град тощо), то навіть за умов недбайливого ставлення до вирощування картоплі невеликий урожай можна одержати. Але ж усі ми прагнемо до того, щоб урожай був якомога більшим, а бульби — великими й смачними. Для цього необхідно всім рівнятися на передові господарства, які займаються вирощуванням картоплі, і на досвідчених картоплярів-аматорів.

Я цілеспрямовано займаюся вирощуванням картоплі вже 60 років і в останні 10 років плідно працюю над виведенням високоякісної насіннєвої картоплі. Отож можу дати певні рекомендації щодо вирощування та зберігання саме такої картоплі.

Усю насіннєву картоплю можна умовно поділити на дві категорії: перша, яка вирощена на насіння на спеціально виділених для цього ділянках, і друга, відібрана із звичайних насаджень картоплі.

Урожайність бульб, поряд з іншими факторами (агротехніка, внесення добрив, вологозабезпечення та ін.) значною мірою залежить від якості насіння та правильної, науково обгрунтованої організації насінництва як у великих господарствах, так і в невеликих земельних наділах окремих громадян. Тому у великих господарствах бажано розмножувати насіннєву картоплю, придбану в наукових організаціях, на дослідних станціях та в окремих картоплярів-аматорів, яким вони довіряють, тобто використовувати першу категорію, а малі господарства можуть задовольнятися й другою.

Насіннєва картопля за якістю бульб поділяється на супер-суперееліту, супереліту, еліту, першу, другу, третю репродукцію і т.д. Коли ж репродукція невідома, такий садивний матеріал прийнято вважати масовою репродукцією. Як правило, чим вища репродукція, тим більша врожайність. Але мушу зауважити, що найбільший урожай від придбаної в науково-дослідних організаціях і сортовипробувальних станціях насіннєвої картоплі одержую не в перший, а на другий рік, тому що в перший рік відбирають найбільш продуктивні клони і саме їх висаджують на другий рік!

Про те, як відбирати бульби під час копання картоплі для майбутнього садіння, автор статті детально розповів у книзі-технології "Гігантизм бульб картоплі і висока врожайність" (видання перше і друге, готується до друку й третє).

Незалежно від того, як створено садивний фонд насіннєвої картоплі: чи ви придбали його в науково-дослідних організаціях, на сортовипробувальних станціях або у картоп-

Правильно збережена насіннєва картопля – запорука високого врожаю

лярів-аматорів, які спеціально займаються вирощуванням картоплі на насіння і частину її продають безпосередньо за місцем проживання або висилають посилками, чи відібрали бульби з власного врожаю — цю картоплю необхідно надійно зберегти, аби було що садити.

Ось деякі складові надійного зберігання насіннєвої картоплі. Дуже важлива температура сховища, в якому вона зберігається. Різні сорти картоплі неоднаково реагують на температуру зберігання, відтак і майбутній врожай залежить від неї. Вона коливається в межах плюс 1—5°С, але якщо сортів багато (автор рекомендує мати їх у кожному господарстві не менше десяти різних строків достигання) , в такому разі оптимальною є температура +2°С. Щоб не ризикувати, треба помістити в кожному картоплесховищі спиртовий термометр, за допомогою якого періодично визначати температуру. На більшій частині території України картоплесховища (погреби та ін.) викопують досить глибокими і в них нескладно підтримувати потрібну температуру. Але є області (приблизно 20 %), де підгрунтові води періодично піднімаються досить близько до поверхні грунту. В таких місцях (і в Баранівці теж) картоплесховища будують у вигляді склепів з незначним заглибленням у землю. Це досить часто призводить до значного охолодження поверхні сховища й спонукає громадян утеплювати їх. З власного досвіду знаю, що найпростішими і найдешевшими матеріалами для утеплення є сніг і тирса. Зокрема, якщо на шар снігу насипати шар тирси, то це не тільки слугуватиме утепленням взимку, а й збереже прохолоду в сховищі навесні і на початку літа, що дуже важливо.

Багатьох замовників насіннєвої картоплі, яку висилають у посилках, хвилює: як дійде картопля, чи не втратить своїх якостей або чи не замерзне рано навесні і пізно восени.

Мною були проведені спеціальні дослідження: насіннєву картоплю поміщали у фанерні ящики для посилок і забивали їх кришками. Далі тримали в такому стані 5, 10, 20, 30 і 40 днів. Після цього ящики відкривали і картоплю з них висаджували поряд з тією, яку не закладали в ящики. Ніякої різниці в урожаї не помічав при зберіганні у ящиках 5 і 10 днів, а за умови більших строків зберігання урожайність дедалі зменшувалася. Враховуючи те, що посилки доходять у будь-який куточок України за 3—5 днів, можна дати гарантію, що за цей час ніяких змін у бульбах не відбудеться, якщо посилки відразу після отримання відкрити і надалі тримати відкритими.

Якщо ж є підозра, що посилки могли знаходитися на пошті чи в процесі транспортування і доставки при мінусовій температурі, то вдома відкривати їх відразу не можна — потрібно, щоб плюсова температура ящиків і картоплі в них підвищувалася поступово до кімнатної температури годин за 20—24, після чого посилки можна відкрити. А ще краще спочатку потримати їх при температурі плюс 8—10°С протягом 10—12 годин, а потім вже перенести до приміщення з кімнатною температурою плюс 18—20°С на 10—12 годин і лише після цього відкрити.

Якщо посилки відправляють у критичні періоди, коли можуть бути заморозки до мінус 5°С, ретельно обгортають усі бульби, а іноді й кожну окремо папером у декілька шарів. Таким чином створюється своєрідний термостат, який не допускає різкої зміни температури, що й рятує бульби від псування.

Подеколи в сховищах спостерігається підвищена вологість повітря. Автор рекомендує (і сам так робить) у таких випадках посипати бульби тонким шаром меленої крейди. Тому не повинно насторожувати замовників, коли при отриманні посилок бульби в них мають білий наліт крейди.

Анатолій Стаднік,
м. Баранівка Житомирської обл.

Щедра грядка

Виганяємо крота з городу

Цих невеликих тварин, які ведуть підземний спосіб життя, часто приваблюють наші городи, де вони знаходять для себе поживу. Якщо кроти оселилися на вашій ділянці — це знак біди, гарного врожаю годі чекати. Боротися з ними надзвичайно важко. Чого тільки люди не вживають, аби позбутися цього шкідника, але часто всі зусилля виявляються марними: на городах знову з'являються купки вигорнутої землі, а поряд — пошкоджені зів'ялі рослини.

Проте, виявляється, з цими землерийками можна боротися досить простими способами. Кріт живе в норі і полюбляє абсолютну тишу, тому негативно реагує на різні шуми, особливо монотонне гудіння, яке можна створити вітряним млинком, або металевий брязкіт — за допомогою іншого пристрою, про який і хочемо розповісти.

Влаштувати маленькі брязкальця на городі — досить проста справа і під силу кожному. Для цього потрібні лише використані металеві банки з-під пива і металевий прутик — шматок арматури чи товстого дроту або якогось іншого стрижня.

У верхній частині пивної банки потрібно розширити отвір (горлечко). З цією метою звичайним ножем вирізують кружальце по межі рубчика жорсткості. Далі якимось тупим предметом — ручкою молотка, держалном лопатки чи іншим предметом вирівнюють увігнуте дно у нижній частині банки, щоб вона надійно "сиділа" на стрижні і звучання було більш насиченим та мелодійним. Після цього забивають у землю металевий прутик, про який ми згадували, і на нього накладають банку. Вона дуже легенька, і тому навіть найменший подих вітру буде її колихати то в один, то в інший бік, а банка ударятиметься нижнім кінцем об прутик, видаючи металевий звук (калатання), хвилі якого по металевому стрижню проникатимуть у землю і непокоїтимуть наших непроханих гостей. І вони змушені будуть залишити "непривітну" ділянку.

Встановивши три—чотири таких пристрої на одній сотці, можна повністю вигнати кротів з городу. Цей спосіб перевірений деякими дачниками, вони підтверджують його високу ефективність та надійність. Спробуйте, і ви самі в цьому переконаєтеся.

Георгій Бульботко,
канд. с.-г. наук

Цинія — квітка унікальних кольорів

Цинія, або майорці, як лагідно називають її в Україні, добре відомі квіти. Їх сіяли наші мами і бабусі, ними прикрашають оселі й нині.

Сьогодні можливості квітникарів значно зросли завдяки тому, що пропонується безліч нових сортів: мені здається, що й у цинії починається нове життя.

Як відомо, цинія потрапила до Європи з Мексики у 1796 р., а назву свою отримала на честь професора ботаніки Йогана Цинна. В Америці й зараз цинія користується особливою популярністю, саме там було виведено більшість сучасних сортів.

Гама кольорів цинії дуже широка: червоні, білі, рожеві, жовті, бузкові. Є навіть цинія з унікальним для квітів світло-зеленим забарвленням, це сорт Енві, що в перекладі буде — заздрість.

Сорти цинії різняться між собою не лише висотою рослини, а й розмірами квіток — від 3 до 12 см у діаметрі.

Форма квіток також різноманітна: жоржиноподібна, помпонна, анемоподібна, кактусоподібна. Цинія кактусоподібна має дуже великі квітки надзвичайно оригінальної форми. Приємною несподіванкою минулого року була цинія анемоподібна Атракціон.

Рід цинії налічує близько 20 видів. У наших садках здебільшого вирощують майорці стрункі — *Zinnia elegans*. Значно менше відомі майорці вузьколисті — *Z. angustifolia*, які мають зовсім інший вигляд: розлогі кущики заввишки 20—30 см, квітують дуже рясно протягом усього літа. Завдяки цьому цинія вузьколиста ідеально підходить для балконів, бордюрів, альпійських гірок. У міському озелененні може створювати низькі бордюри, гарні квіткові килими. Один із її сортів так і зветься Перський килим. Симпатичні квіточки дещо нагадують чорнобривці, маючи найрізноманітніші відтінки коричневих та жовтих кольорів, частина квіток має двоколірне забарвлення, а всі разом створюють золоте мереживо перських мотивів.

Крім того, цинія придатна для зрізування, довго не в'яне, до того ж не втрачає яскравості кольорів.

Вона приваблива ще й простотою вирощування: це під силу навіть дітям. Цинія дуже теплолюбна, посухостійка, що особливо важливо, враховуючи наше спекотне літо. До грунту невибаглива, краще росте на сонячних місцях. Сіяти її насіння краще безпосередньо в грунт, коли земля вже досить прогріється (20—25°С), через тиждень–два з'являються дружні сходи. В подальшому цинія потребує звичайного догляду і, якщо немає надмірної вологи й холоду, практично не хворіє. Квітує з липня до заморозків.

То ж хай милують ваше око ці чудові квіти, такі скромні й елегантні.

Раїса Боренкова, *Дніпропетровськ*

Перський килим

Народна назва "нечесана бариня" досить добре характеризує цю рослину з її міцним широким кущем і красивим ажурним листям. Раніше космея цвіла всюди: на міській клумбі, біля селянської оселі, вздовж парканів. Дехто й за квітку її не дуже вважає. Зараз космея стала попелюшкою наших квітників, а шкода.

Мені хочеться сказати кілька слів на захист колись поширеної, а тепер майже забутої квітки.

По-перше, сучасні сорти мають багато переваг. Вони декоративніші завдяки своїм яскравим квіткам (Сенсація). Крім традиційних високорослих, селекціонери створили низько- та середньорослі сорти з компактним кущем і великими квітками, наприклад, Біла соната. Компактний кущ, тривале цвітіння,

---

Форма крони кордон дуже гарно вписується на невеликій ділянці біля стіни, тину, на межі грядок чи ділянок, але потрібно врахувати, що для цього типу крони непридатні сильнорослі вегетативні та сіянцеві підщепи. Найкраще кордон формувати на низькорослій вегетативній підщепі М-9 та на дуже низькорослій М-27.

Кордон має переваги перед іншими формами крони тим, що він займає небагато місця. На невеликій ділянці садівник-аматор може розмістити велику колекцію порід і сортів дерев. Щільне та приземлене розташування крони сприяє зручному догляду за нею.

Перед висаджуванням яблуні для утримання крони у формі кордону встановлюють підпори та натягують на них дріт у кілька рядів, до якого прикріплюють рейки під кутом 45° у бажаному напрямку.

Навесні вздовж шпалери висаджують однорічні саджанці для формування одноплечого кордону, який складатиметься з стовбура з центральним провідником та обростаючих гілочок, які за довжиною мають бути не більшими за випрямлену руку садівника.

Тож, висадивши саджанець, закріплюють його до рейки під кутом 45°. Центральний провідник не чіпають, решту пагонів обрізують на чотири бруньки (рис. 1).

Космея – фаворитка міських клумб

красива ажурна зелень роблять цю попелюшку фавориткою міських клумб багатьох міст по всій Європі. До того ж її білі квітки гарно контрастують у квітнику з іншими квітами.

Оригінальні квітки має сорт Морська раковина.

Нетрадиційні для космеї жовті кольори має космея сірчано-жовта.

У світовій селекції є навіть космея шоколадного кольору і, що особливо дивно, навіть пахне шоколадом.

По-друге, космея надзвичайно невибаглива рослина: не боїться посухи, витримує приморозки, квітує навіть на бідних грунтах.

Біла соната

Саме ці, даровані їй природою якості, прагнуть використати селекціонери, котрі активно працюють над вдосконаленням її декоративності.

Космея надзвичайно проста у

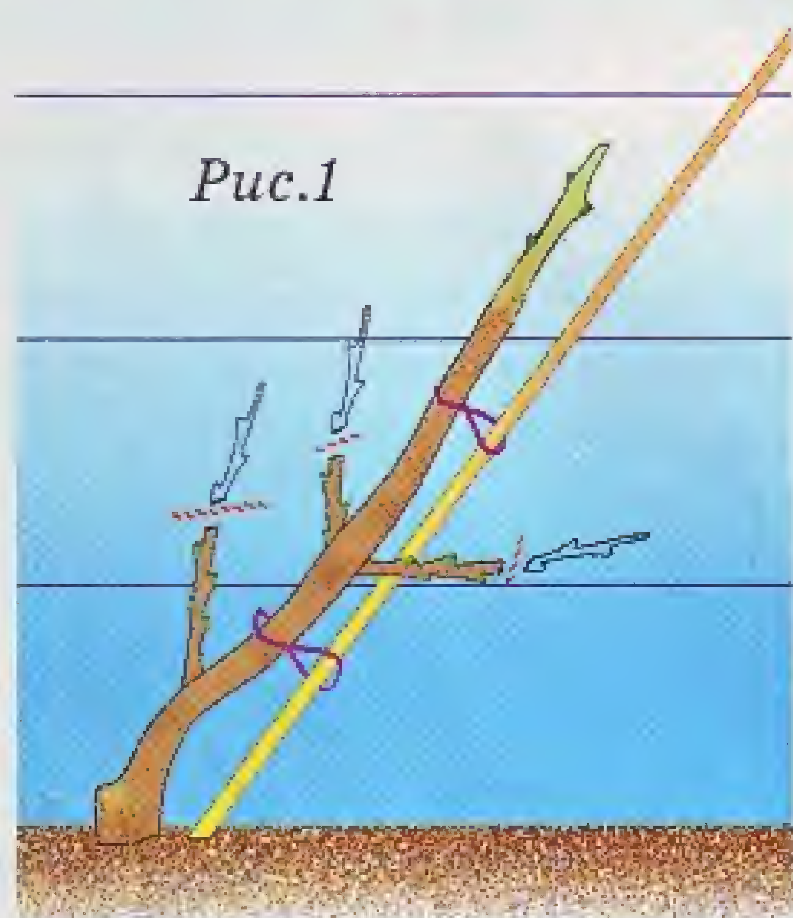

Морська раковина

вирощуванні, її насіння дружно сходить за безпосереднього висіву в грунт, за необхідності легко витримує пересаджування, дає рясний самосів.

Висіявши лише один раз цю скромну красуню, ви будете милуватись нею багато років.

Р.Боренкова,
Калинова, 53—55,
Дніпропетровськ, 49087

Форма крони — кордон

Згодом у травні, як тільки почнуть з'являтися квітки, їх видаляють, зберігаючи розетку листя (рис. 3). Видалення квіток сприяє кращому росту молодих дерев.

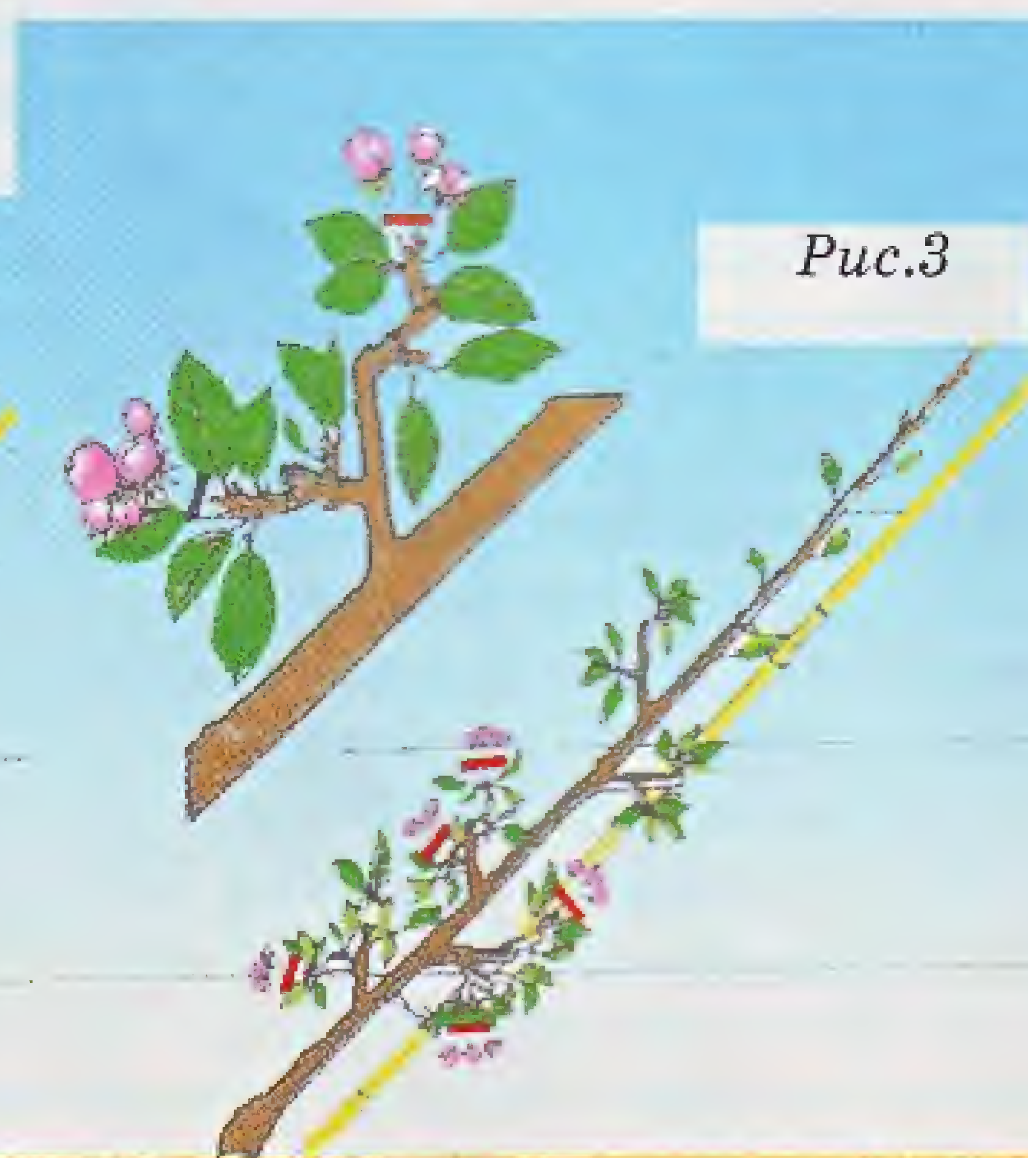
У наступні роки цього вже не роблять.

У липні виконують літнє обрізування: бокові гілки першого порядку вкорочують на 3 листки; бокові гілки другого порядку — на 1—2 бруньки, або на 2—3 см (рис. 4). Літнє обрізування необхідне за інтенсивного росту, воно сприяє диференціації плодових бруньок та обмежує надмірний ріст дерева.

З третього року дерева починають плодоносити, поступово нарощуючи врожай у наступні роки. Обрізування кордонів, що плодоносять, полягає в наступному. Взимку або напровесні (березень-квітень), якщо не було літнього обрізування, бокові пагони обрізують на третю-четверту зовнішню бруньку; якщо квіткових бруньок немає, гілки першого порядку обрізують на 4 бруньки, другого порядку — на 2—3 см; центральний провідник не чіпають (рис. 5).

Березень-квітень

Травень

Липень

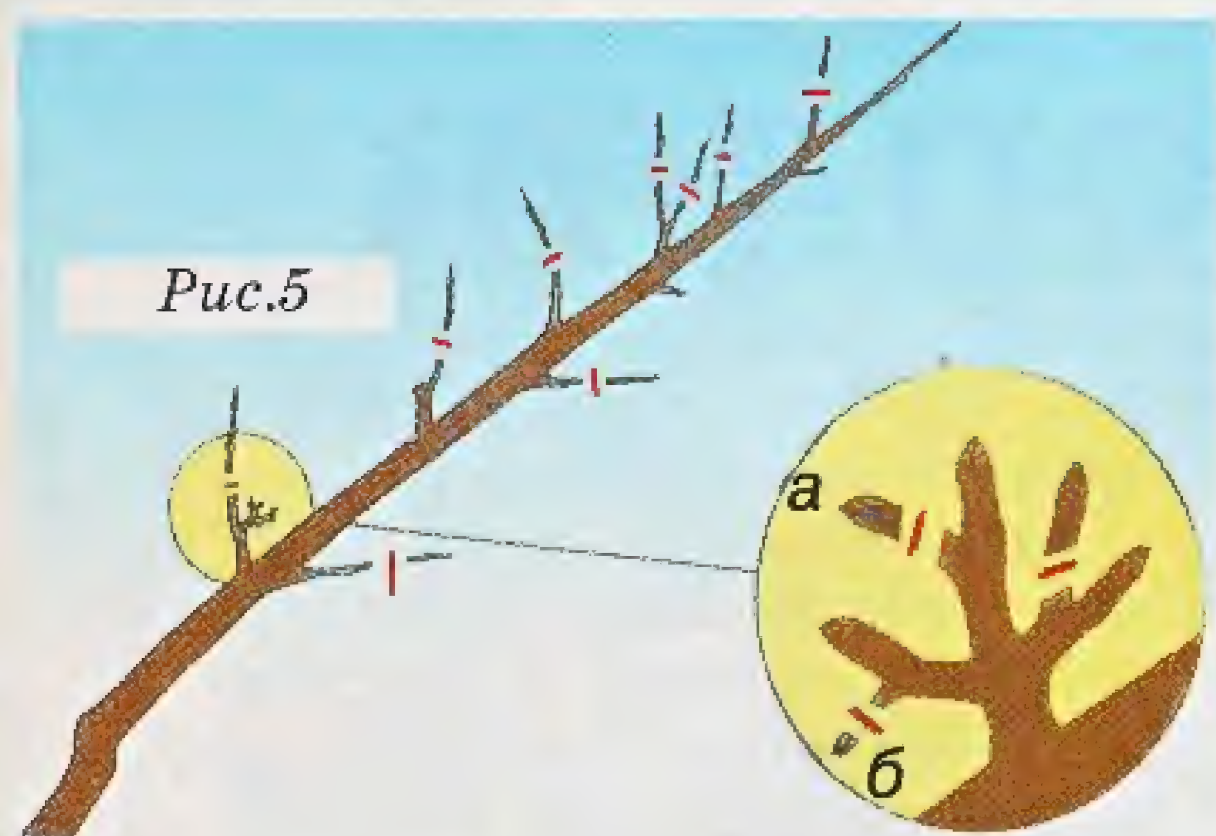
На другий рік рано навесні (березень-квітень) теж виконують обрізування: центральний провідник не чіпають; гілки першого порядку обрізують на 4 бруньки; гілки 2—3 порядків — на 1—2 бруньки (рис. 2).

У міру розвитку дерева проріджують обростаючі гілочки, видаляючи в першу чергу слабші (рис. 5,а) та ті, що розташовані в нижній частині (рис. 5,б).

Влітку (серпень — початок вересня) бокові гілки обрізують на 3 листки; гілки другого порядку вкорочують на 2—3 см; якщо центральний провідник переріс верхню межу шпалери, то його однорічний приріст видаляють повністю або обрізують на 2—3 см.

Ми розглянули порядок формування й обрізування одноплечого кордону, але кордон може бути й дво-, триплечий тощо. Обрізування аналогічне — підхід до кожного плеча як до окремо взятого кордону.

Якщо кордон дуже інтенсивно росте, то його ріст можна обмежити сильнішим пригинанням до землі, тобто зменшивши кут

відходження від землі до 30—35°С. Якщо цей захід не допомагає, то застосовують кільцювання або кербування.

В.Г.Лисанюк,
доктор с.-г. наук,
А.Н.Кручек,
канд. с.-г. наук

З досвіду весняного щеплення

Перещеплення черешні поліпшеним копулюванням

Весняним щепленням ми розмножуємо зерняткові та кісточкові плодові культури. Залежно від віку підщепи та місця щеплення цю роботу виконуємо способом поліпшеного копулювання, у бічний заріз, за кору. "Варварський" спосіб "у розщіп" — не використовуємо. Усі ці способи щеплення досить детально описані в різних книжках з садівництва, тому на техніці їх виконання не зупиняємося. Звернемо увагу читачів на головне. Чим більша ділянка камбію (тонкого шару між деревиною і корою) на прищепі та підщепі збігається, тим кращі приживлюваність та збереженість прищепи. Місце щеплення слід надійно захистити від висушування обв'язуванням поліетиленовою стрічкою завширшки близько 1 см і завдовжки 30—35 см. Усі поранення на підщепі та верхній зріз на живцеві (прищепі) обов'язково обмазуємо садовим варом. Оптимальним строком весняного щеплення є початок сокоруху, який легко визначити по доброму відділенню кори від деревини. Особливо це важливо для кісточкових культур: черешні, вишні, абрикоси, сливи, аличі. В такому порядку їх і потрібно щепити у перші дні або ж перед самим початком сокоруху (перші числа квітня). Термін щеплення зерняткових (яблуні, груші) значно триваліший, але і тут не бажано запізнюватися.

На початку сокоруху у такому ж порядку виконуємо окулірування проростаючим вічком у Т-подібний розріз або вприклад. Після приживлення, через 3—4 тижні, зрізуємо стовбур над брунькою.

Як підщепу використовуємо лише рослини з могутнім минулорічним приростом. Щойно висаджені та слабкі рослини не перещеплюємо, їх краще окулірувати влітку у період літнього сокоруху (кінець липня — початок серпня) або наступної весни, коли вони добре приживуться і матимуть сильний однорічний приріст.

Найкраще, коли товщина підщепи й прищепи однакові. У такому разі ми використовуємо спосіб поліпшеного копулювання. Так щепимо більшість плодових культур, у т.ч. в крону молодих 2—3-річних рослин, створюючи дерево-сад на одному стовбурі. Дерева яблунь, груш старші 4—5-річного віку, коли товщина стовбура в місці щеплення перевищує 2 см, краще щепити у крону способом за кору. Цей спосіб використовуємо тільки у період сокоруху, коли добре відділяється кора, і тільки для зерняткових. Для щеплення кісточкових він непридатний. Тому, якщо маєте бажання виростити на одному дереві, скажімо вишні чи черешні, декілька сортів — поспішайте, це треба робити, коли товщина гілки у місці щеплення і живця однакові.

Живці. Їх краще заготовляти взимку до сильних морозів (особливо це стосується кісточкових) і зберігати під снігом до початку щеплення. Живці кісточкових з бруньками, що почали вегетувати (з'явилося зелене забарвлення), для щеплення непридатні. Зерняткові можна щепити і щойно зрізаними живцями у період сокоруху, якщо взимку не були пошкоджені морозами. Одного разу на початку травня нам передали для розмноження квітуючу гілку яблуні. Вибравши найменш розвинені бруньки, успішно щепили, як пізніше виявилося, досить цінний місцевий сорт.

Коли у крону одного дерева щепимо багато сортів, ми вибираємо, щоб вони були однієї сили росту та строків достигання. Якщо прищепити середньо- чи слаборослі сорти яблуні Айдаред, Орлик і сильнорослий Росавка в крону одного дерева, то отримаємо в майбутньому плодову гілочку Айдареда (Орлика) в кроні сильнорослого дерева Росавки. Те ж саме стосується строків достигання. Щеплення тільки зимових сортів або тільки літніх у крону одного дерева полегшить захист від шкідників та хвороб. На живцеві прищепи краще залишити всього одну або дві бруньки.

О.В.Яхимович, *канд. с.-г. наук,*
Л.Б.Яхимович, *м.Краснокутськ Харківської обл.*

Сад без бджіл, що лісоруб без сокири

Воістину неоціненна роль медоносної бджоли в сучасному садівництві. Запилення бджолами плодових дерев і плодово-ягідних кущів — одна з головних умов для одержання високого врожаю. Дуже небагато сортів плодових дерев здатні до самозапилення. Але навіть і такі сорти при самозапиленні дають низькі врожаї дрібних плодів з погіршеними смаковими якостями.

У більшості сортів плодових культур для утворення зав'язі необхідне перенесення пилку з квіток іншого сорту, позаяк власні квітки самобезплідні. У даному випадку власний пилок на приймочці маточки не проросте, а коли й проросте, то значно повільніше, ніж той, що потрапив з іншої квітки. Добре відбувається запліднення у випадку, коли на приймочку маточки квіток яблуні, груші, черешні та інших плодових і ягідних культур потрапляє пилок з квіток інших сортів.

Щоб створити умови для нормального плодоношення цих культур, необхідно в саду підбирати відповідні сорти плодових дерев, які б забезпечували міжсортове запилення.

Перенесення пилку вітром у плодових культур практично неможливе через його липучість. Участь диких комах у запиленні цих культур досить обмежена. Тож садівникові залишається покладатися лише на бджіл-запилювачів.

Про роль бджіл у запиленні плодових дерев свідчать результати проведених спеціальних досліджень, при здійсненні яких окремі квітуючі гілки дерев ізолювали від доступу бджіл марлею (табл. 1 і 2).

Таблиця 1. **Вплив бджіл на збільшення кількості зав'язі запилюваних дерев**

Плодові дерева	Кількість зав'язі, що утворилася від загальної кількості квіток, %	
	на ізольованих гілках	за вільного доступу бджіл
Яблуня сорту Антонівка	2,2,	23,5
Груша сорту Іванівка	0,4	21,9
Груша сорту Ільїнка	0,6	22,6
Слива сорту Ренклод зелений	21	295
Слива сорту Угорка	158	722

Таблиця 2. **Вплив перехресного запилення бджолами на врожайність вишні**

Сорти вишні	Маса плодів на гілці, г	
	на ізольованій	за вільного доступу бджіл
Любська	15	2500
Володимирська	0	2150
Плодородна Мічуріна	10	3000
Шпанка великоплідна	2	1850
Українська	0	1050
Середнє	5,4	2110

Дані, про які йдеться в таблицях 1 і 2, були одержані в результаті досліджень, проведених у колгоспі "Нове життя" Києво-Святошинського району Київської області на початку 50-х років XX сторіччя. У 2000 і 2001 роках ми повторили експерименти у власному саду, який знаходиться в Ружинському районі Житомирської області, з основними перспективними сортами яблуні, груші, сливи, вишні. На наше превелике здивування, незважаючи на різницю в сортах, середні показники мали відхилення від наведених у таблицях 1 і 2 не більше 2—5 %.

Аналогічні результати були одержані й на ягідних культурах: агрус, смородина, малина.

Таким чином, можна з впевненістю констатувати, що за піввіку роль бджіл у підвищенні врожайності плодових культур залишилася незмінною.

Багато садівників, особливо серед "новоспечених" фермерів, наївно думають, що в Україні така велика щільність приватних, фермерських і колективних пасік, що не варто витрачати кошти на їхню оренду для запилення дерев у саду.

Таблиця 3. **Строки цвітіння та медопродуктивність плодово-ягідних культур**

Культура	Цвітіння		Медопродуктивність, кг/га	Що збирають бджоли
	початок	кінець		
Смородина	15.04	15.05	40	Нектар
Агрус	23.04	20.05	150	Нектар, пилок
Малина	25.04	20.05	50-100	Нектар
Абрикоса	25.04	5.05	30	Нектар, пилок
Черешня	28.04	5.05	40	Пилок
Вишня	30.04	15.05	35-40	Пилок
Слива	1.05	10.05	10-15	Нектар
Яблуня	5.05	15.05	20	Нектар
Груша	5.05	15.05	20	Нектар
Виноград	15.05	25.05	50	Нектар, пилок

Примітка: Для кожного окремо взятого регіону, виходячи з кліматичних умов, строки цвітіння плодово-ягідних культур можуть бути зміщені.

На жаль, це далеко не так. На даний час сільське господарство України практично в усіх регіонах відчуває нестачу в бджолах і не стільки в кількісному відношенні, як в ефективному їх використанні. Не всі садівники знають, що для забезпечення перехресного запилення порівняно невеликого саду (10 га) необхідно 25—30 сильних бджолиних сімей або 75—90 середніх і слабких.

Не слід забувати, що продуктивність роботи бджіл по запиленню квіток буде максимальною за розміщення пасічних точків у безпосередній близькості від запилюваних культур. Якісне запилення забезпечується при віддаленні плодових дерев від бджолиного точка до 0,5—0,75 км. Тому у невеликому за площею саду пасіку бажано розташовувати у центрі. А на великих масивах плодових насаджень пасічні точки по 50—60 бджолиних сімей мають розташовуватися один від одного на відстані 1—1,5 км. За такого розміщення пасічних точків забезпечується зустрічне запилення і рівномірне відвідування бджолами квітуючих плодових дерев і кущів.

За більшого віддалення пасічних точків від плодових дерев різко зменшується кількість бджолиних вильотів з вуликів, що в свою чергу позначається на ефективності запилення квіток. Встановлені також норми бджолозапилення для різних плодових і ягідних культур: для яблуні, груші, сливи, малини, великоплідних сортів агрусу — 2 бджолосім'ї на 1 га насаджень; для вишні, черешні — 2,5—3; для дрібноплідних сортів агрусу, смородини — 4 бджолосім'ї.

Розрахунки зроблені зі ставкою на сильні бджолині сім'ї. Але, на жаль, рано навесні під час цвітіння садів у більшості випадків бджолині сім'ї бувають ослабленими, тому кількість їх бажано збільшувати у 2—3, а іноді й у 4 рази. Так, наприклад, за даними професора А.Н.Мельниченка, слабка бджолина сім'я (масою 1,5—2 кг) виконує роботу по запиленню рослин у 4—5 разів меншу, ніж сильна (масою 5—7 кг).

Підвозити пасіки до садків слід не пізніше, ніж за 2—3 дні до початку цвітіння дерев, маючи на увазі, що затримка з бджолозапиленням знижує утворення зав'язі. У садівників-фермерів Вінницької області прижилася добра традиція: вивозити пасіки в сади відразу після винесення вуликів із зимівників.

Бджоли в саду — пасічникові також прибуток

Перебування пасіки в саду під час його цвітіння вигідне не лише садівникові, а й створює сприятливі для пасічника умови наростити ослаблені за зиму бджолині сім'ї. Сприяє цьому добра медопродуктивність плодово-ягідних культур (табл. 3).

Важливо мати в саду великий набір плодових дерев і ягідних кущів, тоді період активного медозбору може тривати близько 35 днів (від початку цвітіння смородини до закінчення цвітіння малини). Це дозволить без великих затрат для пасічника не тільки наростити бджолині сім'ї, а й отримати від сильних сімей (за двоматочного їх утримання) по 15—20 кг високоякісного товарного меду. До того ж роздрібна ціна квіткового меду плодово-ягідних культур у 2—2,5 раза вища від середньої ціни на мед з нектару інших культур.

В.В.Тарасюк

Як обхитрувати весняні заморозки

Щоб захистити цвіт фруктових дерев від пошкодження весняними заморозками, я вдався до заходів, які гальмують розвиток і цвітіння дерева. Для цього ще восени неподалік від дерева заготовляю і складаю в купи листя, солому, торф, тирсу, гній. Навкруги стовбура в радіусі до 2 м очищаю грунт від решток рослин, а затим і від снігу. Коли земля добре промерзне, стовбур дерева обмотую поліетиленовою плівкою на висоту 30—40 см, а за можливості обкладаю сосновими гілками, щоб миші не пошкодили кору стовбура. Пристовбурний круг мульчую заготовленим утеплювальним матеріалом (найчастіше листям) шаром 20—25 см.

Навесні земля під мульчею розмерзається на 10 днів пізніше, ніж на відкритій ділянці, гальмуючи розвиток і цвітіння дерева, навколо якого було замульчовано. Тож мої дерева цвітуть на 10 днів пізніше, коли вже мине загроза заморозків. Так було і в 1999 році, коли майже в усій Україні 5—8 травня були заморозки до мінус 10°С і весь цвіт на фруктових деревах обмерз, а на горіхах — і листя, а моя утеплена абрикоса рясно зацвіла пізніше заморозків і я зібрав щедрий урожай.

Мульчу з-під дерева прибираю після того як воно відцвіте і компостую.

Хто не встиг замульчувати свої дерева в грудні чи в січні, то гадаю, може це зробити й пізніше - наприкінці зими, головне щоб замульчувати товстим шаром мульчі ще мерзлу землю.

Скористайтеся моїми порадами, шановні садівники, і ви переконаєтеся в їх ефективності.

В.Г.Толстой,
м. Боярка Київської обл.

Консультативну допомогу надає Аграрна партія України

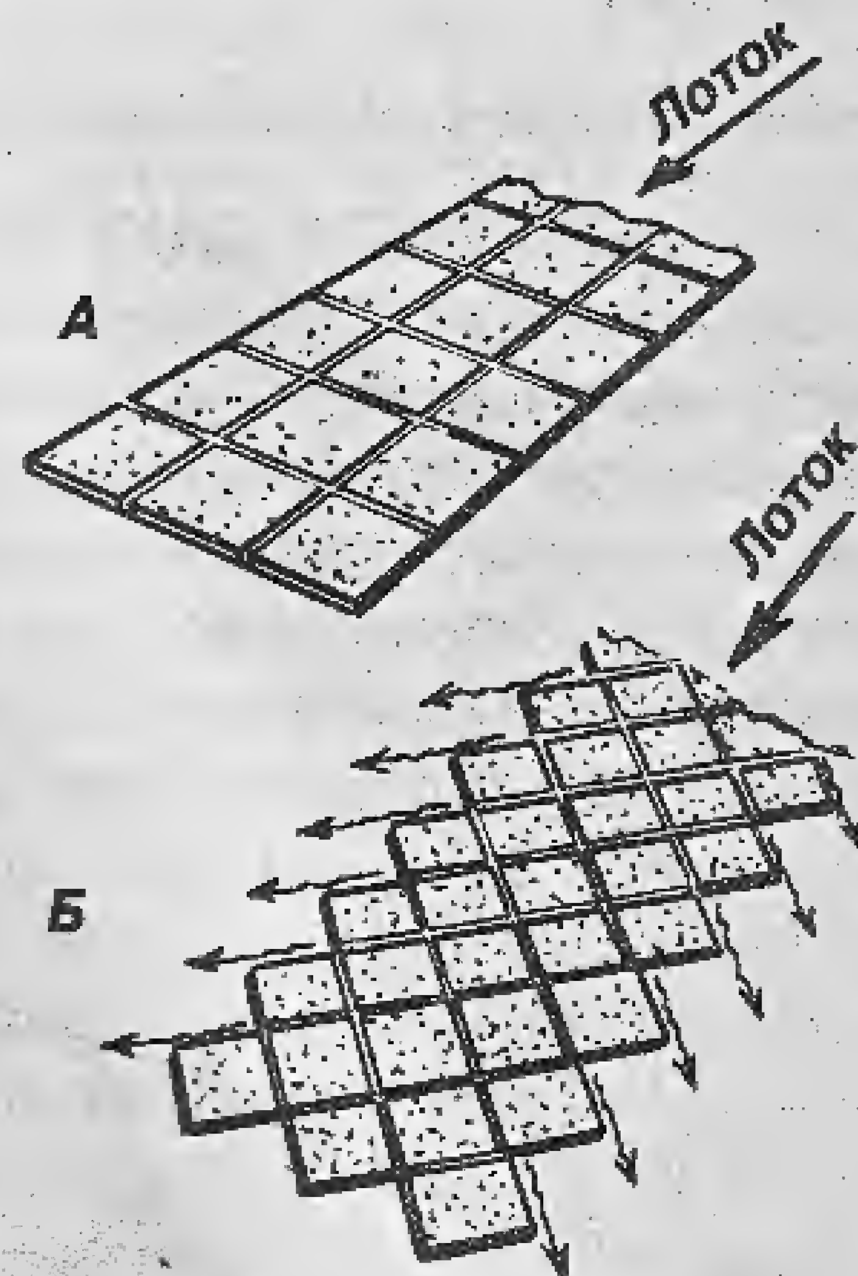
Господар
журнал у журналі

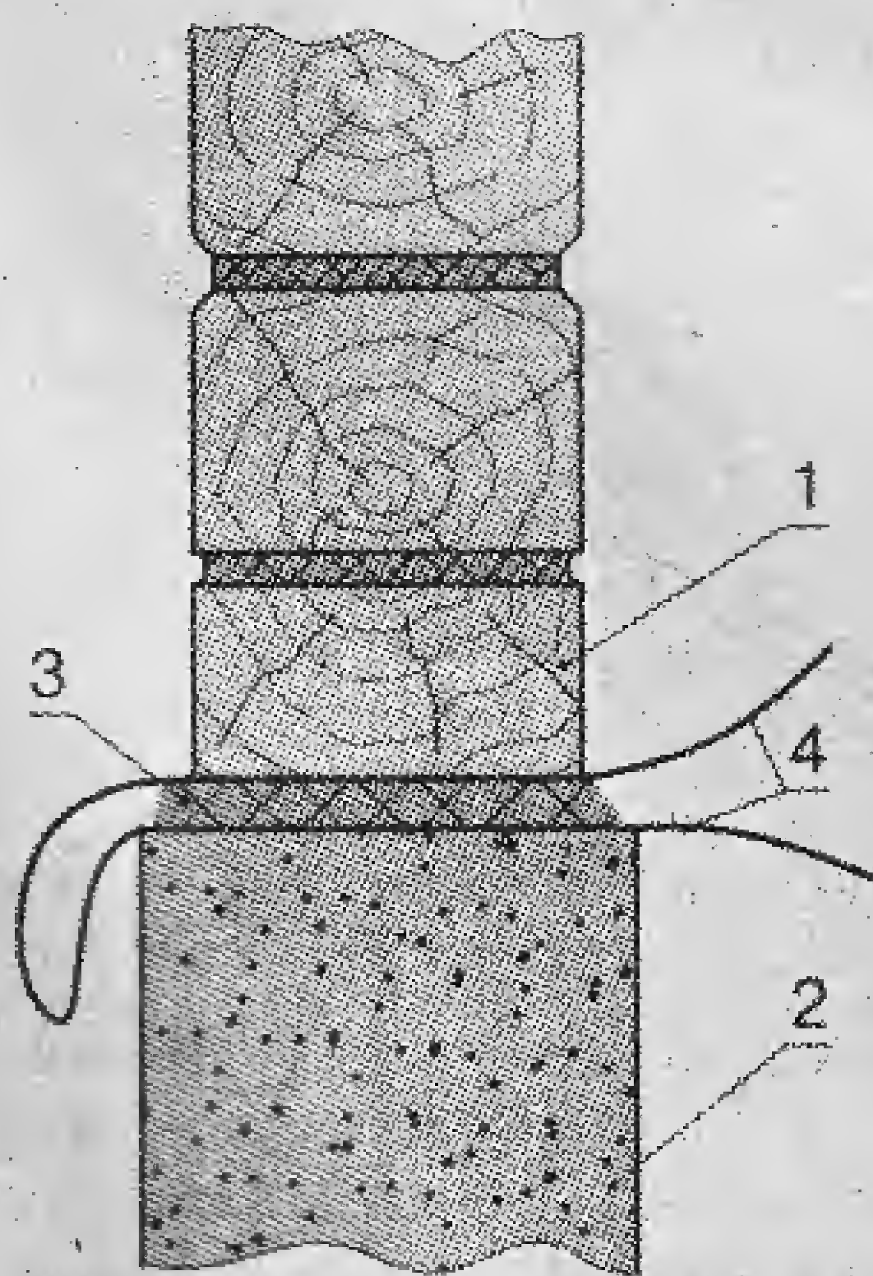
Соломонові мудрості для будівельника

Дім будується мудрістю, і розумом ставиться міцно. А через пізнання кімнати наповнюються усіляким маєтком цінним та приємним. Мудрий сильніший від сильного, а людина розумна — від повносилого.

Книга приповістей Соломонових. Гл. 24, ст. 3-5.

Зашпаровування проміжків між зрубом та цоколем

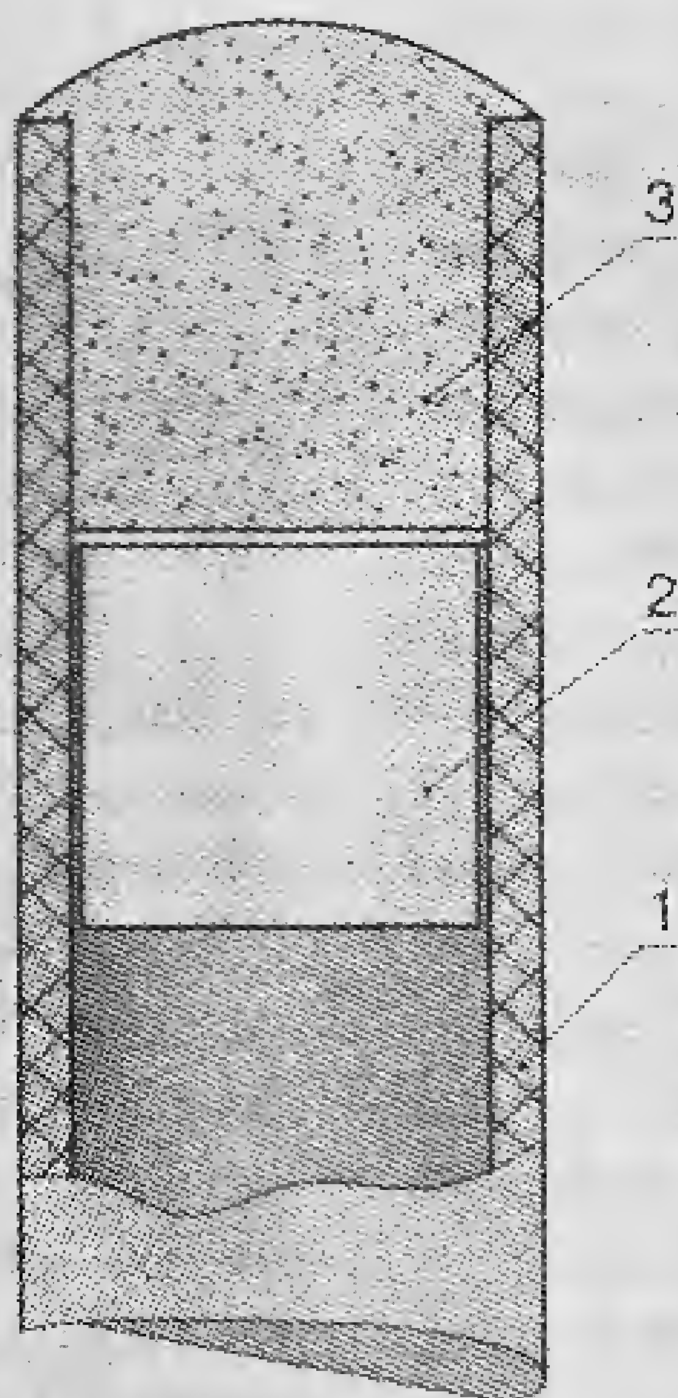
1- вінець зрубу; 2-цоколь; 3-глина; 4-руберойд.

Нижній вінець 1 поставленого зрубу не завжди щільно прилягає до цоколю 2. Спроба заробити щілини розчином, як правило, не сприяє успіху - герметичності не вдається досягти через те, що суміш тече. Використовувати макрофлекс - дорогувато, та й запхати його у вузькі щілини не завжди вдається.

Вирішують це за допомогою глини 3, яка є достатньо пластичним матеріалом. Глину запихають між шарами руберойду 4, що забезпечує надійніше ущільнення проміжку між зрубом і цоколем.

Пробка для стовпів огорожі

Азбестоцементні труби діаметром 100 мм часто використовують як стовпи для огорожі. Щоб виключити потрапляння до них води або сміття, верх труби слід затулити консервною банкою відповідного діаметра, яку вставляють у середину стовпа з невеликим натягом. Встановлена в такий спосіб банка чудово утримує пробку з бетону, яка герметично закриває трубу.

1-труба; 2-банка-пробка; 3-цементний розчин.

Обдуримо дощ

Садова доріжка, покрита плиткою, не лише милує око серед зелені газонів, але й достатньо практична. Влаштовують такі доріжки по рельєфу ділянки, як правило, з нахилом, іноді значним.

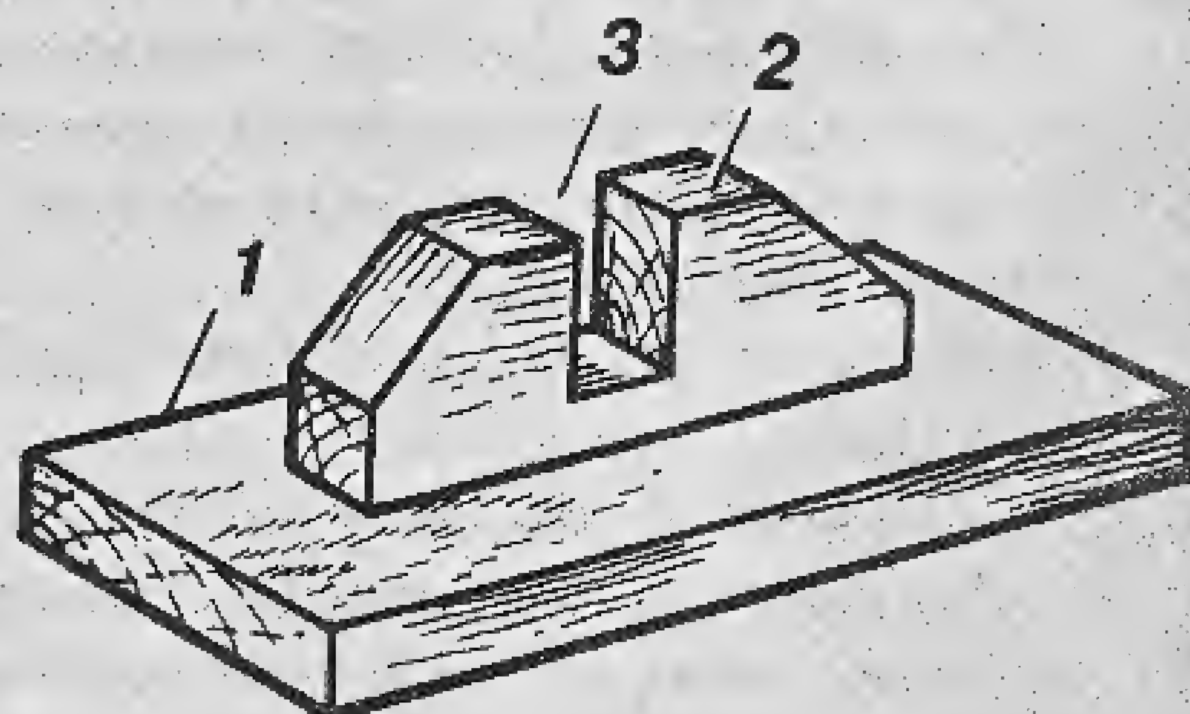
Якщо вкладати плитку "шов у шов" за схемою А, то під час дощу потік води швидко розмиє шви і основу під плитками.

Краще покласти плитку за схемою Б, тобто "по діагоналі". У такому разі потік буде розсікатися, його швидкість - гальмуватись, а вода - відводитиметься за межі доріжки.

Простий верстат

Часто виникає необхідність оброблення кромок дощок безпосередньо на штабелі, коли спеціального верстата немає. У цьому випадку можна скористатись простим саморобним пристроєм.

Беремо дошку 1, до неї прибиваємо вертикальну дошку 2 з вирізом 3. Цей пристрій кріпимо до лавки, брусу чи штабелю дощок. Дошку, яку необхідно обробити, вставляємо в паз і фіксуємо клином.

З журналу «Наш дім»

Покрівлю - власноручно!

***Шановні читачі журналу!** Наша рубрика "Українська мрія – власний дім", яку ми започаткували у журналі «Наш Дім» ще у 1999 році, знайшла у Вас широкий відгук. На жаль, у редакцію надійшли і критичні листи. Зокрема, щодо матеріалу про дах і покрівлю. Ці питання були висвітлені на наших сторінках не зовсім повно. Редакція визнає допущений недолік і сьогодні подає більш професійно матеріал про влаштування покрівлі.*

ПОКРИТТЯ ДАХУ ЛИСТОВОЮ СТАЛЛЮ

Виконання покриття рядами (рис.1). Воно являє собою два листи покрівельної сталі, короткі сторони яких з'єднані лежачим фальцем, відігнутим у напрямку стоку води. По довгих сторонах заздалегідь зроблені відгини для формування стоячих фальців. Причому в місцях перетину з лежачими фальцами відгини не доводять на 60-70 мм до прямого кута, щоб не пошкодити фальцеві з'єднання. З одного боку відгин

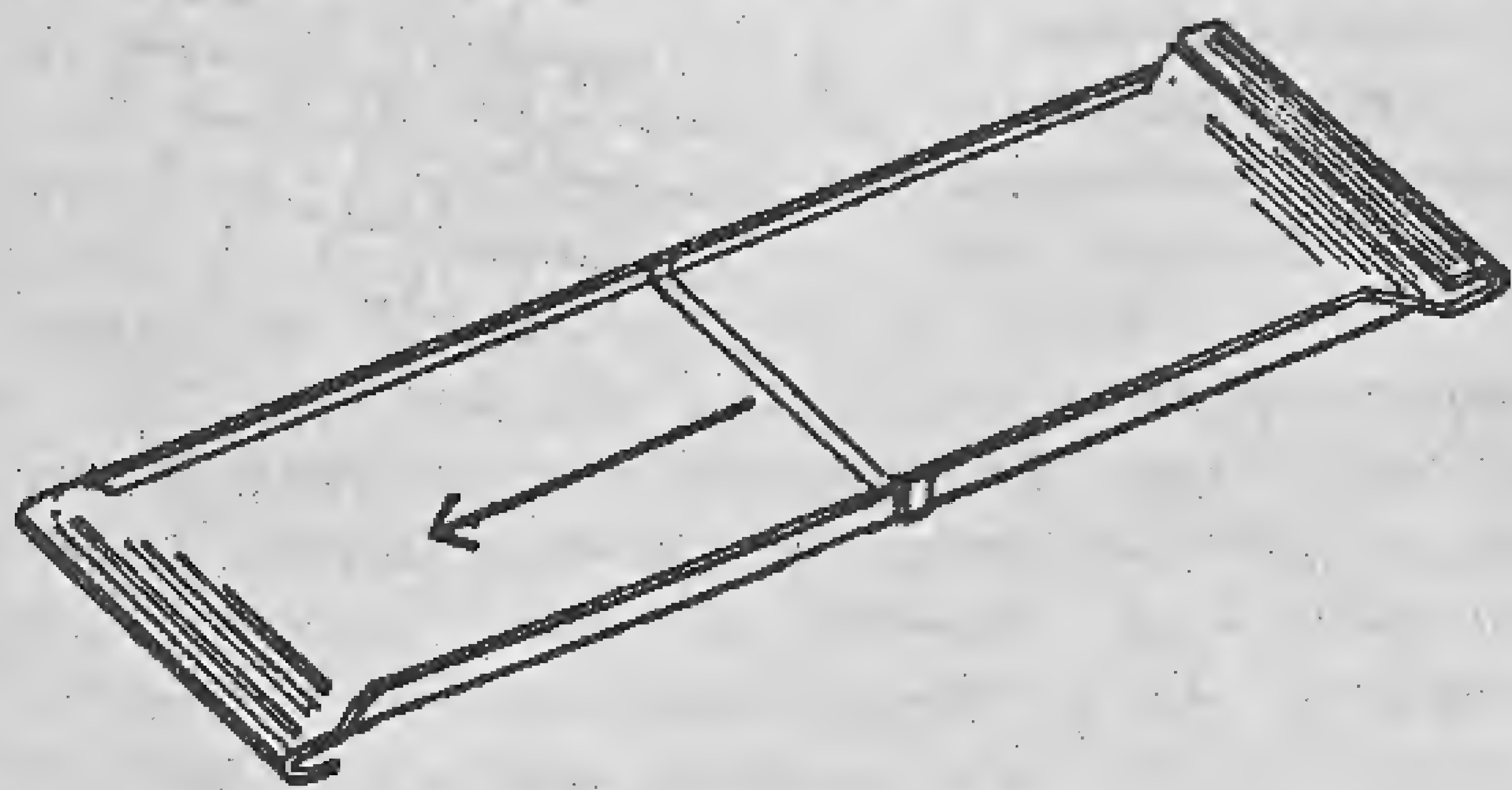

Рис.1. Покриття рядами

стоячого фальца повинен бути висотою 20, а з іншого - висотою 35 мм. Дві короткі сторони, що залишилися, також підготовлені для формування лежачих фальців із суміжними листами вже безпосередньо на даху: одна кромка відігнута вниз, а інша загнута догори.

Виконання карнизного звису (рис.2). Встановіть карнизні штирі з хомутами (по осях водоприймальних лійок) і Т-подібні костилі 4 (на відстані 70 см один від одного і 12 см від краю звису). Відстань між штирем і найближчим костилем повинна бути 20-40 см. І ті й інші кріплять до решетування цвяхами чи шурупами.

Складіть картини карнизних звисів 1 у блоки 2. Довжина блоку дорівнює відстані між двома водоприймальними лійками. Картини в блоці з'єднані лежачими фальцами 3, які ущільнюють за допомогою киянки і металевої рейки. Бічні надрізи капельників картин повинні щільно заходити один на одного.

Укладіть зверху і насуньте блоки на костилі так, щоб поперечні планки костилів увійшли в загин капельника.

Прибийте блоки цвяхами з розрахунку - 3 цвяхи на кожен сталевий лист.

З'єднайте блоки між собою подвійними лежачими фальцами.

Встановлення надстінних жолобів (рис.3).

Жолоби кріплять на покладені блоки карнизного звису за допомогою гаків, установлених на відстані 670-730 мм один від одного. Гаки прибивають перпендикулярно карнизному звису. Картини жолобів, подібно картинам карнизних звисів, складаються в блоки, причому всередині блоку картини вкладають унапуск. Блоки з'єднують подвійними лежачими фальцами в напрямку стікання води. Верхню кромку надстінних жолобів відгинають догори для наступного з'єднання з кромкою покриття рядами.

Спочатку покривають схили, протилежні фасадним, а потім - фасадні. На скатних дахах першу смугу картин укладають уздовж фронтону; на вальмових, напіввальмових і багатосхилих - від початку конька. Напрямок укладання картин -

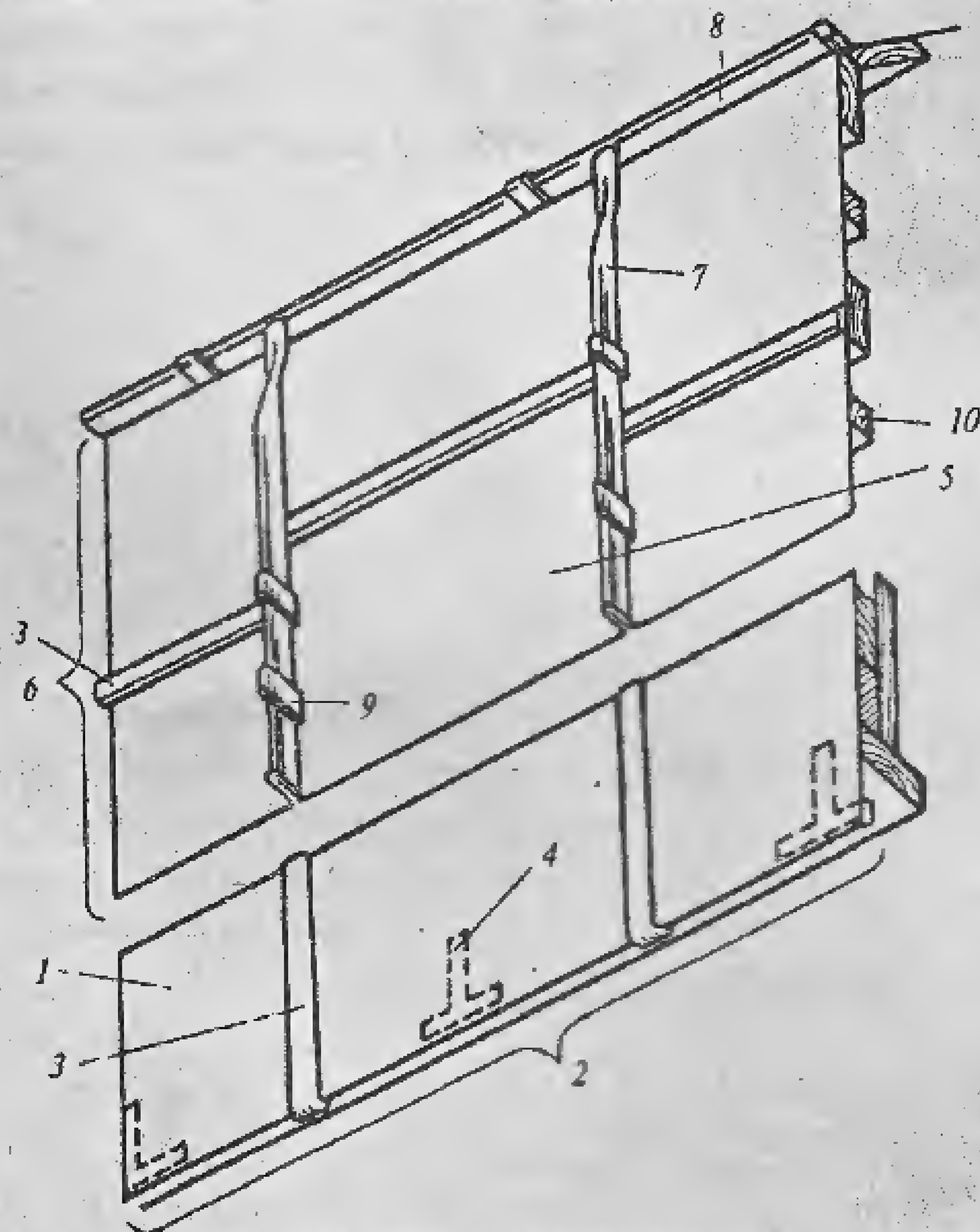

Рис.2. Покриття карнизного звису. *1* – картина карнизного звису; *2* – блок; *3* – лежачий фальц; *4* – Т-подібний костиль; *5* – картина покриття рядами; *6* – смуга; *7* – стоячий фальц; *8* – коньковий стоячий фальц; *9* – клямер; *10* – брус обрешітки

від звисів до конька. Формуючи стоячі фальці, покрівельник повинен стояти спиною до конька, щоб контролювати виконану роботу.

Фронтонний звис має звисати з решетування на 40-50 мм. Кріплять його спеціальними кінцевими клямерами через кожні 30-40 см.

Під час укладання рядкових картин в останню чергу роблять фальцеві з'єднання з надстінними жолобами. Одинарний фальц, що з'єднує надстінний жолоб і покриття рядами, роблять у такий спосіб.

Укладають нижній поздовжній край покриття на заздалегідь зроблений відгин надстінного жолоба, обрізують його, щоб залишилася кромка шириною не більше 20 мм (рис. 3,*а*), що звисає.

Підрізують кінці стоячих фальців покриття рядами так, як це зображено на рис. 4. А потім звалюють трикутники високої кромки на малий відгин.

За допомогою металевої лапи і киянки загніть донизу

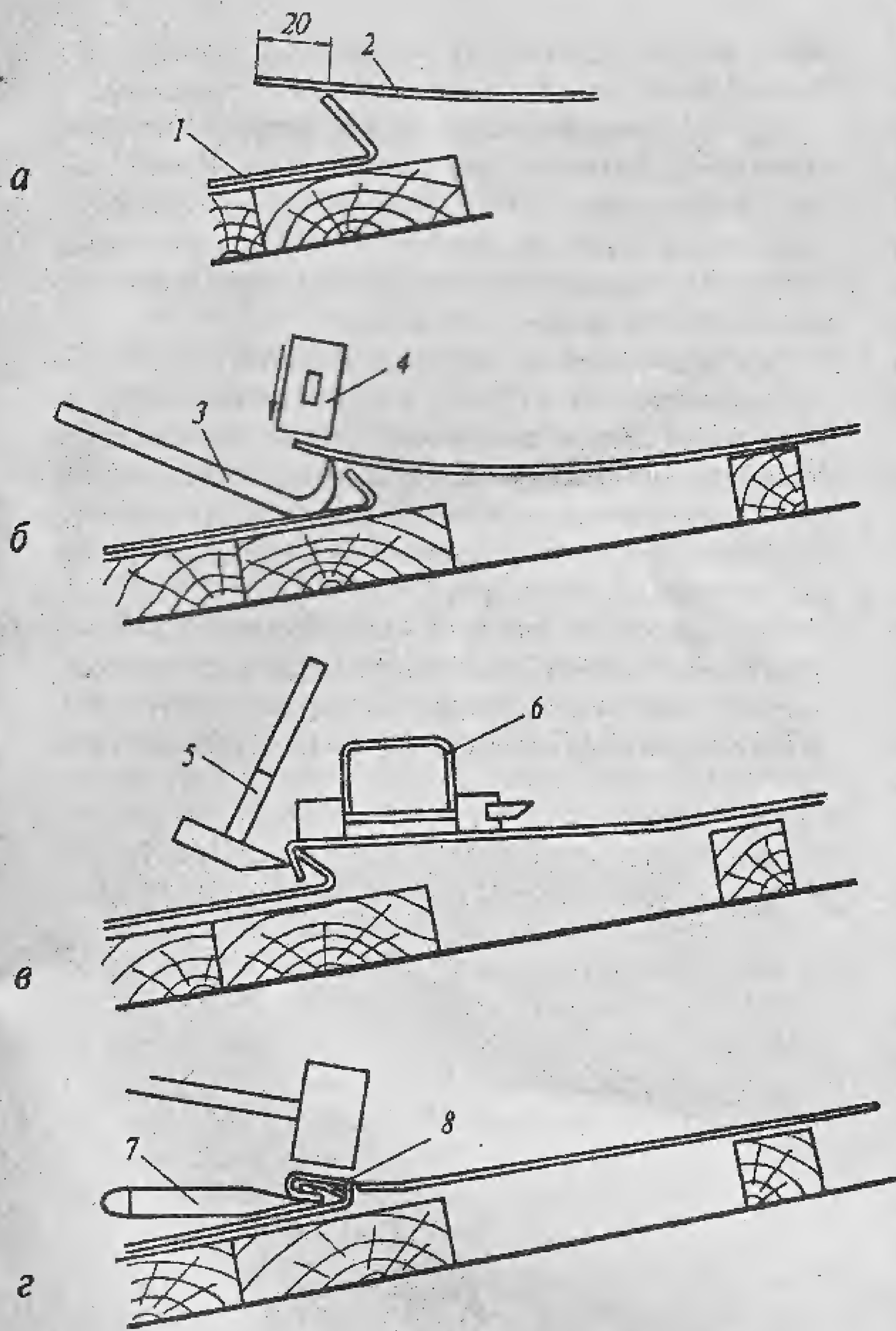

Рис.3. *1* – надстінний жолоб; *2* – край покриття рядами; *3* – металева лапа; *4* – киянка; *5* – молоток-підсікальник; *6* – гребнезгин; *7* – зубило; *8* – фальцеве з'єднання

обрізану кромку покриття (рис.3,*б*).

Підігніть кромку всередину фальцевого відвороту надстінного жолоба, використовуючи гребнезгин і молоток-підсікальник (рис.3,*в*).

Ущільніть фальцеве з'єднання зубилом і киянкою (рис. 3,*г*).

М'ЯКА ПОКРІВЛЯ

На відміну від сталевої м'яку покрівлю влаштовують у кілька шарів. Так, при уклоні більше 15% роблять 2 шари, 5-15% - 3, а при 0-5% - 4 шари.

Максимальний уклон даху під рулонні матеріали не повинен перевищувати 25%. В основному м'яку рулонну покрівлю влаштовують на плоских чи пологих схилах, де не можна використовувати інші покрівельні матеріали. Тому вона - рідкий супутник малоповерхового житлового будівництва.

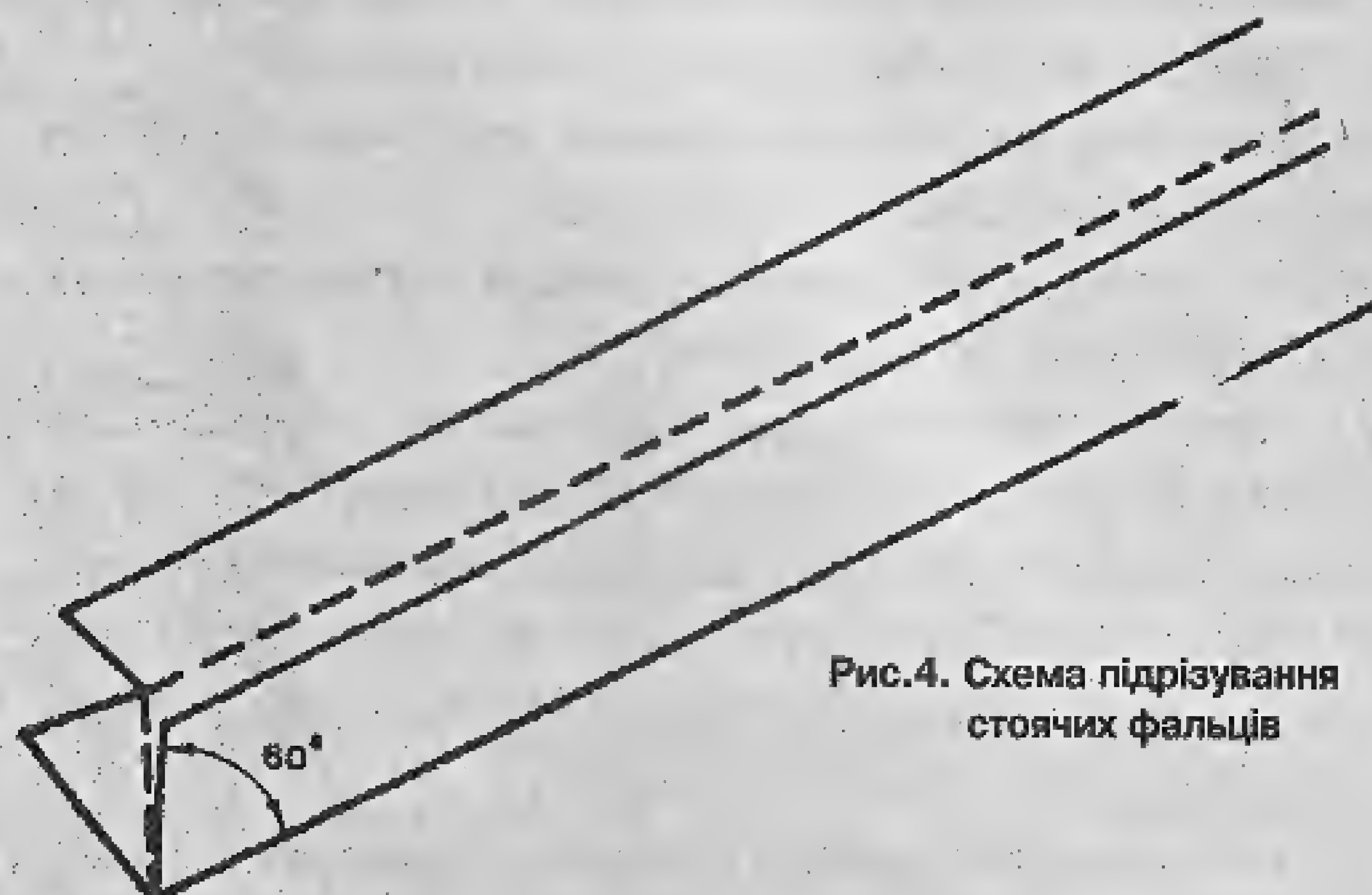

Рис.4. Схема підрізування стоячих фальців

ПОКРИТТЯ СХИЛІВ

На даху з уклоном до 15% полотнища м'якої покрівлі наклеюють уздовж карниза. Якщо уклон більше 15%, полотнища розкочують у напрямку стоку води, щоб килим не сповзав. Стелють рулонні полотнища на схилах унапуск: кожен наступний шар повинен перекривати стик елементів нижнього. Коли уклон даху більше 5%, ширина напуску повинна бути 70 мм у внутрішніх шарах килима і 100 мм - у зовнішніх. При ухилах менше 5% ширина напуску в усіх шарах повинна становити не менше 100 мм. Напуски в суміжних шарах не слід розташовувати один над одним, вони повинні бути віддалені на половину ширини рулону.

Усі рулонні смуги укладають в одному напрямку.

На плоских і пологих дахах (з уклоном менше 15%) полотнища рулонного килима приклеюють тільки механізованим способом, за допомогою спеціальної машини. Для наклеювання рулонних матеріалів вручну необхідні два працівники: укладальник і щіткар. Щіткар наносить мастику на основу і внутрішню поверхню рулону, а укладальник підганяє і приклеює полотнища до поґрунтованої основи. Виконують це так. Укладальник приміряє полотнище до конкретної ділянки схилу, після чого відгортає його ліворуч на 0,5-0,7 м. Щіткар швидко наносить щіткою гарячу мастику чи гребком холодну мастику на основу і відгорнутий кінець рулону шаром товщиною не більше 1-2 мм. Після цього укладальник склеює змащені поверхні, ретельно розгладжуючи полотнище руками у напрямку від середини до країв. На руки укладальник надіває брезентові рукавиці. Укладальник переходить на приклеєний кінець, і далі щіткар наносить послідовно мастику на ділянки шириною 0,5-0,7 м у напрямку розкочування рулону. По завершенні наклеєну ділянку прокочують взад і вперед спеціальною ковзанкою, що забезпечує рівномірний розподіл мастики. Кромки полотнища прошпакльовують за допомогою шпателя.

Коли під час наклеювання полотнище відхилилося трохи вбік, то його можна спробувати випрямити, не відклеюючи. Якщо цей спосіб не допомагає, тоді відрізають приклеєну частину полотнища і наклеюють її правильно з напуском 100 мм.

Здутті місця, що утворилися під час наклеювання, проколюють шилом чи прорізують, а потім міцно притискують до основи, поки з отвору не потече мастика.

Укладають рулонні полотнища пошарово, причому при кріпленні покрівельних матеріалів на холодну мастику інтервал між наклеюванням кожного шару повинен дорівнювати 12 годинам.

Зовнішню поверхню бітумного покрівельного килима покривають мастикою шаром товщиною 3-5 мм і втоплюють у неї дрібний гарячий гравій розміром 3-6 мм. Бітумно-полімерні рулонні килими мають зовнішній захисний шар, а полімерні килими іноді покривають лаковим шаром спеціальної мастики.

Елементи даху покривають у різній послідовності: іноді од-

ночасно з обклеюванням схилів, іноді заздалегідь (до схилів), а іноді й після влаштування основного покриття. Коли покрівля рулонна на різних елементах даху полотнища з'єднують або у вилку, або внапуск.

ПОКРИТТЯ РОЗЖОЛОБКІВ

Оскільки розжолобки (рис. 5) мають найменший уклон, то їх покривають у 4 чи 5 шарів рулонного килима, з яких три додаткових шари наклеюють відразу ж один за іншим. Суміжні полотнища в шарі перекривають один одного на 100 мм (за напрямком стоку води). Верхні шари наклеюють упереміш зі скатними полотнищами.

Якщо уклон, що примикає, більше 15%, то в розжолобки наклеюють один за одним три шари, спряжені у вилку на укосі розжолобка (рис. 5,*а*). Якщо уклон схилу, що примикає, менше 15%, то шари сполучають на самому схилі (рис. 5, *б*).

Вузькі розжолобки до 600 мм шириною обклеюють довгими шматками, а широкі (більше 600 мм) - шматками довільної довжини, покладеними впоперек розжолобка.

Наносять мастику відразу ж на половину складеного навпіл полотнища. Наклеюють за напрямком від водоприймальної лійки до вододілу.

ПОКРИТТЯ КОНЬКА ДАХУ

Коньок даху з уклоном менше 15% обклеюють полотнищами, покладеними перпендикулярно до стоку води; кінець даху з уклоном більше 15% - паралельно стоку води.

Перший спосіб покриття конька (рис. 6,*а*). Нижній шар рулонного килима складають наклеєні у стик на коньку два полотнища 6. Другий шар - внутрішнє конькове полотнище 3 шириною 400 мм. Третій шар - знову ж два полотнища 6, приклеєні у стик. Четвертий шар - друге конькове полотнище 4 шириною 500 мм. П'ятий шар - два зовнішніх рулонних полотнища 6, покладених у стик. Останній шар - верхнє конькове полотнище 5 шириною 600 мм.

Другий спосіб покриття конька (рис. 6,*б*). Усі внутрішні і зовнішні шари наклеюють перпендикулярно до конька з перепусканням кожного через коньок на 200 (у внутрішніх шарах) і 250 мм (у зовнішніх).

ПОКРИТТЯ ДАХУ МАСТИКОВИМИ МАТЕРІАЛАМИ

М'яка покрівля може бути виконана без рулонних матеріалів, а лише з використанням мастики як самостійного покрівельного матеріалу. Мастикова покрівля має один істотний плюс - на ній немає швів, але й один істотний мінус - необхідно домогтися того, щоб товщина мастикового покриття була приблизно однаковою на всій поверхні (за винятком розжолобків, примикань, конька і ребер, про що буде сказано нижче). Наносять мастику за допомогою спеціального розпилювача. Кожен наступний шар роблять після висихання попереднього.

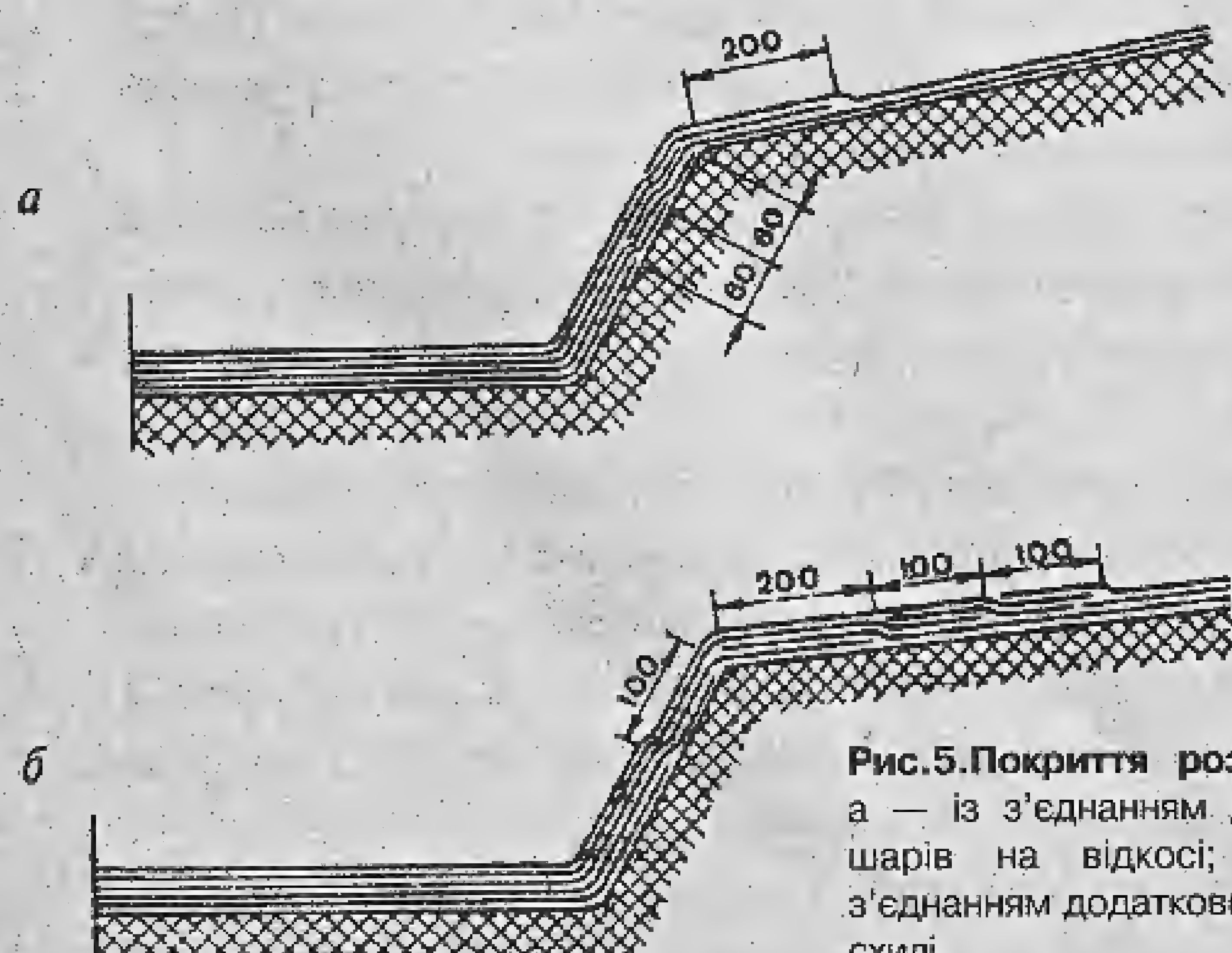

Рис.5.Покриття розжолобків: а — із з'єднанням додаткових шарів на відкосі; б — із з'єднанням додаткових шарів на схилі.

Для підсилення мастикову покрівлю армують склоповстю чи склосіткою. Склосітка - це ткана сітка з дуже міцних склониток з розміром вічок 4х4 мм. Склоповсть - це полотнище з довільно розміщених скловолокон. Обидва матеріали характеризуються великою механічною міцністю, тому їх прийнято використовувати як армуючі прокладки.

Основа для мастикової покрівлі - залізобетонні плити чи стяжка з цементно-піщаного розчину. У місцях примикання даху до вертикальних стін чи виступаючих деталей установлюються перехідні бортики з цементно-піщаного розчину з уклоном до 100%. Перед покрівельними роботами основу і бортики грунтують.

Кількість мастикових шарів і шарів армуючих прокладок залежить від уклону даху.

При уклоні 2,5-10% необхідні три шари мастикового килима (з бітумної чи бітумно-полімерної мастики), два шари армуючих прокладок і верхній захисний гравійний шар. Якщо уклон 10-15%, то потрібно два шари мастикового килима, два шари армуючих прокладок і захисний гравійний шар. При уклоні 15-25% - три шари мастикового килима, два армуючих шари і верхній шар фарби.

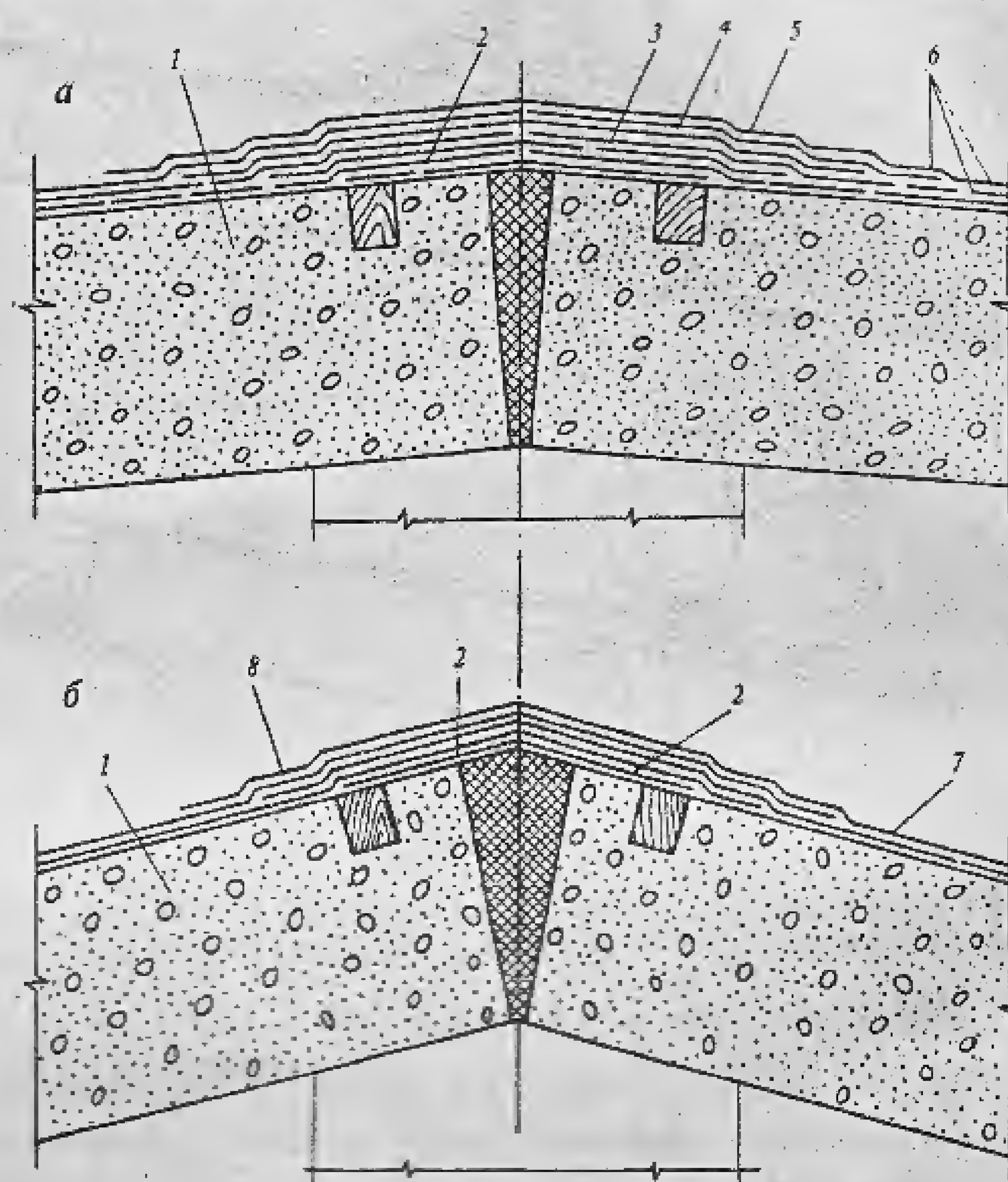

Рис.6. Покриття конька даху. *1* – жорсткий утеплювач; *2* – фартух із покрівельної сталі; *3* – перше внутрішнє конькове полотнище; *4* – друге внутрішнє конькове полотнище; *5* – верхнє конькове полотнище; *6* – полотнище конька; *7* – полотнище рулонного килима; *8* – кінець полотнища *7*, що перепускається.

Коньок даху, розжолобки, карнизний звис, а також місця примикання підсилюють додатковими шарами:

- коньок даху - мастиковим шаром шириною 50- 60 см, армованим склоповстю чи склосіткою;
- карнизні звиси, розжолобки - двома мастиковими шарами, армованими прокладками.

Ці елементи підсилюють до влаштування основного килима. Місця ж примикання покрівлі до стін і вертикальних виступаючих деталей зміцнюють двома мастиковими шарами, армованими склоповстю чи склотканиною, після влаштування основного гідроізоляційного килима. Зверху роблять захисний гравійний шар, втоплений у мастику.

Товщина армованих місць повинна становити 6-8 мм.

ПОКРИТТЯ ДАХУ ЧЕРЕПИЦЕЮ

Усі дрібноштучні покрівельні матеріали вкладають унапуск. Причому існує два види такого вкладання:

- *одинарний*, результатом якого є одношарова покрівля. Такий напуск утворюється пазовою стрічковою або штампованою черепицею, коли кожна окрема черепиця має пази і фальц (гребінь), що дозволяють їй чіплятися за суміжні черепиці;
- *подвійний* напуск застосовують для плоскої черепиці, а також сланцю і дерев'яних плиток (тобто для плоских штучних матеріалів). При подвійному напуску утворюється дво- і навіть тришарове покрівельне покриття, тому що вище укладені ряди перекривають ті, що укладені нижче, більше, як на половину довжини черепиці.

Варто пам'ятати, що при одинарному напуску маса покрівлі менша, ніж при подвійному.

До решетування черепицю кріплять цвяхами, скобами, клямерами, дротом або вона тримається за рахунок власної маси.

Плоску черепицю звичайно прибивають цвяхами чи кріплять клямерами. Клямером фіксуються відразу дві черепиці. Горизонтальний закот клямера лягає зверху вже прикріпленої черепиці, а під вертикальний закот підводиться суміжна черепиця. Клямерні гачки забивають у решетування з боку горища. Зверху клямерні закоти вкривають вище розміщеним черепичним рядом.

Дротом кріплять усі черепиці, розміщені на звисах (карнизних і фронтонах), ребрах і коньку.

Прикарнизні фронтонні черепиці можна прикріпити скобами особливої конфігурації На схилах з уклоном 35° рядові черепиці зазвичай не кріплять дротом. На дахах з уклоном 35-45° чи розташованих у регіонах із сильними вітрами черепицю прив'язують через один ряд. При уклонах більше 45° дротом кріплять кожну черепицю.

На дахах з уклоном близько 60° пазову і штамповану черепицю не кріплять до решетування, а укладають вільно і вона тримається за рахунок власної маси й спеціальної пазової конструкції.

Черепична покрівля має зигзагоподібний малюнок - стик двох черепиць вище розміщеного ряду припадає на середину черепиці розміщеного нижче. Щоб домогтися цього, всі непарні ряди починають і завершують цілими черепицями, а всі парні - половинчастими.

Напрямок укладання черепиці - знизу догори (від карниза до конька) і справа наліво (для пазової черепиці), зліва направо (для жолобчастої) чи від будь-якого фронтону (для плоскої).

Укладання виконують в 3-4-х рядах одночасно (рис.7): у прикарнизному ряду встановлюють дві цілі черепиці; в другому - спочатку половинку, а потім цілу; в третьому - одну цілу черепицю. Потім повертаються до першого ряду і кладуть ще по одній черепиці у всіх уже початих рядах (першому, другому і третьому). У четвертому ряду кріплять одну половинчасту й одну цілу черепиці, у п'ятому - одну цілу. Знову повертаються до першого ряду, щоб додати по одній цілій черепиці в усі покладені ряди і т.д.

Щоб навантаження на конструкцію покрівлі було рівномірним, покрівельні роботи бажано вести одночасно на обох схилах.

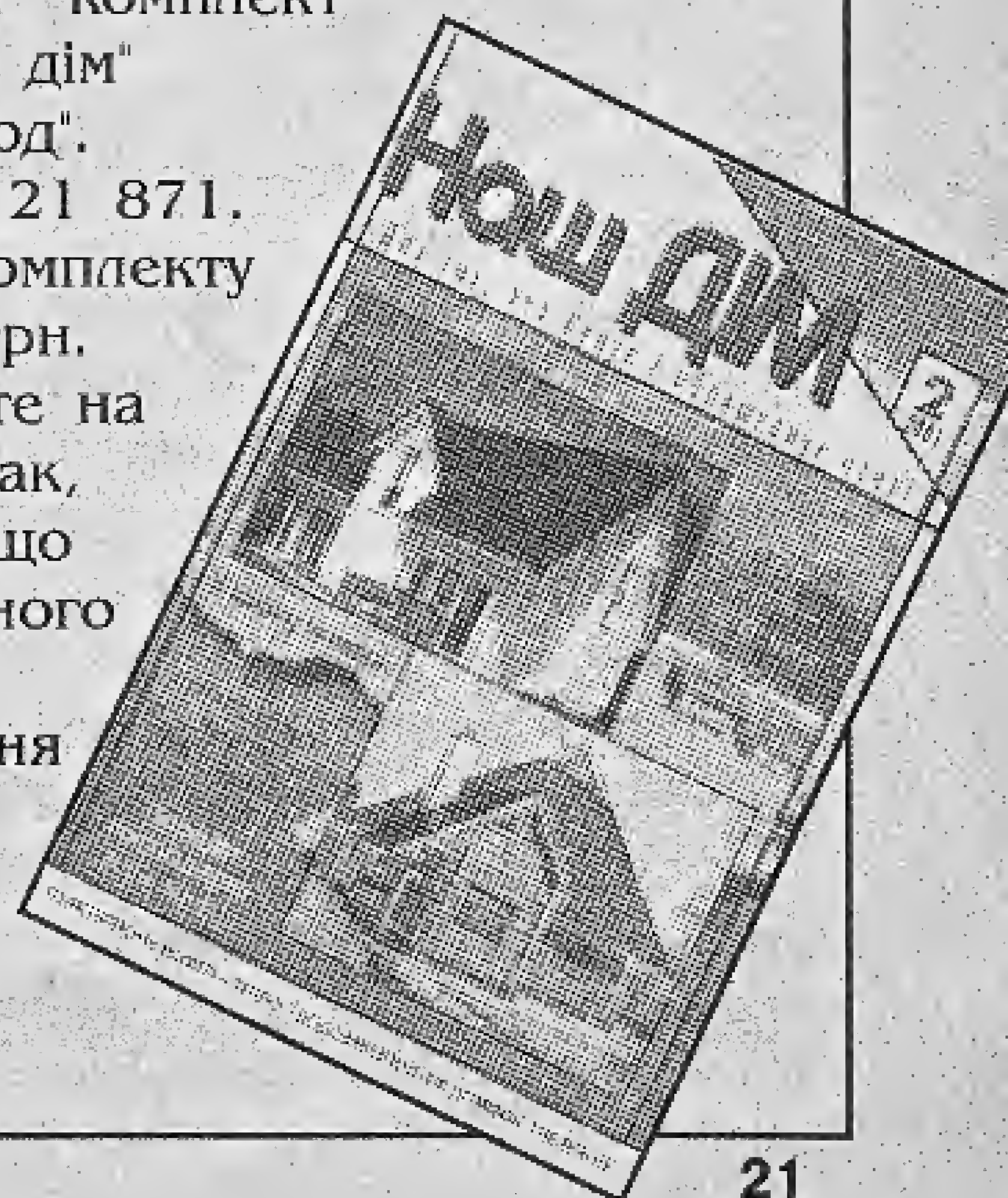
Через 3-4 місяці після укладання черепиці поперечні шви рекомендують змастити з боку горища вапняним розчином,

10					
9					29
8				28	27
7				26	19
6			25	18	17
5			24	16	11
4		23	15	10	9
3		22	14	8	5
2	21	13	7	4	3
1	20	12	6	2	1

Рис.7. Порядок укладання черепиці

додаючи до нього волокнисті матеріали (клоччя, січку), а зверху пофарбувати олійною фарбою.

(Закінчення в наступному номері)

Юридичні консультації

Час виникнення права на приватну власність на землю

З якого часу в громадян України виникає право бути внесеним до списку, що додається до Державного акта на право колективної власності.

І.Саламаха,
Хмельниччина

Згідно з діючим законодавством сільськогосподарське підприємство діє на основі статуту. Статут визначає порядок та умови вступу до нього, принципи і порядок формування спільної власності на права й обов'язки членів щодо об'єктів цієї власності.

Ухвалу про приватизацію земель сільськогосподарських підприємств приймається місцевою радою на основі клопотання відповідного сільськогосподарського підприємства, вираженого у рішенні його вищого органу управління — загальних зборів (зборів уповноважених).

Загальні збори також формують список членів підприємства, який прикладається до Державного акта на право спільної власності на землю.

До списку вносяться члени колективу підприємства, котрі працюють, а також і пенсіонери, які на час складання списку втратили членство в ньому.

Право власності на землю виникає з часу одержання документа, який посвідчує це право. Також документом є Державний акт на право власності на землю.

Отже, час видачі підприємству цього документа є свідченням виникнення його права власності на землю і водночас виникнення права власності на землю членів підприємства як співвласників землі в обсязі земельної частки (паю).

Якщо Державний акт виданий підприємству до дня смерті громадянина і його було внесено до списку-додатку, то право на земельну частку (пай) із земель підприємства ним набувається як співвласником спільної власності підприємства на землю.

Особи, які за життя не були внесені до списку, що додається до Державного акта на землю сільськогосподарського підприємства не одержують права на земельну частку (пай) із земель цього підприємства.

Успадкування права на земельну частку (пай) у разі смерті громадянина—власника земельного сертифіката здійснюється згідно з нормами Цивільного кодексу України.

Згідно з роз'ясненням Міністерства юстиції України угода щодо спадкування має бути посвідчена нотаріусом за наявності виписки із списку, що додається до Державного акта на право колективної власності на землю та сертифіката на право на земельну частку (пай).

У разі виникнення спору з питань внесення громадян до списку, що прикладається до Державного акта на право власності на землю, він може бути розглянутим районним (міським) органом виконавчої влади з питань земельних ресурсів.

Спори між сільськогосподарськими підприємствами і його членами про право на земельну частку (пай) можуть розглядатися також у судовому порядку.

Право іноземця на спадщину в Україні

Син живе в Росії. Земля у спадщину дісталася йому від бабусі. Чи він може передати у спадщину цю землю своїй мамі, котра живе в Україні, тобто там, де й бабуся жила?

М.Кузьмиченко,
Одеська обл.

Згідно з новим Земельним кодексом України, прийнятим Верховною Радою України 25 жовтня 2001 р. (ст 81), іноземні громадяни та особи без громадянства можуть набувати права власності на земельні ділянки сільськогосподарського призначення у межах населених пунктів, а також за межами населених пунктів, на яких розташовані об'єкти нерухомого майна, що належить їм на праві приватної власності.

Вони можуть набувати вказані земельні ділянки шляхом придбання їх на основі договору купівлі-продажу, дарування, міни та інших цивільно-правових угод, шляхом викупу земельної ділянки, на якій розташовані об'єкти нерухомості, належні їм на праві власності, а також у порядку прийняття спадщини.

Щодо земель сільськогосподарського призначення, то земельні ділянки, прийняті у спадщину іноземними громадянами, протягом року підлягають відчуженню тобто повинні бути продані, подаровані тощо громадянам України.

Іноземні громадяни можуть мати земельні ділянки для ведення особистого селянського господарства, але тільки на праві користування, у тому числі на умовах оренди (ст. 33 Земельного Кодексу України).

На жаль, з листа не зрозуміло, про яку земельну ділянку йде мова. Якщо мова про земельну ділянку для ведення особистого селянського господарства або земельну частку (пай) бабусі, то спадщина може бути прийнята, але протягом року спадкоємець повинен її передати шляхом продажу, дарування або іншим способом громадянину України, в тому числі й мамі.

Відчуження вказаної земельної ділянки шляхом спадкування, мабуть, у даному випадку не може бути використано, оскільки передавати у спадок можна лише власність, а власником земельної ділянки іноземний громадянин може бути лише протягом одного року з дня одержання її у спадщину. Сам же спадкоємець, як видно з листа, є молодою людиною, а заповіт вступає в силу з дня смерті заповідача.

Рубрику веде І.Миронець, канд. юр. наук

Як вийти із товариства з обмеженою відповідальністю?

Прошу дати юридичне роз'яснення на сторінках журналу "ДСГ", які потрібні документи для засновника товариства з обмеженою відповідальністю, щоб вийти з цього товариства?

М.Очеретний, *Хмельницька обл.*

Згідно із законом України "Про господарські товариства (ст. 54) при виході учасника з товариства з обмеженою відповідальністю йому виплачується вартість частини майна товариства пропорційно його частці у статутному фонді.

Виплата здійснюється після затвердження звіту за рік, у якому він вийшов з товариства, і в строк до 12 місяців з дня виходу. На вимогу учасника та за згодою товариства вклад може бути повернуто повністю або частково в натуральній формі.

Учаснику, котрий вибув, виплачується належна йому частка прибутку, одержаного товариством, у даному році до моменту його виходу.

Майно, передане учасником товариству тільки в користування, повертається у натуральній формі без винагороди.

Учаснику товариства, що вибуває, виділяється належна йому земельна частка (пай), яка була передана ним товариству під час вступу до нього, в натурі і він повинен вжити належних заходів щодо розпорядження нею після виходу з товариства.

Виділення землі для особистого користування

Будь ласка, надрукуйте юридичну консультацію, як повинна виділятися земля за умови особистого її використання і в яких розмірах?

С.Дабіжа, *Одеська обл.*

Згідно із Земельним кодексом України (ст. 25) при приватизації земель сільськогосподарських підприємств земельні ділянки передаються працівникам цих підприємств, а також пенсіонерам з їхнього числа з визначенням кожному з них земельної частки (паю).

Визначення розміру земельної частки (паю) здійснюється шляхом поділу визначеної для приватизації площі сільськогосподарських угідь на кількість працівників підприємства та пенсіонерів, які працювали в ньому і залишаються його членами.

Вартість і розміри в умовних кадастрових гектарах земельних часток (паїв) працівників підприємств та пенсіонерів з їхнього числа є рівними.

Кожний працівник цього підприємства, а також пенсіонери з їхнього числа мають гарантоване право одержати свою земельну частку (пай), виділену в натурі (на місцевості).

За виходу з підприємства для самостійного господарювання виділена земельна частка (пай) повинна відповідати розміру частки (паю), яка була визначена раніше і зафіксована у відповідних документах підприємства.

Для розв'язання питання про розмір земельної частки (паю), що виникла у Вас під час виділення земельної частки в натурі (на місцевості), необхідно звертатися до районного відділу земельних ресурсів за місцем розташування земельної ділянки.

Право на резервний фонд землі

Буду вдячний редакції, якщо на сторінках "ДСГ" надрукуєте юридичну консультацію, чи передаються землі резервного фонду для оренди фермерському господарству.

В.Бурлака, *Кримська обл.*

Згідно із Законом України "Про селянське (фермерське) господарство" земельні ділянки для ведення селянського (фермерського) господарства передаються у приватну власність і надаються у користування, у тому числі на умовах оренди.

Безплатно для ведення селянського (фермерського) господарства у приватну власність передаються земельні ділянки у межах середньої земельної частки (паю) члена сільськогосподарського підприємства, розташованого на території відповідної ради.

Понад середню земельну частку у власність селянське (фермерське) господарство може набувати земельну ділянку на основі цивільно правових угод (купівля-продаж, дарування, спадкування).

Крім того, фермерське господарство може мати земельні ділянки на умовах користування в порядку оренди.

Відповідно до Земельного кодексу України, прийнятого 26 жовтня 2001 р. (ст. 31), землі фермерського господарства можуть складатися: із земельної ділянки, що належить на праві власності фермерському господарству як юридичній особі; земельних ділянок, що належать громадянам — членам фермерського господарства на праві приватної власності; земельної ділянки, що використовується фермерським господарством на умовах оренди.

Члени фермерського господарства, які не мають земельної частки (паю), мають право на одержання безплатно у власність із земель державної і комунальної власності земельних ділянок у розмірі земельної частки (паю).

Резервний фонд органи місцевого самоврядування створюють у процесі приватизації за погодженням його місця розташування із землекористувачами у розмірі до 15 відсотків площі усіх сільськогосподарських угідь, які були у постійному користуванні відповідних підприємств.

Резервний фонд земель перебуває у державній або комунальній власності і призначається для подальшого перерозподілу та використання за цільовим призначенням.

Розпоряджаються вказаними землями органи місцевого самоврядування. Вони розв'язують питання про передачу вказаних земель у власність чи користування громадян, а також і юридичних осіб.

Напрямки земельної реформи в Україні на 2001—2005 роки передбачають й основні напрямки державної політики у сфері регулювання земельних відносин. У них мова йде про задоволення потреб громадян у земельних ділянках для ведення особистого підсобного господарства, для ведення селянського (фермерського) господарства, задоволення потреб працівників соціальної сфери села в земельних ділянках, а також формування резервних територій для розвитку населених пунктів.

І все це турбота місцевих органів влади.

Рішення про відмову в наданні земельної ділянки може бути розглянуте в судовому порядку.

БІОДИНАМІЧНИЙ КАЛЕНДАР

Квітень

Пн 1	Стр	9.48
Вт 2		
Ср 3	Кз	14.59
Чт 4	☾	18.30
Пт 5		
Сб 6	Вд	0.07
Нд 7		
Пн 8	Рб	11.58
Вт 9		
Ср 10		
Чт 11.	Ов	0.40
Пт 12	●	22.22
Сб 13	Тл	12.55
Нд 14		
Пн 15	Бл	23.56
Вт 16		
Ср 17		
Чт 18	Рк	9.01
Пт 19		
Сб 20	Лв	15.21
	☽	15.49
Нд 21		
Пн 22	Дв	18. 35
Вт 23		
Ср 24	Тр	19.22
Чт 25		
Пт 26	Ск	19.15
Сб 27	○	6.00
Нд 28	Стр	20.13
Пн 29		
Вт 30		

Стрілець 1 (9.48) — 3 (14.59)

На поля й у сади прийшла весна. Грунт доспіває для обробітку. Розпушити його слід якомога раніше, тоді він збереже більше вологи для рослин. Настає найсприятливіший час для першого підживлення азотними добривами.

Разом з дітьми і онуками розвісьте шпаківні та гніздівні для птахів. Дехто боїться, що там замість синиць поселяться горобці. Вони також відмінно справляються з шкідниками.

Після того як сніг розтане і грунт підсохне, ще раз огляньте плодові та ягідні культури. У плодових дерев видаліть толь чи інший темний матеріал, яким захищали стовбури дерев від гризунів. Запізнення з його зняттям може спричинити тепловий опік штамба дерева.

Козеріг 3 (14.59) — 6 (0.07)

☾ Третя чверть Місяця — 4 (18.30)

На суниці спостерігається ріст нового листя. Цій культурі дуже корисне якомога раннє розпушування грунту після очищення рослин від висохлого і хворого торішнього листя та обрізування вусів. Затримка з розпушуванням міжрядь на 10—15 днів призводить до зниження врожаю на третину.

Якщо під час огляду саду виявите пошкоджені мишами дерева, рани обробіть так само, як і при пошкодженні їх зайцями. Коли рани великі, заготуйте сильні однорічні пагони для щеплення "містком".

Під час огляду кущів смородини і порічок зберіть бруньки, пошкоджені бруньковим кліщем: вони дуже великі й круглі. Якщо таких бруньок на пагоні занадто багато — видаліть його повністю.

У малини виріжте і спаліть пагони, які пошкоджені стебловою галицею: в нижній частині таких пагонів є потовщення — "галли", всередині яких зимують і живляться личинки.

Водолій 6 (0.07) — 8 (11.58)

У ранньовесняний період шкідники і хвороби не завдають шкоди рослинам. Вони ще перебувають у місцях зимування: на опалому листі, на корі біля бруньок, у верхньому шарі грунту. Тому всі заходи в саду рано навесні спрямовані на знищення шкідників і збудників хвороб.

Як тільки підсохне грунт, згрібають старе листя, знімають з пристовбурних кругів утеплювальні матеріали. Спалювати листя й інші рослинні рештки не слід, їх краще закомпостувати.

Візьміть на замітку. За багаторічними спостереженнями, після зацвітання підбілу (мати-й-мачухи) на 32-й день розпустяться яблуні, на 30-й — груші, вишні, сливи.

Риби 8 (11.58) — 11 (0.40)

У першій декаді квітня обробляють грунт і вносять добрива на ділянках ягідників.

У суниці обрізують листя ближче до основи куща, після чого грунт перекопують на глибину 5—8 см, вносять добрива, якщо цього не зроблено восени. Потім ділянку вирівнюють граблями і мульчують. Розпушувати грунт слід обережно, враховуючи глибину залягання коренів. Близько до поверхні вони розміщені в ягідників, особливо в суниці.

У першій декаді квітня заготовляють живці для щеплення плодових: яблуні, груші, сливи, вишні, обрізують дерева.

Висівають на розсаду насіння капусти, перцю, цибулі на перо, кропу, меліси.

Овен 11 (0.40) — 13 (12.55)

● Новий Місяць — 12 (22.22)

Пригнуту до землі малину розв'язують, підв'язують до шпалери. Це слід зробити, поки бруньки не набрякли і не з'явилися ростки. Пізнє підв'язування може стати причиною пошкодження бруньок і пагонів. Після підв'язування кінці верхівок усіх пагонів обрізують секатором на 10—15 см.

Пристовбурні круги плодових дерев і ягідних кущів, обкопані ще з осені, розпушити граблями. Якщо в плодових дерев однорічний приріст менше 15 см, то по площі проекції крони слід розкидати сечовину з розрахунку 1,5 сірникової коробки на 1 квадратний метр. Добрива загорніть у грунт граблями. На задернованій ділянці дозу сечовини можна подвоїти.

Після внесення добрив вдень пристовбурні круги слід полити, щоб сечовина з водою швидше потрапила в грунт, а затим до кореневої системи.

Телець 13 (12.55) — 15 (23.56)

Малину розмножують відгалуженнями (паростками), які утворюються на коренях і можуть рости поблизу куща. Для розмноження навесні у рослини зрізують всю надземну частину і видаляють центральну частину старого кореневища. Навесні із сплячих бруньок розвинеться велика кількість пагонів. Викопують їх садовими вилами.

Ягідні культури можна садити під час набухання бруньок.

Висаджують ранню картоплю, особливо в південних районах України. Висіва-

ють моркву, буряки, чорну редьку, пастернак інші культури, плід яких формується в землі.

Близнюки 15 (23.56) — 18 (9.01)

Займіться обрізуванням дерев. Формують крону молодих деревець, на однорічках видаляють шипи, з окуліровок знімають обв'язку і зрізують підщепи на шип. Вже можна виконувати щеплення на молодих підщепах, а також перещеплювати плодові дерева різними способами: копулюванням, вприклад, у боковий заріз. Місця щеплень обв'язують поліхлорвініловою стрічкою тощо.

Висівають овочевий горох, декоративні квіти, висаджують дерева й кущі, виноград, інші рослини з шипами й колючками.

Рак 18 (9.01) — 20 (15.21)

☽ Перша чверть Місяця — 20 (15.49)

Головна проблема овочівника у квітні — турбота про розсаду. В сонячні парники можна висіяти на розсаду білоголову капусту пізніх сортів. У теплий парник висівають огірки, кабачки, патисони, гарбузи.

З другої половини квітня багато роботи безпосередньо на городі. Як тільки поспіє грунт, висівають салат, кріп, буряки, цибулю на перо, висаджують розсаду ранньої і цвітної капусти.

На добре окультурених суглинкових грунтах глибина загортання дрібного насіння (кріп, цибуля, редиска, редька) — 1—2 см, дрібнішого (морква, петрушка, салат) — до 1 см.

Таку глибину на важких грунтах, а тим більше на легких витримувати важко. Тому слід дуже добре обробити грунт, відразу ж висіяти насіння і прикатати грядку. Намочене і пророщене насіння можна сіяти тільки у вологий грунт.

Висаджують ожину, виткі рослини, суниці.

Лев 20 (15.21) — 22 (18.35)

Існує кілька способів боротьби з комахами-шкідниками. У саду можна використати ловчі пояси, липкі клеєві кільця, різні світлові пастки.

Ловчі пояси особливо ефективні для боротьби з яблуневою плодожеркою. Перед окуклюванням або зимівлею її гусениця повзає по стовбуру, намагаючись знайти щілину. Обмотана навколо стовбура мішковина, ганчірка чи рогожа і стане для гусені пасткою, яку раз на тиждень перевіряють, знищуючи шкідників.

Добрим засобом для знищення шкідників можуть бути і клеєві кільця.

А ось личинок жука-лускуна можна ловити звичайною травою. Для цього її потрібно скласти купками. Личинки ховаються під травою, за день їх набирається там більше 50.

Діва 22 (18.35) — 24 (19.22)

Дуже пошкоджують яблуні плодожерка, медяниця, квіткоїд. У саду допомагають боротися з ними гіркий полин і садове пижмо. Посадіть ці рослини прямо під кожною яблунею і матимете менше клопоту, адже метелики плодожерки не люблять запаху полину і пижма.

Настоєм з цих рослин можна й обприскувати яблуні, починаючи з часу їх квітування.

Висівають квіти, овочеві рослини, які вирощують здебільшого для цвіту і листя, а не для плодів і ягід.

Терези 24 (19.22) — 26 (19.15)

У смородини й агрусу є вірні друзі-захисники. Це насамперед червона бузина і пижмо. Не обов'язково бузину висаджувати в міжряддя, досить навесні повтикати біля ягідників у ще не просохлий грунт гілочки бузини, щоб врятувати ягоди від метелика вогнівки. Рано навесні цей метелик відкладає у квітки смородини і агрусу невеличкі яєчка, з яких незабаром вилуплюються зелені гусениці і вгризаються в ніжну зав'язь плодів, живлячись їхнім м'якушем.

Наприкінці червня гусениця спускається на павутинці для окуклювання. Але якщо метелик вогнівки відчує запах бузини чи пижма, то це місце він обмине.

Висівають артишок, салати, горох овочевий, цвітну капусту, квіти.

Скорпіон 26 (19.15) — 28 (20.13)

○ Повний Місяць — 27 (6.00)

Помідори, як правило, вирощують з розсади. Сіянці з появою першого справжнього листочка пікірують (розсаджують).

Слід пам'ятати, що розсаду не можна цілодобово тримати в теплій кімнаті, щоб вона не виросла зніженою і витягнутою. Оптимальна температура вдень 18—20°С, а вночі 8—10°. Такий режим можна забезпечити, відкриваючи кватирку на ніч. Раз у 2—3 дні розсаду поливають водою кімнатної температури, а якщо рослини розвиваються слабо, підживлюють повним міндобривом з розрахунку 2 г на літр води. Як тільки температура повітря перевищить 10°С, ящики з розсадою виносять на балкон спочатку на 3—4 години, а пізніше і на триваліший час. За такої погоди розсаду залишають на відкритому повітрі і на ніч. Якщо вона пікірувалася в ящики, їх переносять на ділянку.

Висівають редиску, цибулю на перо, кріп, салати, шпинат, огірки для розсади.

Стрілець 28 (20.13) — 1.05 (0.03)

Щоб підвищити врожайність овочів, особливо картоплі, городники вносять надто багато добрив, а це може призвести до збільшення в продуктах концентрації нітратів, що негативно впливає на здоров'я людини.

Слід запам'ятати, що в поліській зоні, де картоплі вирощують найбільше, під цю культуру навесні не можна вносити більше 600 кг гною на 1 сотку. Більші норми можливі тільки для перепрілих якісно підготовлених компостів. Обережно слід застосовувати пташиний послід. Найвигідніше вносити торфо-послідний сирий компост близько 400 кг, а сухий — 30—40 кг на сотку. Для виправлення небажаного співвідношення елементів живлення при цьому можна додавати: азоту — 0,3 кг, фосфору — 1,5—1,8 кг і калію — 1,5—1,8 кг на сотку.

Можна висаджувати дерева й кущі, декоративні кущі й квіти.

Українська срібна куля

СРІБНА ВОДА

Продовжуючи тему чистої і здорової води (див. "Дім, сад, город" №6 та 11 за 2001 р.) у цьому номері журналу — розповідь про срібну воду. Як з'ясувалося, вона прийшла до нас не з билин і не з казок. Хоча й слов'янські красуні (до уваги сучасних красунь та майбутніх міс!), аби мати гладку шкіру, прекрасний рум'янець та здоровий вигляд, здавна умивалися водою із срібного глечика. А церковні служителі перетворювали звичайну воду на "святу" за допомогою срібного начиння. Срібна вода — з нашого часу. В Україні пити її без особливих затрат може кожний, кому не байдуже власне здоров'я.

Перші згадки про срібну воду належать до V ст. до нашої ери. У царських похованнях, що датувалися тим часом, були знайдені срібні чаші й посуд для зберігання та перевезення води. За відомостями, які наводить найвідоміший історик античного світу Геродот, перський цар Кір, вирушаючи на війну, завжди брав запаси їжі, ретельно приготовленої вдома. Також брав він із собою кип'ячену воду для пиття, вже разлиту в срібний "священний посуд". Історики згадують про те, що давні вавілоняни й греки теж знали про дезінфікуючі властивості срібла. Для зберігання та перевезення питної води для своїх царів вони використовували срібний посуд. Чудодійні властивості срібла помічали й у середні віки. Коли під час епідемії чуми або холери вимирали цілі міста, монастирі, розташовані в цих же заразних місцях, залишалися недосяжними для хвороб. Виявляється, це залежало від того, яку воду вони пили і з якого посуду споживали їжу. Справа була в сріблі.

Подібний феномен знали й православні: цілющу святу воду споконвіку одержували, занурюючи в неї срібний хрест. Під час православного обряду хрещення дітей використовується срібна або посрібнена купіль. І статистиці не відомий жоден випадок, коли б хтось з немовлят після занурювання у таку купіль заразився будь-якою хворобою.

Наші прабатьки, щоб оздоровити воду, кидали до неї срібну монету або клали срібну ложку. Традиція предків кидати срібні монети до нового колодязя теж збереглася й донині. Тоді це вважалося чудодійним явищем, але в наш час надзвичайний ефект пояснюється просто.

Втім, як показали дослідження, срібло — не тільки надійний природний консервант, але й життєво необхідний будь-якому організмові елемент. Воно має високі бактерицидні та консервуючі властивості, широкий спектр антимікробної дії, його іони пригнічують як грамнегативні, так і грампозитивні організми та віруси. Відносно мікроорганізмів, що викликають гострі кишкові інфекції, як-то дизентерія, холера, черевний тиф тощо, срібло — найефективніший знезаражуючий засіб.

Іони срібла, що містяться у воді, консервують її на тривалий час. За концентрації срібла 0,1 мг/л вода залишається чистою протягом року, а то й більше. Така вода може бути реагентом для знезаражування та консервування питної й мінеральної води, рідких харчових продуктів, фруктових соків, безалкогольних чи алкогольних напоїв. Її можна використовувати з лікувально-профілактичною метою, а також у практиці лікування внутрішніх (виразка шлунка та дванадцятипалої кишки, хронічний гастрит, ентерит, коліт), інфекційних (дизентерія, дифтерія, скарлатина, паратиф), дерматологічних (фурункульоз та грибки) захворювань, у хірургії, офтальмології, стоматології, акушерсько-гінекологічній та ЛОР-практиці — під лікарським контролем, для внутрішнього, так і зовнішнього застосування.

Навіть вода з артезіанських свердловин, що вважається найчистішою, і вся процедура обробки якої зводиться до того, щоб видобути, належним чином зберегти та доставити її до споживача, набуває комплексних лікувально-профілактичних властивостей після обробки сріблом. Це пояснюється тим, що срібло в артезіанській воді практично відсутнє, а також немає жодної гарантії в тому, що вода збереже свою первозданну свіжість, пройшовши трубами водогону.

Можливо, люди цінували б себе та своє здоров'я значно краще, коли б знали, що самі є носіями цього "дорогоцінного металу": чимала кількість срібла міститься в мозку людини, в нервових клітинах, залозах внутрішньої секреції, печінці, нирках та кістках. Вчені підрахували, що в добовому раціоні людини в середньому повинно міститися до 0,088 мг срібла: ця доза забезпечує імунний захист організму, виявляє омолоджувальну дію на кров, благотворно впливає на хід фізіологічних процесів. Лауреат Нобелівської премії доктор Роберт Сейнер, один з найавторитетніших фахівців з колоїдних розчинів срібла, стверджує, що його вплив на організм при щоденному вживанні якнайкраще нагадує придбання другої імунної системи! Поповнювати цю дозу можна різноманітними методами. Однак існує комплексний підхід, коли із вживанням чистої води водночас поповнюється і необхідна кількість срібла в організмі!

Використовуючи феноменальні властивості срібла, українські вчені з підприємства "Рубін" запропонували "оживляти" воду, занурюючи в неї мініатюрні срібні кульки. "Кульки діаметром від 3 до 40 мм насправді скляні — зі звичайного побутового ("харчового"), інертного до організму людини, скла, — розповідає директор підприємства Б.П.Чорний. — На нього наноситься тонкий шар срібла: близько сотої частки грама. Розрахунок його кількості роблять таким чином, щоб вистачило для насичення й очищення одного літра рідини протягом року. Срібне покриття поступово розчиняється, віддаючи іони воді й значно покращуючи завдяки цьому її споживчі властивості. Досліди були проведені на базі випробувального центру медичного університету. І ми, й колеги-вчені, й Міністерство охорони здоров'я України прийшли до висновку, що кульки потрібно терміново впроваджувати для поліпшення якості води. Тим більше, що вони повністю відповідають стандарту України ТУ У 26.1-22656764-002-2001."

Спосіб використання українських срібних кульок дуже простий. У літрову ємкість з водою для пиття кладуть одну срібну кульку, залишаючи її в ній на 24—78 год. Після цього

вода готова для вживання, а в ємкість з тією ж кулькою наливають черговий літр води. За такого використання комплекту з 6 кульок вистачає приблизно на рік. Наскільки при цьому підвищиться рівень здоров'я, а разом з тим і якість життя, кожен може переконатися на власному досвіді. Отримати срібні кульки можна поштою з післяплатою (вартість річного комплекту кульок для очищення 1 літра води кожні 24—78 годин — 13 грн.), замовлення за адресою: а/с 50, м. Київ-215, 04215.

Нагадуємо, що детальніше про воду та її властивості, способи очищення й "оздоровлення" води, її оздоровчі та лікувальні можливості ви зможете довідатися з книг "Вода та здоров'я" та бюлетенів "Вода. Аква-технології. Здоров'я." Вони вийдуть з друку (серед інших — "З гомеопатією — до здорового та повноцінного життя", "Як запобігти передчасному старінню", "Побут очима лікарів", "З надмірною вагою можна боротись", "Алергія: запитання та відповіді", "ГРВІ, застуда, грип" тощо) в серії "Здоров'я Вашому дому" у 2002 році — передплатні індекси в каталозі періодичних видань України 40710 та 74624, передплата в усіх поштових відділеннях. Нагадуємо, що всі передплатники цієї серії (незалежно від терміну передплати) одержують пільговий купон на придбання гомеопатичних препаратів для лікування й профілактики захворювань шлунково-кишкового тракту, серцево-судинної системи, органів руху, нервової системи, ГРЗ та застуд, чоловічої статевої сфери, жіночих хвороб тощо. Інформація про препарати — в кожному поштовому відділенні України за каталогом "Товари—поштою" (тематичний випуск "Гомеопатія") або за адресою: а/с 170, м. Київ—54, 01054. Кращі матеріали цієї тематики будуть друкуватися також у журналі "Дім, сад, город" (передплатний індекс 74142).

І насамкінець дозволимо собі останню пораду щодо очищеної та оздоровленої таким чином води: знайдіть у собі сили, аби споживати її протягом хоча б п'яти—шести місяців і тоді ви точно станете заповзятим прихильником ідеї доочищення води. Й не останнім аргументом стане "внутрішній" голос вашого здорового організму.

О.Влас

Прикмети, що вказують на зміну погоди в квітні

Прогнози зміни погоди за місцевими прикметами конкретизують її у часі та просторі. Завчасність їх невелика — від декількох годин до однієї — двох діб. Проте у приватному і колективному господарстві на селі нерідко і цього буває достатньо для того, щоб призупинити або послабити згубний вплив стихійних явищ погоди (заморозків, злив, граду, шквального вітру тощо), які пов'язані з переміщенням гігантських вихрів — циклонів і антициклонів та проходженням атмосферних фронтів.

Підставою для такого прогнозування є систематизація багаторічних спостережень за станом погоди у державній та відомчій мережі метеорологічних станцій і постів, а також щоденники фенологів-натуралістів.

Наводимо деякі прикмети для будь-якої пори року, за якими можна завбачити зміни погодних умов у наступні години та дні, опираючись на власні спостереження за явищами природи.

Провісниками наближення **теплого фронту**, завдяки якому настає тепліша погода, є перисті хмари, які поступово переходять у перисто-шаруваті і високошаруваті, а останні змінюються на шарувато-дощові. У перисто-шаруватих хмарах з'являється велике райдужне коло навколо сонця або місяця, яке при переході хмар у високошаруваті зникає. Посилюється вітер. Температура під вечір не знижується, а іноді навіть підвищується, тобто добовий хід її вирівнюється за рахунок зменшення амплітуди коливання. Роса не з'являється, а якщо буває і вночі, то зникає до сходу сонця. Тиск повітря знижується тим швидше, чим ближче наближається фронт.

Ознаки наближення **холодного фронту**, за яким зміщується холодна повітряна маса, є висококупчасті хмари, які швидко рухаються. З наближенням фронтової зони на зміну їм з'являються купчасто-дощові (сірого або темного кольору) хмари, що приносять зливи, які влітку супроводжуються грозами, а іноді випадінням граду. Атмосферний тиск швидко знижується і починає підніматися після проходження фронту. Вітер посилюється, а після фронту різко змінює напрямок. Одночасно значно знижується, особливо взимку, температура повітря.

До загальних прикмет нестійкої погоди циклонічного характеру належать підвищена вологість повітря, про що свідчать такі явища: позахмарне сяйво у вигляді променів, що виходять з-за темної хмари, за якою є сонце; багряно-червона вечірня та вранішня зоря; білясте небо вдень; червонуватий колір сонця і місяця, коли вони уже високо над горизонтом; червоний захід сонця — провісник вітряної погоди; дим із димарів і вогнищ стелиться над землею.

Сталу гарну погоду антициклонального характеру можна передбачати за такими місцевими прикметами.

- Небо чисте і протягом доби залишається ясним. Влітку можуть спостерігатися купчасті хмари характерної сочевицеподібної форми з рівною (підрізаною) основою, які з'являються вранці і досягають найбільшого розвитку о 14—15-й годині, надвечір зникають. Такі хмари називаються провісниками гарної погоди, тобто ясної без опадів.
- Вітер має виразний добовий хід: починає посилюватися вранці, досягає найбільшої швидкості у полудень і під вечір затихає.
- Вдень небо темно-синього кольору і небосхил здається дуже високим.
- Зоря має золотисте, жовте або рожеве забарвлення.
- Яскраві зірки на небі — також на добру погоду.
- Після заходу сонця з'являється рясний іній взимку, а влітку роса, які зникають тільки після сходу сонця.
- У низинах ввечері утворюється туман, який стелиться по землі та розсіюється вранці.
- Веселка наприкінці дня — провісник гарної погоди на завтра.

Крім названих, подаємо ще деякі місцеві прикмети саме для **квітня**, за якими кожен може сам складати короткотерміновий прогноз погоди, якщо уважно спостерігатиме за явищами природи у цьому місяці.

- Посилення вітру вночі віщує близьку негоду.
- Небо на ніч укривається хмарами, вітер посилюється — загрози приморозків немає.
- Перший весняний грім — на стійке тепло.
- Безхмарний і безвітряний вечір віщує погожий день.
- Пізня весна — ознака того, що влітку переважатиме суха погода.
- Рум'яний вечір і сірий ранок — на добру погоду.
- Туман стелиться по воді — на ясну погоду, піднімається вгору — на негоду.
- Якщо квітневий дощ починається великими краплинами, то він ненадовго.
- У перших числах квітня гроза — на тепле літо.
- Вранці проти сонця туман — дощу не буде.
- Ранковий туман у квітні — на теплу погоду.
- 21 квітня — "зустріч" сонця з місяцем. Якщо цього дня гарна погода — буде погоже літо, якщо ж кепська — бути літу прохолодним і дощовим.
- У квітні теплий дощ випадає при зниженні атмосферного тиску, холодний — при підвищенні.
- Чітке попелясте світло місяця-молодика — на негоду.

В.М.Просунко,
канд. географічних наук

...найдешевші саджанці троянд Блек Меджик, Гранд Прі, Блек Бакхара Вендела, Аква, Єлоу Ісленд, Іліус.

Д.Л.Харченко,
вул. К.Маркса, 15-а, м.Ірпінь Київської обл.,
тел. (04497) 57-7-96

...високоякісні електричні обприскувачі — туманоутворювачі MGLA-E, MGLA-E TURBO.

О.Д.Харченко,
тел./факс (04497) 57-4-95

...троянди — гуртовий продаж дворічних саджанців. Ціна 4—6 грн.

Г.Д.Андрєєв,
вул. Леніна, 20, с. Сурсько-Литовське Дніпропетровського р-ну Дніпропетровської обл., 52064,
тел. (0562) 11-22-46, 98-10-84

...саджанці троянд (дворічні, щеплені) зарубіжної селекції. Для ландшафтного озеленення найновіші троянди (бордюрні, плетисті, грунтопокривні).

М.Б.Рязанов,
вул. Високогірна, 14, м. Дніпропетровськ, 49048,
тел. (0562) 98-10-84

....25 сортів гіацинтів. Конверт — каталог.

В.В.Литвин,
Щорса, 7/9, 53, м. Київ, 03150

...цибулини гладіолусів сортів вітчизняної та світової селекції.

Еліна Володимирівна Виноградська,
Тупікова, 3/1, кв. 23, м. Київ-67, 03067

...саджанці: винограду, актинідії, жимолості, лимонника, великоплідної смородини, агрусу, малини, кизилу, суниці. Декоративні рослини та квіти. Каталог безкоштовно у Вашому конверті.

Олександр Федорович Дейцев,
вул. Жовтнева, 137, с. Садки Кременчуцького р-ну Полтавської обл., 39625,
тел. (05366) 6-17-00

...обприскувач PET-4. Чудово розпилює, легкий, накачується автонасосом. Заправкою (4 л) обробляється 4 ар за 15 хв. Перекажіть 9,5 грн. чи замовте.

Олександр Володимирович Нич,
вул. Виговського, 4/6, м. Івано-Франківськ, 76007
тел. (03422) 6-08-52

...троянди, тюльпани, нарциси. Кращі серед кращих. Кольоровий каталог у конверті замовника.

Поліна Олександрівна Козлова,
а/с 1, м. Бахчисарай, Крим, 98400

...троянди і тюльпани кращих сортів. Каталог у конверті замовника.

Надія Петрівна Корміленко,
вул. Свідерського, 43, м. Бахчисарай, Крим, 98400

...високоякісний садивний матеріал гладіолусів кращих сортів зарубіжної та вітчизняної селекції на зріз.

Леонтій Кузьмич Глуменко,
вул. Транспортна, 1-б, м. Чернігів, 14010,
тел. (04622) 2-19-29

...цілий рік насіння овочів і квітів від 15 коп. за пакетик. Каталог — у заадресованому конверті з маркою "Д".

Анатолій Георгійович Авраменко,
вул. Маяковського, 12, м. Красногорівка Мар'їнського р-ну Донецької обл., 85630
тел. (06278) 2-35-20,
E-mail: avramenko@mar.dc.ukrtel.net

...насіння унікальних високоврожайних стійких до хвороб помідорів, які зберігаються свіжими до нового врожаю (10 місяців) без консервації чи якихось спеціальних заходів, просто на полиці. Надсилайте заадресований конверт.

Катерина Павлівна Макоїд,
а/с 4656, м. Запоріжжя, 69001

...красивоквітуючі та декоративнолистяні кімнатні рослини, саджанці діжкових для балконів, гіпеаструми, саджанці шипшини, цимбідіуми, садові багаторічники, гуртом вигін гіацинтів до весняних свят, штамбові троянди у контейнерах. Каталог у конверті замовника.

Ірина Ярославівна Буряк,
вул. Шкільна, 21-а, м. Жидачів Львівської обл., 81700

...допомогу в пошуку рослин. Список надсилаємо безкоштовно у Вашому конверті.

О.І.Болотських,
Банк даних колекціонерів рослин, а/с 17, м. Київ, 02105

...декоративні рослини.

О.І.Болотських,
а/с 17, м. Київ, 02105

...лілії та гладіолуси — найкращі, найвишуканіші сорти на вигін і зріз. Ксифіуми, зріз.

П.В.Маклюк,
ІІ пр. Калініна, 3, м. Городня Чернігівської обл., 15100

...троянди на будь-який смак! Саджанці понад 100 суперсортів троянд, включно чудові плетисті сорти. Реалізація поштою і на місці. Конверт — каталог.

Сергій Сергійович Овчаров,
вул. Шкільна, с. Холмівка Бахчисарайського р-ну, Крим, 98465

...відроджену Американку — гібридне насіння картоплі Золушка та її суперелітні садивні бульби. 100 насінин — 10 грн. Насіння напівсолодкої італійської цибулі бордового кольору. 100 г і більше кожна за 1 сезон. Ціна упаковки 2 грн. 50 коп.

Володимир Миколайович Гончаров,
вул. Дніпродзержинська, 4/79, м. Донецьк, 83016,
тел. (0622) 63-84-83

...саджанці великоплідних сортів малини: Маросейка, Міраж, Столична, Жовтий Гігант; ремонтантна: Бабине літо, Р-11, Херітейдж; штамбової: Крепиш, Таруса. Агрусу (в т.ч. безколючкового): Сіріус, Африканець, Безколючковий, Колобок, Малахіт, Солодкий, Сливовий. Малиноожини Тейбері; йошти, сіянці абрикосу Північний.

Володимир Анатолійович Гордієнко,
вул. Суворова, 11, м. Сватове Луганської обл., 92600,
тел. (06471) 3-37-72

...саджанці плодових дерев різних порід у широкому асортименті з гарантією. Конверт — каталог.

Володимир Миколайович Франтійчук,
с. Рогізна Кам'янець-Подільського Хмельницької, 32397,
тел. (03849) 9-36-33, 3-91-00

...саджанці і чубуки новітніх комплексностійких сортів винограду, смородини, малини, суниці. Ціни помірні.

Володимир Аполінарійович Шпак,
с. Федорівка Карлівського р-ну Полтавської обл., 39531

...клематиси, ириси, лілійники, декоративні чагарники, хвойні, багаторічники, півонії. Конверт — каталог.

Володимир Володимирович Крячко,
пров. Іскристий, 10, м. Харків, 61005

...компактний доїльний апарат виробництва Чехії. Інформація — конверт.

В.І.Дутко,
вул. Галицька, 6/1, м.Тернопіль, 46002,
тел./факс (0352) 25-28-54

...способи полегшення копання городу; прання без машини і ручної праці.

а/с 4, Тараща Київської, 09500

...надішлю безкоштовно у конверті замовника інформацію: "Стабільне джерело доходу — міцний сімейний бюджет". За 2—3 місяці отримаєте 5000 грн.

Олександр Михайлович Косевич,
с. Богданівка Ульянівського р-ну Кіровоградської обл., 26432

...200 сортів гладіолусів вітчизняної та зарубіжної селекції, у т.ч. новинки і суперновинки. Каталог у Вашому конверті.

Наталія В'ячеславівна Крамарова,
а/с 42, м. Луганськ, 91042

...тюльпани 200 сортів, гіацинти, нарциси, дрібноцибулинні.

Анастасія Іванівна Базильчук,
а/с 131, м. Київ-156

...сортові гладіолуси і жоржини на зріз.

Л.І.Діденко,
вул. Житня, 72, м. Хмельницький, 29022

...шедеври вітчизняної і світової селекції картоплі (40): Повінь, Слов'янка, Лоран...; суниця садова: Ольвія, Кент, Брайтон...; женьшень, елеутерокок.

А.М.Попов,
вул. Святошинська, 40-в, кв. 8, м. Вишневе Київської обл.,08132

...трифазний електродвигун на 220 В без конденсаторів, без втрати потужності. Повільне регулювання обертів. Схеми, поради. Заадресований конверт.

а/с 118, м. Київ-111, 04111

...живці великоквіткових хризантем (80), айстр (80), інші квіти. Конверт — каталог.

Іван Іванович Васюта,
с. Зачепилівка Новосанжарського р-ну Полтавської обл., 39300

...саджанці: елітних сортів великоплідної суниці, смородини, агрусу, йошти, кумберленд. Конверт — каталог. Ціни помірні.

Б.М.Масленко,
пр. Комунальний, 3, м. Кіровоград, 25018

...співпрацю щодо розведення хутрових звірків шиншила. Це економічно вигідно: кормиш як кролика — продаєш невичинену шкірсировину за ціною соболя. Гарантований збут! Заявка — конверт.

а/с 26, с. Голованівськ Кіровоградської обл., 26500

...міцелій печериці, гливи (можна вирощувати цілий рік), рекомендації щодо вирощування. Насіння овочевих, квіткових культур від 20 коп. Кольорові пакети для фасування насіння. Картопля: Червона Шапочка, Повінь, Слов'янка; соя корейська.

Борис Олександрович Карпич,
а/с 32, м. Харків, 61052

...саджанці: китайський лимонник, золотий корінь, елеутерокок, малина Кумберленд; бульби: стахіс, афганка (картопля); насіння, квасоля завбільшки з горіх, кизил.

Марія Голюк,
с. Бутівці, Старокостянтинівського р-ну Хмельницької обл., 31113

...широкий вибір насіння. Саджанці: великоплідної і шпалерної суниці; біло- і чорноплідних смородини і малини; лаванди, йошти...

О.В.Грогуль,
вул. Мічуріна, 18, кв. 27, м. Козятин Вінницької обл., 22100

...кольза, сориз, марена красильна (при нирково-кам'яній та жовчнокам'яній хворобах), дивина (царська свічка) та ін. Конверт — каталог.

Ольга Михайлівна Воротченко,
с. Товкачівка Прилуцького р-ну Чернігівської обл., 17541

...нові та імунні сорти для суперінтенсивних садів. Яблуня, груша, смородина, підщепа. Саджанці і живці.

П.М.Медолиз,
Урбайліса, 9, м. Умань, 20300
тел. (04744) 3-09-86

... інкубаційні та харчові перепелині яйця, молодняк, тушки перепелів, стелажі для утримання (250 гол.), інкубатор для курячих та перепелиних яєць, фазани, перепелиний послід.

Тел. (044) 431-75-98
E-mail: senenkov@svitonline.com.ua

...кращі сорти гладіолусів на зріз. Дешево. Конверт — каталог.

Н.П.Вітковська,
с. Левків Житомирського р-ну Житомирської обл., 12405,
тел. (0412) 29-13-72

...суниці, смородина, малина, вишні, йошта, агрус, ірга, хеномелес, слива, квіти; книги.

Г.С.Федорова,
а/с 79, м. Запоріжжя, 69027

...бджолопакети та бджолосім'ї.

Василь Васильович Долішняк,
вул. Карпатська, 245, м. Коломия Івано-Франківської обл., 78200,
тел. 3-28-78

...саджанці, чубуки винограду. Каталог.

Едуард Михайлович Олефір,
вул. Аврменка, 18, кв. 84, м. Запоріжжя, 69120,
тел. (0612) 67-49-53

...сіянці магалебки (підщепа для вишні та черешні) у великій кількості на весну 2002 р. Приймаю замовлення на підщепи для окулірування всіх плодових культур та троянд на осінь 2002 р., а також вегетативно-розмножувані підщепи для яблуні 54-118, М9.

О.В.Живов,
вул. Підгірна, 42, с. Артемівське-2 Артемівського р-ну Донецької обл., 84510,
тел. (06274) 3-19-57

...насіння гінкго дволопатеве. Конверт — каталог.

Анатолій Терещук,
М.Вовчка, 2, кв. 1, м. Рівне, 33014

...картоплю Повінь, Адретта, Удача — 2 грн. за 1 кг. Поштою не висилаю. Приїжджайте.

Іван Іванович Мудрий,
с. Мирівка Кагарлицького р-ну Київської, 09241

...високоякісний компост для вирощування печериць.

Тел. 451-74-14, 202-74-02

...лілії: Ла-гібриди (95 сортів), найперспективніша група, маю багато цибулин на вигінку та зріз. Оптом — великі знижки. Східні гібриди (95), азіатські (200) та інші; тюльпани (300), в т.ч. бахромчасті (70), лілієподібні, махрові, папугові — по 30; нарциси (100); гіацинти (30); дрібноцибулинні (50); іриси бородаті (200) та голландські цибулинні — іридодиктіуми та ксіфіуми; лілійники та кореневищні (35). Запитуйте каталоги, вкладайте 4 конверти без марок, підписуйте один.

Едуард Кузьмич Чупис,
вул. Шкільна, 9-а, Колодищі, Мінськ, Бєларусь, 223051,
тел. (1037517) 508-34-56

...тюльпни (200), нарциси (70), гіацинти (10), крокуси (25), дрібноцибулинні (50), лілії (70), іриси (100), півонії (50), лілійники (20), багаторічники (50). Каталоги окремі, запитуйте конкретно на кожний підписаний конверт.

Анатолій Васильович Харченко,
вул. Л.Українки, с. Нечипорівка Яготинського р-ну Київської обл., 07751,
тел. (04475) 37-153

...високоякісні саджанці винограду великоплідних сортів: Аркадія, Кеша-1 та ін.

Р.Я.Недошепа,
вул. Титова, 22, с. Ленінське Апостолівського р-ну Дніпропетровської обл., 53850,
тел. (05656) 5-74-69

...траву мітлицю (опис — 1 грн. у зворотному конверті), альпінарій, хвойні.

а/с 704/2А, м. Київ-87,
тел. 277-70-68

...насіння стевії медової — 10 шт. — 2 грн., пересилка і нова надійна технологія — 1 грн. інших лікарських та овочевих культур. Каталог — конверт.

Кирило Платонович Гресь,
с. Нововоскресенка Веселинівського р-ну Миколаївської обл., 57025

...кущові і двокольорові штамбові троянди (в контейнерах). Саджанці шипшини. Цибулини гладіолусів.

А.Б.Рязанов,
вул. Подвойського, 5, м. Дніпропетровськ, 49033,
тел. (0562) 96-64-84

...недорого "дітки" найкращих гладіолусів, інше.

М.Г.Солдунова,
Нова, 7, Сагунівка Черкаського р-ну, 19644,
тел. (0472) 15-63-21

...саджанці суниці великоплідних сортів: Гігантелла Максі, Тудла, Референта, інші.

В.В.Колесник,
вул.Молодіжна, 19, м. Ульянівка Кіровоградської обл., 26400,
тел. (05259) 2-13-94

...елітні суниці троянди.

Василь Миколайович Кондратенко,
а/с 182, м. Київ, 04211,
тел. 418-44-27

...живці сенполій найкращих сортів вітчизняної та зарубіжної селекції. Є новинки.

Олена Валентинівна Руденко,
Прорізна, 19, м. Одеса, 65049...Адретта, Седнівська, Чернігівська, Водограй, Пост-86, Бородянська рожева, Придеснянська, Кардинал, Світанок київський: 700 г з пересилкою — 9 грн.

Анатолій Кузьмич Чехман,
вул. Артема, 5, м. Городня Чернігівської, 15100

...насіння суперранніх помідорів Кібіу, Кременчуцькі, Ефемер, Ренет; арахіс, ехінацея, радіола, розторопша, синюха, лофант.

М.Т.Похитун,
с. Галаївець Липоводолинського р-ну Сумської обл., 42500

...насіння чумизи Коломийської 1 кг — 20 грн.; амаранту: Каскад зерновий 1 кг — 20 грн., Ельбрус на зелений корм, а також на силос 100 г — 25 грн.

Віталій Миколайович Лозовський,
с. Кузенове Глобинського р-ну Полтавської обл., 39051

...200 сортів ірисів світової селекції, лілії, лілійники, хоста.

Марія Вереміївна Александрович,
вул. Калініна, 8/1, м. Богуслав Київської обл., 09700

... до 1 т картоплі, помідорів чи огірків з 0,01 га — це реально. Надішлемо унікальну агротехніку. Конверт — замовлення.

а/с 2 В, м. Гребінка, 37400

...тюльпани 120 сортів. Помірні ціни. Конверт — каталог.

Сергій Лукич Васильєв,
с. Лозанівка Приморського р-ну Запорізької обл., 72151

...саджанці троянд, шипшини. Ціни доступні.

А.Я.Береза,
вул. Кірова, 69, м. Красноармійськ Донецької, 85301
тел. (06239) 2-72-04, 97-9-32

...декоративні, хвойні, цитрусові, плодові, екзотичні, канни, троянди та ін.

С.В.Тимофеєва,
с. Тернівка, м. Севастополь, 99716

...вулик-дупло Василя Палія: багато меду і мало догляду! Інформація безкоштовна. Надсилайте конверт.

а/с 3961 Д, м.Львів-40, 79040

...садивний матеріал сортових ірисів, тюльпанів, лілій. Конверт — каталог.

Н.В.Мартиненко,
вул. Ватутіна, 21, м. Кагарлик Київської обл., 09200

... іриси, цибулинні, багаторічники.

В.П.Дробязко,
вул. Зозулі, 17, с. Богуслав Київської обл., 09700

...700 сортів африканської фіалки (сенполії). Черешки, "дітки", дорослі екземпляри. Більш ніж наполовину оновлений безкоштовний каталог за Вашим замовленням, з Вашими поштовими марками номіналом 70 коп., у моєму конверті, або електронною поштою. Крім того, колекції з більш ніж по 500 кольорових фотокарток (звичайних та цифрових) наявних сортів сенполій. Умови замовлення — в каталозі.

Анатолій Антонович Скрябін,
вул. Базарна, 46, кв. 3, м. Одеса, 65011,
тел. (048) 711-02-86, (0482) 25-80-45,
електронні адреси: skryabinaa@yahoo.com
skryabinaa@farlep.net,
Сайт в Інтернеті:http://www.senpolia.hut.ru

...окуляри-тренажери "Relax" для відновлення зору (для водіїв, комп'ютерні); магнітно-масажні устілки.

Тел. 476-08-84 (з 7 до 10 год.)

...голландське насіння, морква рання та пізня, буряки столові, редиска тритижнева, капуста білоголова, червона, цвітна, огірки бджолозапильні, самозапильні та з жіночим типом цвітіння (Наташа, Атлантіс, Паркер, Аякс, Маринда, Матильда, Кріспіна, Пасадена та інші), помідори ранні, пізні, середні, високорослі й кущові, селера, цибуля порей, петрушка кучерява, листкова, коренева, редька чорна зимова, кабачки цуккіні, квіти. А також вітчизняне та аматорське насіння овочів і квітів. Цибулини гладіолусів, лілій, фрезій, бегоній, бульби жоржини і багато іншого. Пакети для фасування насіння. Каталог надсилається безкоштовно в заадресованому конверті з маркою замовника. Ціни доступні, система знижок. Оплата після отримання насіння.

а/с 87, м. Київ-170, 03170

Лікують соснові шишки

Простудні захворювання можна лікувати й так: на склянку окропу взяти 3-5 невеликих або дві великі соснові шишки. Шишки обмотати тканиною і розплющити молотком. Затим цю добуту масу засипати до термоса і залити крутим окропом. Посудину закубрити і перетерті шишки настояти 4 години.

Пити настій теплим і якомога більше. Можна й уночі, коли є необхідність. Під час такого лікування пити іншу рідину необмежено, за бажання настій можна підсолоджувати медом або цукром.

Настій готувати щодня. За такого лікування простуда минає на 5-8-й день.

Протягом трьох років моїми порадами лікування простудних захворювань настоєм із соснових шишок скористалося багато людей.

Отже, цей метод перевірено життям.

Василь Григорович Толстой,
вул. Дачна, 12, м. Боярка-4
Києво-Святошинського р-ну Київської обл., 08154

Просимо поради

З нашими індиками трапляється таке: пасуться, їдять зерно та варені овочі, а потім на них нападає позіхання і саме тоді, коли розтуляється їхній дзьоб, вони ніби задихаються, наче чимось давляться, а голова стає синьою.

Потім вони перестають їсти, відтак худнуть і здихають. Подібне з нашими індиками трапляється щороку. Що це в них за хвороба, ми не знаємо, а звідси, зрозуміло, не знаємо, як її лікувати, тому звертаємося і до читачів журналу, котрі тримають індиків, а також і до спеціалістів з проханням розповісти на сторінках "ДСГ", що відбувається з нашими індиками і чи можна їх рятувати від тієї недуги, що на них нападає.

Ж.Лоза,
Полтавська обл.

Від редакції. *З проблеми, про яку йдеться у листі Ж.Лози, ми обов'язково надамо слово спеціалістам. Водночас запрошуємо і господарів, котрі утримують цю живність, також поділитися своїми думками й досвідом стосовно того стану індиків, про який ідеться у цьому листі.*

Шановна редакціє журналу "Дім, сад, город"!

Вдячна Вам за цікаві публікації у журналі, читаю з великим задоволенням.

Але ось уже багато років у моїй сім'ї дуже хворіє молода людина і ніякі ліки та лікарі не допомагають. А діагноз - неспецифічний виразковий коліт.

Прошу редакцію надрукувати моє прохання в журналі, можливо хтось лікувався й успішно від цієї недуги лікарськими травами чи ще якимись методами, і вилікували, і захоче через журнал поділитися своїм досвідом. Щиро дякуватиму за пораду.

З повагою Ваша читачка

Пропадають тюльпани

Останнім часом навесні під час вегетації тюльпанів, щось масово поїдає цибулини. Коли настає час викопувати, то з 10 залишається одна-дві цибулини. Решту згризено. Самого шкідника не видно, тому не знаю, як з ним боротися.

Прошу надрукувати мій лист у журналі, можливо хтось із читачів зможе допомогти мені якоюсь порадою.

Валентин Олександрович Кулаківський,
вул. Горького, 10, с.Ружичанка
Хмельницького р-ну Хмельницької обл., 31363

Чи все гаразд з нашими козами?

Колись я прочитала в журналі "Приусадебное хозяйство", що в кіз не буває чотирьох дійок. Але в нашої кози Машеньки їх 4: дві основні, і дві менші поряд, до того ж молоко витікає з усіх.

Ця особливість зберігається і в кіз, які народжуються від Машеньки. Минулого окоту в однієї з новонароджених від Машеньки було дві дійки, як і в усіх кіз, а в іншої - 4, як у матері. У цьому році одна коза народила кізку й козлика. У кізочки було 3 дійки: з одного боку дві, а з іншого одна дійка, подібна до спареної.

Мама хоче дочку Машеньки зарізати, а мені її шкода: адже це така незвична кізка. Вона така мила і молока дає багато. Напевно, і в цієї кізки народиться дочка, котра даватиме багато молока.

Хотілося б знати думку тих господарів, котрі тримають кіз, чому в наших кіз стільки дійок. Будь ласка, дайте відповідь на мій лист.

З повагою ***Олена Сумцова,***
вул. Данченка, 12, кв. 15, м. Іллічівськ
Одеської обл, 68001

Як розмножити зозулинець?

Мені скоро 50 років і, згадуючи своє дитинство, завжди згадую дуже сильний і приємний запах орхідей, котрі росли майже повсюдно на узліссях, на луках.

А тепер їх практично немає, трапляються поодинокі екземпляри. Російська назва: "ятрышники", "северные орхидеи". Українська назва — зозулинець: чоловічий, салеповий, шоломолистий, широколистий, плямистий; билинець комариний; пальчастокорінник; любка дволиста тощо.

Більшість з цих орхідей занесена до Червоної книги України. І щоб зовсім вони не пропали і наші діти милувалися ними, я вже два роки пробую виростити їх з насіння і все безрезультатно. Одна рослина дає не менше 10 тис. насінин і якщо правильно їх проростити, то не було б проблеми з відновленням їх кількості в природі. Тому звертаюся до читачів: можливо, хтось знає, як їх розмножувати, то допоможіть мені, а точніше всім нам.

Б.Ф.Прядко, *м. Львів*

Як виростити кедрову сосну?

Хочу звернутися через журнал до садівників, які вирощують кедрові сосни (європейську, корейську, сибірську, каліфорнійську, сланку). Будь ласка, напишіть у журнал про технологію культивування цих дерев і повідомте, де можна придбати саджанці цих рослин.

О.В.Єгоров,
м. Запоріжжя

Чи безпечно застосовувати нафтопродукти для захисту саду?

Шановна редакціє журналу "Дім, сад, город"!

У статті "Слива має плодоносити щорічно й щедро" ("ДСГ" № 9, 1998 р.) автор із Запоріжжя П.Г.Шаламов рекомендує захищати сливу від шкідників і хвороб до розпускання бруньок розчином солярки і гасу.

Розкажіть, будь ласка, як готувати розчин, чи можна ним обприскувати інші дерева і чи це екологічно безпечно?

В.А.Ухов,
м. Могилів-Подільський Вінницької обл.

На початку та до середини XX сторіччя гас використовували як сильний інсектицид (для боротьби з шкідниками). Солярка ще агресивніша і, крім шкідливої дії на комах, здатна знищувати зелені рослини.

Як готували робочі розчини наші діди та батьки? Використання гасу в чистому вигляді під час вегетації методом обприскування надземної частини рослин небезпечне. Тому чистий гас застосовували проти кільчастого і непарного шовкопрядів, змочуючи їхні яйцекладки ще до розпускання бруньок. Використовували його й у тих випадках, коли можна було знищити шкідників без контакту гасу з рослиною: в ловильних рівчаках чи коритцях, при струшуванні садових жуків із наступним їх знищенням у відрі з гасом, у світлових пастках.

Із гасу робили спеціальні емульсії. Гасово-мильна емульсія готується із гасу, води та мила. Щоб емульсія краще утримувалася на оброблюваній поверхні, під час приготування її треба ретельно перемішувати, додаючи достатню кількість мила. Якщо мила покласти більше норми і при обприскуванні краплини будуть дуже дрібні, то емульсія погано прилипає до листя і стікає з них.

Приготування емульсії починали із підготування маточного розчину мила, для чого його розчиняли в невеликій кількості гарячої води. Після повного розчинення мила до розчину тонкою цівкою вливали гас, одночасно енергійно збовтуючи рідину пучком тонких гілочок. Через 15—20 хв. після перемішування рідина ставала молочно білою, що засвідчувало про її готовність. Правильно приготовлена емульсія не розшаровується протягом 5 год. Якщо не дотримуватися вимог приготування, рідина розкладається на складові частини, гас спливає зверху і має вигляд масних плям. Гасово-мильну емульсію після приготування одразу використовували, щоб не допустити її розшарування.

По вегетуючих рослинах концентрація складників емульсії була такою: мила 0,15-0,75, гасу 1—5 %.

Правильно приготовлена гасово-мильна емульсія добре утримується на оброблених об'єктах. Вона високоефективна проти листоблішок (медяниць), попелиць, личинок клопів, щитівок та інших шкідників. Необхідно зазначити, що обприскувати зелені рослини треба дуже обережно, лише в крайніх випадках, коли зовсім відсутні інсектициди. Для безпечності краще змочити окрему гілочку, і якщо через добу не буде ніяких видимих пошкоджень, то можна обприскувати все дерево. Але викликає опіки при використанні в спекотну погоду.

Дерева в стані спокою обробляли концентрованішими розчинами, з вмістом гасу та мила 8—10 %.

Але слід зазначити, що використання вище згаданих сполук для захисту рослин уже ввійшло в історію і не може відродитися. По-перше, через їхню екологічну небезпеку, яка за сучасних умов і так доволі складна. Адже під час обробки робочим розчином гасу (чи солярки) 30% його осідає на рослинах, а 70% потрапляє на землю. Нафтопродукти, потрапляючи в грунт, мігрують у його нижні горизонти, забруднюють підгрунтові води.

По-друге, гас чи солярка в чистому вигляді як сильнодіючі сполуки викликають опіки листків, молодих пагонів і навіть кори, крім того, в разі потрапляння під рослину можуть спричинити її загибель.

По-третє, в наш час існує ряд нових ефективних інсектицидів, екологічно безпечних для людей і теплокровних тварин, простіших у приготуванні робочих розчинів і їх застосуванні.

І.В.Шевчук,
канд. с.-г. наук,
Інститут садівництва УААН

Чим хворіє горіх?

У моєму саду росте одне дерево горіха. Вже 2 роки як воно захворіло: влітку листя вкривається плямами завбільшки з копійку, а коли зав'яжуться плоди і гарно підростуть, то вони також вкриваються чорними плямами й пропадають. Залишається дуже мало врожаю. Розкажіть, будь ласка, як вилікувати дерево.

М.Ф.Кузьміна,
м. Черкаси

Моєму горіхові близько 15 років. Добре плодоносить, смачні плоди, добре зберігаються, але останні кілька років він почав хворіти, придатних для споживання плодів стає щораз менше.

Посеред літа на плодах з'являються чорні плями, які з часом стають дедалі більшими, окремі плоди чорніють повністю, чорніє і ядро. Плоди, уражені хворобою, не всі обпадають, частина їх висить на дереві до осені.

Прошу поради спеціалістів, чи можна вилікувати дерево, чи краще його ліквідувати? Чи саджанці, які виростуть з насіння цього горіха, також будуть хворіти?

С.Дацко,
с. Добряни Львівської обл.

Горіх грецький — поширена культура в насадженнях різних категорій господарств. Більша частина насаджень горіха грецького знаходиться у господарствах приватного сектору — 14,7 тис. га, а у суспільному секторі — всього 2,8 тис.га, або менше 16 % від загальної площі багаторічних насаджень. Незважаючи на місце культивування горіха його уражують різні хвороби: **плямистості** — бура (марсонія), біла, бактеріальна, філостиктоз, аскохітоз.

Найбільш поширеною та шкодочинною є **бура плямистість**, яка уражує листя, молоду зав'язь і пагони. На уражених листках з'являються невеликі округлі бурі плями, які потім сіріють і окільцьовуються бурою облямівкою. При інтенсивному розвитку такі плями зливаються, охоплюючи все листя, яке засихає та осипається. На черешках плями темно-коричневі, видовженої форми з чорною облямівкою. Інфекція поширюється спорами, які утворюються на плямах з нижнього боку листків. На плодах біля плодоніжки з'являються великі плями. Уражена тканина відстає у рості від здорової, на ній утворюються глибокі ранки. Такі плоди засихають, розтріскуються та передчасно опадають. Уражені тканини листків чи плодів зневоднюються внаслідок підвищеного випаровування. Плоди втрачають більше 30 % маси ядра. На зелених пагонах утворюються сіруваті ранки. Рослини, що постраждали від марсонії, входять у зиму непідготовленими, ослабленими, часто підмерзають і в них знижується закладання плодових бруньок. Розвитку хвороби сприяють атмосферні опади на початку літа. При інтенсивному ураженні в кінці липня — на початку серпня з дерев осипається листя.

Симптоми ураження **білою плямистістю** проявляються спочатку у вигляді блідо-зелених (до 2 см) плям з нижнього боку листків, які пізніше набувають білого забарвлення. Зверху плями нерівні, немовби гофровані. Уражена тканина відмирає, листя засихає і обпадає.

Філостиктоз, аскохітоз — на листках утворюються дрібні коричневі численні плями. При засиханні плями біліють, зливаються і охоплюють великі ділянки листя. Уражена тканина розділяється тріщинами, направленими в різні боки.

Збудником **бактеріальної плямистості** є паличкоподібні бактерії, які знаходяться у клітинках камбію та судинних волокнах. Захворюванням уражуються всі надземні органи рослин — бруньки, листки, черешки, сережки, молода зав'язь, плоди, одно- та дворічні пагони. На листках з'являються дрібні прозорі кутасті плями, які з часом набувають темно-бурого забарвлення. Черешки тоншають і переламуються, з них виділяється темна рідина. Бруньки чорніють і засихають. Молоді пагони перестають рости, деревина в них буріє, починаючи з верхівки. Хвороба більше уражує молоді листки, плоди чи саджанці. При ураженні саджанців на кореневій шийці утворюється перетяжка. Далі рослина не росте, а переламується в місці перетяжки. На зав'язі, біля плодоніжки з'являються круглі прозорі плями, які потім чорніють, збільшуються і поглиблюються. Затим гниль переміщується на ядро. Уражені плоди чорніють і відстають у рості. Інфекція зберігається в уражених пагонах. Бактерії поширюються з краплями дощу, комахами, птахами. Розвиток захворювання спричинює волога погода, особливо в квітні-травні, коли температура повітря не така висока, як влітку.

Деревину та стовбури грецького горіха уражують також **гнилі: червоно-бура, жовтувата та біла**. Збудниками гнилей є гриби, які в процесі розвитку утворюють шапки. При паразитуванні грибів засихають гілки, стовбури переламуються під час вітровалів.

Грецький горіх стає чутливішим до ураження плямистосстями чи іншими хворобами внаслідок грунтової посухи, пошкодження морозами, різких коливань температури повітря вдень і вночі, культивування на бідних з галькою грунтах.

Для зменшення поширення плямистостей рослини обприскують восени 7%-ним розчином (700 г на 10 л води) карбаміду. Таку обробку проводять саме восени, а не навесні, для того щоб на листках не утворилися плодові тіла та сумкоспори (марсонія).

Напровесні, ще до розпускання бруньок дерева обробляють 3%-ною бордоською рідиною. Наприкінці травня і ще двічі з інтервалом 15—20 днів обприскують 1%—ною бордоською рідиною або її замінниками: хлорокисом міді (90%-ним з.п. — 60 г), купроксатом, (34,5%-на т.п.с. — 50 г на 10 л води). Під час цвітіння жіночих квіток і в спекотну суху погоду обприскування фунгіцидами, до складу яких входить мідь, не проводять. Дотримання цієї вимоги запобігає опікам. Для підвищення імунітету грецького горіха до несприятливих факторів важливого значення набуває місце садіння. Горіх — дерево сильноросле. Його розміщують за схемою 15х15 м, що дає змогу покращити освітленість і циркуляцію повітря в кроні, зменшити ураження грибними хворобами і збільшити урожай плодів. Культивуючи горіх, вибирають стійкі до марсоніозу чи іншої хвороби рослини і використовують їхні плоди як маточні для вирощування саджанців, щоб отримувати живці з наступним тиражуванням стійких сортів чи форм.

За результатами досліджень щодо стійкості грецького горіха до бурої плямистості виділено сорти Хотинський, Топорівський, Буковинський 1, які не уражуються хворобою.

Обрізують дерева навесні, щоб уникнути підмерзання тканини на зрізах. Місця зрізів замазують масляною фарбою або садовим варом. Знімають плодові тіла грибів та трутовиків і знищують їх. Вирізують підмерзлі (зміна покривної тканини на чорний колір) чи уражені хворобами гілки або дерева.

І.В.Шевчук, *канд. с.-г. наук,*
Інститут садівництва УААН

Ферменти — каталізатори

Правду кажуть, що шляхи Божі незбагненні. Особливо, коли мова йде про одержання сталих високих урожаїв сільськогосподарських культур на земельних ділянках, які маємо у своєму розпорядженні, — дачних, присадибних, колективних.

Я — городник із стажем, і тому стверджую, що розпочавши роботи навесні, ніколи не вгадаєш, що буде восени. Здається, що передбачив усе: підготував грядку, позбувся бур'янів, придбав і вніс у землю необхідну кількість добрив (а вони зараз, ой, як не дешеві!) організував полив; із своєю працею вже й не рахуєшся. Передбачиш ніби все. Очікуєш високого врожаю, а його чомусь немає. Ілюстрацією сказаного може бути минулорічний сільськогосподарський сезон, коли одержати високий урожай багатьох овочевих (і не тільки) культур не вдалося — картопля рано зів'яла і вродила посередньо, точніше — погано. Тож і така "кусюча" ціна на неї в магазинах і на ринку. Помідори запізнились у своєму розвитку і тому не встигли дозріти, кабачків було мало і вони не набрали звичної маси. Те ж можна сказати про буряки, капусту та інші культури. Плодові дерева також "підкачали": вишень майже не було, слив значно менше, ніж звичайно, з яблуками та ж картина — їх було мало, велика кількість обсипалася. Цей список можна продовжувати. Проте і так зрозуміло. Рослинам чогось не вистачало. Звичайно, погодні умови (спочатку холод, а потім неймовірна спека) теж позначились. Але ж відомо, що фермери Європи і Америки рік у рік стабільно збирають високі врожаї незалежно від примх погоди.

У період роздумів, навесні минулого року, я натрапив на статтю "Ферменти підвищують родючість грунту" автора Ю.М.Самойленко, що була опублікована в журналі "Дім, сад, город", № 4, 2001 р., в якій йдеться про чудодійні властивості ферментних препаратів і, зокрема, **AG-zyme (АГ-займ)**, який у розвинутих країнах широко застосовується для підвищення продуктивності грунтів. У згаданій статті стверджується, що фермент **"AG-zyme":**

- поліпшує водопоглинання: вода всмоктується швидше і глибше, а найважливіше — проникає в капіляри грунту, сприяючи надходженню кисню. При цьому загалом поліпшується водний режим, зменшується випаровування, уповільнюється підсихання грунту;
- підвищує активність грунтових мікроорганізмів і поліпшує аерацію грунту;
- стимулює ріст кореневої системи, що робить рослини життєздатнішими;
- сприяє нейтралізації грунтового розчину, оскільки глибоке проникнення води допомагає вимиванню небажаних солей з кореневої системи;
- збільшує врожайність, сприяє однорідності плодів та зерна, поліпшує лежкість під час зберігання;
- підвищує стійкість рослин до посухи, адже добре розвинута коренева система допомагає рослинам витримувати нестачу вологи.

Характеристики ферментів **AG-zyme (АГ-займ)**, наведені в статті, спонукали мене знайти цей фермент і випробувати. Тим більше, що для цього були й інші передумови.

Зауважу, що грунти в нашому селі не з кращих. Це не херсонські чи білоцерківські чорноземи, а легкі піщані землі. На них ми і господарюємо. На першому місці другий хліб — картопля. Висадив її у третій декаді квітня. Зійшла. Навіть дружно. Проте незабаром став помічати, що на значній частині грядки відстає в рості: бадилля низьке, тонке, листя дрібне, колір його якийсь неприродний — світлий з жовтизною. Мої зусилля чимось зарадити цьому ні до чого не приводили. Частина грядки картоплі на очах гинула. Причин не знаходив.

Інша прикрість. Посаджені біля хати п'ять років тому яблуня і груша (гарних сортів) не пішли в ріст. Навесні вони, як і всі інші дерева , дружно зазеленіли, але через певний проміжок часу листя починало жовтіти, чорніти і обсипатись. Уже в середині літа ці дерева залишились без листя. Крім того, кора на цих (ще молодих) деревах від землі до самої верхівки неприродно грубіла, підсихала, деформувалась і тріскалась, покриваючись численними виразками.

Різноманітні підживлення, обробка їх засобами захисту відчутних результатів не давали. Дерева вмирали. І ось на цих двох об'єктах (картопля і плодові дерева) у другій декаді травня, а також на грядках капусти і солодкого перцю я вирішив застосувати фермент **"АГ-займ"**. При цьому робочий розчин ферменту готував, виходячи з рекомендацій, наведених у вищезгаданій статті (7,57 л на 1 га грунту). Перед обробкою фермент розводив водою у співвідношенні 1:200 — 1:300 (залежно від потреби).

Обробляв грунт одним і тим же робочим розчином, з тією лише різницею, що під дерево певну кількість розчину ферменту просто вилив і потім залив водою, а грядки під картоплею (остання уже вся зійшла), капустою і перцем — методом розпилювання за допомогою садового обприскувача. Після обробки ділянки полив водою.

Став очікувати результатів. Погодьтеся — нове завжди загадкове й цікаве. Відверто кажучи, повної віри не було. Всі дерева зазеленіли. Мої піддослідні також. Ростуть.

Особливо пильно стежив за картоплею. Тут була контрольна ділянка (не оброблена ферментом). І що ви думаєте? Ділянка картоплі, оброблена ферментом, почала змінюватися на очах, зазеленіла, стебла зміцніли. Уже в третій декаді травня за зовнішніми ознаками вся картопля (за винятком контрольної) була однакова — висока, міцна, темно-зелена. Контрольна ділянка трохи відставала в рості.

Звичайно, у проведення мого експерименту свої корективи внесла погода: весь травень і червень — холоднеча і дощі, липень — неймовірна спека.

Як поводилися в цій ситуації мої дослідні — фруктові дерева, картопля, капуста, перець? Неймовірно, але факт: яблуня і груша стали невпізнанні. Незважаючи на негоду (холод, спека) вони протягом усього вегетаційного періоду залишалися зеленими, пішли в ріст.

Забігаючи наперед, констатую, що крона цих дослідних дерев залишалась зеленою до пізньої осені, жодного жовтого листка влітку на них я не бачив. Більше того, вони вперше зацвіли. На груші достиг чудовий коричневий плід. У цьому році чекаю відчутного врожаю від обох дерев.

ДОБРОБУТУ

З картоплею складніше. Контрольна ділянка (не оброблена ферментом) з настанням спекотних днів почала в'янути (полив не допомагав), жовтіти, чорніти, перетворюючись у ніщо. І цей процес завершився десь у кінці липня. Одержаний урожай відповідав зовнішнім ознакам. Тобто він був нікудишнім. Та хіба лише у мене?

Дослідна ділянка (оброблена ферментом) була повною протилежністю контрольній. Картоплиння на цій ділянці протягом усього вегетаційного періоду було здоровим, на вигляд міцним і зеленим. Зів'ялого, жовтого або коричневого кольору було порівняно мало до самого кінця вегетації. Бадилля почало в'янути і жовтіти тоді, як і належить: на початку серпня, коли вже підійшов строк збирання врожаю. Відповідним був і врожай — від 6 до 12 картоплин у кущі, масою 60—90 г.

Фермент **АГ-займ** зробив свою справу і на ділянках з капустою і солодким перцем, які були оброблені цим препаратом. Урожай цих культур я одержав просто чудовий. Восени у службових справах мені довелось бувати в різних регіонах України. Спостерігав за урожаєм цих культур і там. Здебільшого в мене вони вродили краще.

Таким чином, характеристика ферментного препарату **АГ-займ** з елементами реклами, що представлена вище в поданій мною статті, повністю відповідає дійсності. Препарат справді чудодійний. Необхідний сільському трудівникові. А хто і що про нього знає? З певністю можу сказати: майже ніхто і нічого! Прикро, особливо в наш час, коли хронічно не вистачає органічних і мінеральних добрив. Хоча справа і не в них, адже фермент не замінює добрив. Зарубіжні землероби, мабуть, добре розуміються у своїй справі: водночас з добривами використовують і ферментні препарати.

У цій статті я поділився власним досвідом, щоб хоч трішки ліквідувати прогалину у знаннях про чудодійний препарат, назва якому — фермент "АГ-займ".

При цьому хочу вказати, що придбав я його в м. Києві, в магазині "Зелений світ", що на вулиці Комінтерну.

В.Качан,
с. Лебедівка Вишгородського р-ну Київської обл.

Коментар фахівця

Коментувати статтю В.І.Качана непросто і ось чому. Зараз немало рекламують всілякого заморського добра, переконуючи, наскільки воно корисне. Ну нізащо я, скажімо, не повірю, що можна за тиждень схуднути на 5, 10 чи навіть 15 кілограмів, скориставшись якимось неймовірним засобом для схуднення. Це суцільний обман і пошук легковірних. Тож і я побоююсь виявитись диваком, який пропонує полити землю ферментом і отримати суттєвий приріст урожаю чи прискорено переробити рослинні рештки на компост.

Не вірячи на слово жодній американській рекламі, ще до отримання наших, Українських Технічних Умов на використання (ТУУ) вказаних ферментів, ми два роки тому почали проводити їх різноманітні випробування: як у лабораторних умовах, так і на особистих присадибних ділянках. Продовжуємо це робити і зараз.

В.М.Тимошенко на своїй присадибній ділянці.

Результати чудові. Каналізацію ферменти чистять, запах знищують, добре перуть брудну білизну, підвищують урожайність.

Ось іще, так би мовити, найсвіжіший приклад. Минулого року наш співробітник Володимир Миколайович Тимошенко (на цій фотографії ви бачите його на своїй присадибній ділянці під Києвом) використовував **АГ-займ** при вирощуванні помідорів у теплиці. Оскільки за родом служби господарю ділянки досить часто доводилося виїжджати у відрядження та ще й у дачному кооперативі нерідко відключали воду — поливали рослини не частіше, ніж раз за 10 днів. До того ж минуле літо було посушливим і грунт на ділянці не вельми родючий. Попри все — висота рослин сягнула від 1,5 до 2 м, станом на 1 вересня 2001 р. врожайність становила 80 кг з одного квадратного метра і кущі продовжували плодоносити, а самі помідори були великі й соковиті, без будь-яких вад.

Контрольні зразки, які не були оброблені ферментом, за таких умов вирощування майже загинули. Відмінний результат Володимир Миколайович отримав також на буряках, цибулі та квітах. Особливо вражали троянди з великими чудовими бутонами, міцними та високими стеблами.

Наш невгамовний городник-любитель упродовж сезону збирав різноманітне городнє сміття, бадилля, листя і обробляв його іншим ферментом — **Щц-займом**, швидко отримуючи чудовий компост.

За технічним завданням Управління комунального господарства м. Києва наша фірма наприкінці 2001 — початку 2002 року провела в лабораторних умовах великий експеримент на побутовому смітті. Дослідний 50-кілограмовий зразок такого сміття обробили ферментом **Щц-займ;** через 40 діб від нього залишилось 25 кг, а об'єм став на 50 % меншим, ніж на контрольному зразку.

Влітку 2001 р. було проведено промисловий експеримент з переробки нафтошламу на Херсонському нафтопереробному заводі. Нафтошлам, до речі, — це важкі вуглеводи, які практично не піддаються жодній переробці. Так ось, експеримент розпочався при вмісті 42 % органіки в нафтошламі, а через три місяці (з червня по вересень) після обробки його **Щц-займом** залишилось лише 12 % органіки! Правда ж переконливо?!

Ю.М.Самойленко,
генеральний директор
ТОВ "Дніпровська асоціація",

м. Київ, вул. Комінтерна, 16 кімната 25.
Тел. (044) 444-53-76, 244-42-93

ТОВАРИ Скриня поштою

Ви можете надіслати замовлення звичайним листом за адресою:
01023, м. Київ, а/с 625-Д, ЗАТ "Ощадмаркет",
або зробити замовлення за безкоштовним телефоном:
8-800-504-44-40 (без вихідних).
Ви сплачуєте за товар на пошті в момент отримання

Зробіть замовлення на 35 грн. і більше та отримайте каталог "Скриня" в ПОДАРУНОК

Насіння

Айстра "Роза Турм"
Однорічна рослина висотою 50-70 см.
Використовують на зріз озеленення.
Вага **0,5 г**
Артикул **90333**
Ціна **0,90 грн.**

Кабачок "Золотинка"
Середньостиглий - 45-50 днів.
Плодоносить до перших заморозків.
Врожайність до 25-40 кг з 10 м кв.
Вага **3 г**
Артикул **90338**
Ціна **0,90 грн.**

Капуста пізня "Ліка"
Пізня - 140-160 днів.
Транспортабельна, добре зберігається (до 8 місяців).
Врожайність 60-70 кг з 10 м кв.
Вага **1 г**
Артикул **90341**
Ціна **0,90 грн.**

Томат "Успіх"
Надранній - 70 днів від сходів.
Кущ низькорослий - 50-70 см.
На гронах по 5-7 плодів.
Фітофторозом не вражається.
Кількість **30 насінин**
Артикул **90346**
Ціна **1,10 грн.**

Морква "Нантська"
Коренеплоди 16-18 см.
При пізньому висіві краще зберігаються зимою.
Врожайність 500 кг з одної сотки.
Вага **5 г**
Артикул **90348**
Ціна **0,90 грн.**

Редис "18 днів"
Скоростиглий - 18-20 днів.
Стійкий проти посухи, понижених температур.
Вага **3 г**
Артикул **90350**
Ціна **0,90 грн.**

Огірок "Лялюк"
Ранній - 40 днів. Зеленець 9-10 см масою 70-90 г. Стійкий до хвороб, врожайність до 35 кг з 10 м кв.
Вага **2 г**
Артикул **90354**
Ціна **0,90 грн.**

0,90 грн.

Шланг поливальний гофрований

Легкий, міцний, незносимий полімерний шланг.
Завдяки спеціальній формі гофру шланг не перекручується, не заламується, і навіть якщо ви наступите на нього, струмінь води не зменшиться.
Внутрішній діаметр - **18,5 мм**
Зовнішній діаметр - **25 мм**
Робочий тиск - **2,0 кг/см кв. (2 атм.)**

Бухта - **20 м**
Вага бухти **2 кг**
Артикул **90260**
Ціна **36,80 грн.**

Бухта - **30 м**
Вага бухти **3 кг**
Артикул **90259**
Ціна **54,90 грн.**

Бухта - **50 м**
Вага бухти **5 кг**
Артикул **90261**
Ціна **89,90 грн.**

89,90 грн.

Каталог "Скриня" №3

6,00 грн.

Артикул **10003**
Ціна **6,00 грн.**

Агроплівка біл

34,40 грн.

Нетканий плівковий матеріал. Щільність 17г/м кв
Забезпечує ріст рослин в умовах "фізичної засухи (від 0 до 80С), коли у відкритому грунті рослин не можуть втягувати вологу. Пропускає світло повітря, воду, захищає посіви від сильних вітрів граду, від птахів та комах-шкідників.
Не потребує каркасів для парників і теплиць стелеться безпосередньо на грунт і не перешкоджа при цьому росту рослин. Під плівкою температура вища на 5-100С від навколишнього середовища
Пришвидчує збір урожаю на 2-3 тижн
При правильному догляді використовується протягом кількох сезонів

Розмір: **1,6х5**
Артикул **9037**
Ціна **14,80 грн**

Розмір: **1,6х10**
Артикул **9037**
Ціна **27,90 грн**

Розмір: **2,1х10**
Артикул **9037**
Ціна **34,40 грн**

Засіб боротьби з колорадським жуком "Банкол"

Розчиняється у воді (4-6 г на 10 л) і розбризкується на вражених колорадським жуком рослинах.
Ефективно знищує жуків та лічинок.
Норматив витрат - 5 л суміші на 100 м кв. городу.
Концентрація суміші: 4 - 6 г Банкола на 10 л води.
Норматив витрат: 5 л суміші на 100 м кв.

Упаковка **25 г**
Артикул **90300**
Ціна **7,80 грн.**

Упаковка **50 г**
Артикул **90301**
Ціна **13,60 грн.**

від 7,80 грн.

Стимулятор росту рослин "Імуноцитофіт"

Призначений для підвищення стійкості рослин до хвороб: фітофторозу, альтенаріозу,різоктоніозу, чорної ніжки, справжньої і неспавжньої мучнистої роси, сірої і білої гнилі, бактеріозів, а також інших видів парші
Забезпечує збільшення урожаю на 20-30%.
Двох таблеток достатньо на 1 сотку вегетуючих рослин, 40 кг посівної бульби, або 10 г насіння овочевих культур. Додається інструкція використання.
Артикул **90365**
Ціна **2,95 грн.**

2,95 грн.

Обприскувач пневматичний

98,90 грн.

Допоможе знищити шкідників у вашому саду та городі.
Одягається на плече.
Легкий пластмасовий балон вміщає 7 л розчину.
Обладнаний фільтром тонкої очистки, що дозволяє уникнути засмічення сопла.
Висота: **64,5 см**
Діаметр: **18,5 см**
Артикул **51223**
Ціна **98,90 грн.**

Заповніть бланк замовлення, виріжте та надішліть за адресою:
01023, м. Київ, а/с 625-Д, каталог "Скриня"

Я, ______________________________
прізвище, ім'я та по батькові

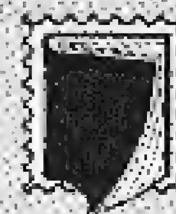
____
Індекс, докладна поштова адреса, телефон

замовляю за каталогом "Скриня" такі товари:

Артикул	Назва товару	Колір	Розм.	Кількість	Ціна, грн.	Сума, грн
					Разом:	

Підпис Замовника: ____________ "___" ________ р.

КНИГИ — ПОШТОЮ

КНИГОНОША
www.greenpes.com
"Книгоноша", а/с 110-ДС,
м. Київ-71, 04071, тел. (044) 467-60-24

Мінімальна сума замовлення – 15 грн.

Увага! *З 21 січня 2002 р. Укрпошта підвищила тарифи на свої послуги. Тому, якщо сума вашого замовлення менша, ніж 15 грн., ми змушені будемо додати **1 грн.** за послуги Укрпошти.*

Зверніть увагу, що до вказаної ціни входить тільки вартість пересилання. А за переказ грошей на наш рахунок пошта візьме з вас додаткову плату, яка становитиме до 4,5% від суми замовлення. Гроші за книжки ви заплатите на пошті при отриманні посилки.

№15

№16

№17

Ціна кожної 5 90 грн.

Сонет. Схеми вишивки хрестом.

Запропоновані в цій серії розгортки схем для вишивки хрестом, що містять по дві чудові композиції, та простота їх виконання, задоволять найвимогливіші смаки. Скатертини, пано, серветки, що їх ви зможете зробити власноруч, перетворять вашу оселю на взірець краси та оригінальності.

Золота енциклопедія господиньки.

Донецьк: БАО. – 560 с.

Якщо ви прагнете зробити свою домівку затишною, а свій побут – красивим і радісним, то варто лише розгорнути цю насправді "золоту" книгу. У ній ви знайдете кулінарні рецепти, поради з домоведення і лікування різноманітних хвороб, прочитаєте про таємниці родинних стосунків і секрети інтимного життя, дізнаєтесь як схуднути й очистити організм, навчитесь азам батьківської педагогіки. Путівник у світі товарів, китайський гороскоп і святковий календар – і це далеко не повний перелік тем. Ця енциклопедія стане доброю помічницею для будь-якої господині.

13 10 грн.

Вишневський О.
1000 найкращих тостів та вітань до свят і урочистих подій.

Донецьк: БАО. – 192 с.

Хочете стати бажаним гостем, душею компанії, незамінним тамадою як на дружній вечірці, так і на урочистому прийомі найвищого рівня? Тоді це саме та книга, яку завжди необхідно мати при собі. Запропоновані тости допоможуть вам підібрати влучне яскраве привітання до будь-якого свята, прийому та підкорити серця гостей.

8 50 грн.

Ціна кожної 11 00 грн.

Беженова М. ***Цікава математика.*** *Донецьк: Сталкер. – 320 с.*
Беженова М. ***Цікава граматика.*** *Донецьк: Сталкер. – 336 с.*
Щенников В. ***Цікаве природознавство.*** *Донецьк: Сталкер. – 352 с.*
Куліш В. ***Цікава англійська.*** *Донецьк: Сталкер. – 320 с.*

Якщо ваш малюк вже підріс і прагне прочинити двері у таємничий світ знань, годі міркувати, довірте справу навчання справжньому професіоналу. Герой серії "Вчимося граючи", яка складається з 4 книжок, веселий пес Шустрик, знає стільки цікавих завдань, ігор, загадок, ребусів, скоромовок, віршів, казок та пісень, що дитині сумувати не доведеться. Водночас вона легко навчиться читати, рахувати, опанує англійською мовою та познайомиться зі світом тварин, комах і рослин.

Барабаш О. ***Помідор.***

К.: Вища школа. – 62 с.

Ви дізнаєтесь про помідори все, навіть таке, про що ніколи не чули. Поради фахівців, як зібрати високий урожай, відомості про лікувальні властивості плодів, рецепти консервування, соління, приготування найрізноманітніших страв: помідори солені, мариновані, сушені, салати, кетчупи та аджики, мармелади та желе, напої, а також багато іншого. Це книжка, на яку ви довго чекали.

4 50 грн.

Барабаш О. ***Гарбузові овочеві культури.*** *К.: Вища школа. – 124 с.*

Всі добре знають солоні огірки і гарбузову кашу, та чи коштували ви колись цукати з кавуна або морозиво з дині? В цій книзі ви знайдете безліч оригінальних рецептів перших страв, салатів, котлет, десертів, варення з огірків, кабачків, гарбуза, кавуна та дині. А крім цього, поради, як зібрати високий урожай плодів, зробити консервацію чи соління.

5 50 грн.

Гудована Л. ***Рецепти здоров'я.***

Тернопіль: Богдан. – 240 с.

Майже 2000 рецептів проти найрізноманітніших хвороб. Вони прості в приготуванні та ефективні при лікуванні. Окремий розділ присвячено застосуванню лікарських рослин у комплексі з водолікуванням, натуропатією та точковим масажем. Детально викладені особливості дії на організм вітамінів.

8 50 грн.

Габрійчук М.
Пригорща здоров'я.

К.: ЗАТ "Нічлава". – 320 с.

Нарешті з'явилася книжка, в якій популярно викладено усі основні системи оздоровлення – від Порфирія Іванова та Галини Шаталової до Миколи Амосова та Поля Брегґа. Роздільне харчування, голодування, натуропатія, вегетаріанство, виведення шлаків та солей. А головне – більшість методик автор випробував на собі, вилікувавши цілий "букет" хвороб, перед якими спасувала сучасна медицина. Книжка допоможе вам зберегти молодість і здоров'я. Ви отримаєте можливість жити без хвороб, лікарів і дорогих медикаментів. Спробуйте!

15 00 грн.

Золотоволоска. Казки народів Європи.

Харків: Ранок. – 320 с.

"Золотоволоска", "Зачарована красуня", "Маленький свинопас"... Ці перлини казок народів Європи – невичерпне джерело мудрості, яке живить щирість серця дітей.

10 60 грн.

Я люблю матусю. Казка.
Я люблю тата. Казка.
Моя люба бабуся. Вірші.

Харків: Ранок. – 12 с.

Після появи мультфільмів про Умку біле ведмежатко стало не тільки улюбленцем малюків і дорослих, а й справжнім символом дитинства нашої епохи. Герої пропонованих книжок – веселий білий ведмедик – розповість дітлахам про своїх любих матусю і бабусю, дивовижні пригоди та багато інших цікавих речей.

Ціна кожної 2 20 грн.

Азбука юного джентльмена.

К.: Школа. – 192 с.

Для того, щоб стати справжнім чоловіком, замало бути сильним, розумним, кмітливим. Справжній чоловік – обов'язково джентльмен. Але бути джентльменом щодня, щогодини – непроста справа. Удома, на вулиці, в гостях, на дискотеці, у транспорті – усюди свої правила поведінки, а від кількості ножів, ложок та виделок за столом і справді можна розгубитися. Отож "Азбука юного джентльмена" допоможе зорієнтуватися у складних ситуаціях і навчить мистецтву спілкування та гарних манер.

8 55 грн.

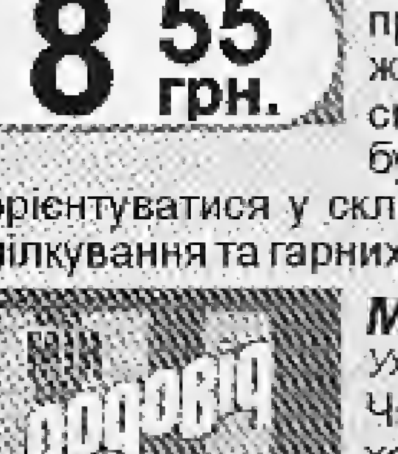

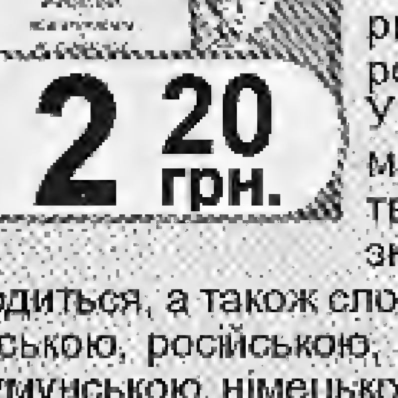
Мій родовід.

Ужгород: Закарпаття.

Чи знаєте ви свою рідню хоча б у двох-трьох поколіннях? А чи хотіли б створити власне родовідне дерево? У виданні ви знайдете схеми спорідненості та свояцтва, які допоможуть визначити, хто кому ким доводиться, а також словник спорідненості українською, російською, словацькою, угорською, румунською, німецькою, англійською мовами.

2 20 грн.

Роман-газета №1

Перший випуск відновленої "Роман-газети" містить роман-лауреат конкурсу гостросюжетного роману "Золотий Бабай" трилер – "Чужа мішень". Окрім того, у "Роман-газеті" ми розпочинаємо друкувати уривки із знаменитої книжки братів Капранових "Кобзар 2000".

2 80 грн.

Увага! Оголошуємо переможців новорічного розіграшу призів:

Богун Віра Василівна, с. Бондарі; Пархомчук Валентина Володимирівна, с. Кременець; Кирильченко Лідія, с. Дрозди; Кернична Ольга Олексіївна, м. Оріхів; Вінтоник Віра Іванівна, м. Городенка; Грига Марія Іванівна, с. Верхні Ворота; Дзюбенко Анатолій Ульянович, м. Оріхів; Дубровка Ганна Іванівна, м. Запоріжжя; Коломієць Валентина Андріївна, с. Вільхуватка; Дерев'янко Людмила Анатоліївна, с. Жовтневе; Кривченко Іван Федорович, м. Вільнянськ; Дурнєв Михайло Петрович, м. Красний Луч-2; Бусло Марія Якимівна, с. Усівка; Марчук Михайло Володимирович, м. Романів; Шопдрак Ганна Миколаївна, м. Краковець; Кравченко Євдокія Лукінічна, м. Глеваха; Пархоменко Іван Олексійович, м. Гудими; Губенко Наталія Миколаївна, м. Долино-Кам'янка; Бичек Надія Миколаївна, с. Маяки; Савіцька Ганна Федорівна, с. Озерна.

Шановні переможці! Найближчим часом ви отримаєте поштою чудові призи – найпопулярніші книжки 2001 року.

Птахи не тільки для

Журнал "Дім, сад, город" ми з чоловіком передплачуємо від часу його заснування і вже передплатили на 2002 рік. Дякуємо за чудовий журнал, у якому можна знайти відповідь на всі запитання, що цікавлять кожного щодо ведення присадибного господарства. Він постійно радує різноманітністю матеріалів і цінними та корисними порадами.

В 11 номері надрукована стаття Є.П.Підхомної "Індик-розбійник". Я також хочу поділитися своїм чотирирічним досвідом з розведення та догляду за індиками у приватному господарстві. Ця тема цікавить багатьох людей, що живуть у селі і хочуть тримати цих птахів, м'ясо яких, на мій погляд, найніжніше і найсмачніше, смачніше навіть за червону рибу.

Моя мама тримала всяку живність: корову, поросят, кролів, гусей, качок, курей, ондатр і пасіку. Любов до землі вона прищепила і мені та передала свій досвід з вирощування всякої живності, зокрема птахів.

Найулюбленіші мої птахи — індики. У своєму господарстві ми тримаємо їх уже чотири роки. Перший рік у нас було дві індички на прізвисько Маківка і Тополя та індик Чемний. На початку березня почали нестися: Маківка знесла 22 , а Тополя — 23 яєць. 11 квітня вони сіли на яйця. Через 10 днів перевірили яйця на електролампочку — всі вони були запліднені. Індички — це живий інкубатор, вони настільки віддані гнізду, що можуть загинути в ньому від голоду. Тому я кожного дня о 7 год. 30 хв. обережно знімала їх з гнізда, щоб погодувати. Коли висиджують яйця, їдять вони дуже мало. У цей час соняшникове насіння, варені картопля й буряки — найулюбленіший їхній корм.

8 травня ввечері у нас з'явилося перше потомство — п'ятеро індиченят. За ніч на 9 травня вилупилися усі 40. Три рази за ніч я забирала малят і лише третій раз у Тополі було одне неживе індиченя — задушила. Усі 44 пташенят виросли. З маленькими, звичайно, багато проблем, бо вони дуже тендітні, надміру вибагливі до тепла. Майже місяць вони жили із Маківкою в літній кухні на печі, яку я протоплювала кожного ранку і ввечері та щодня міняла підстилку, солому чи полову з зернових культур. Якщо стає прохолодно, вони купчаться і можуть подушити одне одного. Вдень виносили їх на сонце.

До місячного віку годували малят гречаною та рисовою кашею, сиром і вареними яйцями, а також кропивою і деревієм, змащені кефіром або сироваткою — індики люблять кисле. Кашу необхідно варити на молоці і додавати сіль і цукор — це додаткова глюкоза і кальцій. Малята добре поїдають цей корм і ростуть просто на очах, що дуже радує. Кропиву і деревій вони з великим задоволенням поїдають. Напуваємо індиченят сироваткою, чаєм з трав звіробою, деревію, кропиви, а також для них та інших пташенят варила відвар із сухої конюшини та люцерни або з їхньої полови. Один раз на тиждень у каші або напої розчиняла одну таблетку трихополу на 10 пташенят. Таблетки ці я даю і курчатам і каченятам протягом 2—3 місяців.

На усіх маленьких птахів можуть нападати інфекційні захворювання, а трихопол їх унеможливлює. Тому пташенята у нас не гинуть. Також зрідка до напою або чистої води я додаю марганцівку (блідо-рожевий розчин), це також убиває інфекції в організмі птахів. Після місяця їхнього життя починаю варити гречку, пшеницю, запарювати комбікорм. Індики — птахи травоїдні. Найулюбленішою їхньою рослиною є кропива — від неї малята дуже добре ростуть і розвиваються. Кожного ранку я нарізую їм повну виварку кропиви і вони залюбки її поїдають. Коли вони підросли, то вже за день з'їдали чотиривідерну каструлю зелені. Також можна кропиву змішувати з сироваткою або кисляком.

На другому місяці життя індикам треба ставити пісок річковий або кар'єрний. Це дуже корисно птахам для перетравлення їжі. Індики дуже люблять варену картоплю та буряки, які також можна запарювати з половою зернових. Від вареного корму вони набагато швидше ростуть, ніж від сирого прикорму. Цікаво те, що вони полюбляють їсти будь-який бур'ян, навіть будяки. Утримуємо ми індиків у вольєрі висотою до двох метрів. Але влітку вранці і ввечері їх випасаємо, а восени вони самі ходять на волі.

Індики — дуже лагідні й привітні птахи. Наш індик Чемний був добрим і привітним, усіх любив. Одного разу, коли ще не було огорожі у вольєрі, він пішов по городах. Підійшов до сусідів і став радісно і ласкаво курликати. Його маса — понад 12 кг, аж кантер зашкалило, коли ми його важили. А коли в кінці травня ми надумали його зарізати, то довго вагалися, аж до плачу, так було нам його жаль. Але "індиче життя" таке недовге.

Через місяць Маківка почала перелітати через огорожу вольєри і зникати на кілька годин. Чоловік підслідив за нею — вона неслася під ліском у кущі величезного лопуха. Там було вже 20 яєць. Я перенесла їх до гнізда Маківкиии, і вона почала висиджувати індиченят. Через 29 днів вилупилося 16 пташенят. Ми віддали їх сусідам, бо вони були нам непотрібні, та і батьком їхнім був сусідський індик Пірат. Він частенько приходив до нашої Тополі і "грався" з нею, а оскільки у виводку було кілька чисто білих індиченят, то ми вирішили, що їхнім батьком був Пірат.

Пірат — це великий гарний білий індик московської породи. Його придбали на виставці у Києві. Але у сусідів жодне індиченя не вилупилося. А причиною цього було те, що вони годували індиків тільки зерном, і тому яйця в них були дуже жирні. А такі яйця погано запліднюються. Це характерно й для інших птахів.

Із маминого досвіду знаємо, що після Нового року самкам усіх видів птахів зерна треба давати мало, а більше свіжих буряків, пареної гречаної, вівсяної, пшеничної або горохової полови. Самців навпаки, треба побільше годувати зерном пшениці та вівса. За такого годування яйця не будуть жирними, добре запліднюватимуться і в них будуть гарні зародки. Притримуючись такого розкладу годівлі, мама завжди мала близько півтори сотні всілякої птиці і ніколи не купувала з інкубатора. Я дотримуюсь її порад й у нас щороку виростає близько п'яти десятків індиків, чотири—п'ять десятків каченят та п'ять—шість десятків курчат. А висиджують їх у нас індички. Вони сидять у гніздах близько трьох місяців. Це живий інкубатор.

м'яса, а й для душі

У минулому році ми тримали чотири індички і двох індиків: Чорнобривця і Пірата. Дуже рано вони дали приплід — 8—9 квітня — майже вісім десятків малят. Два десятки ми віддали сватам. Вони їх виростили і були дуже задоволені, але за ними треба стежити, щоб вони не робили шкоди сусідам.

На розплід я рекомендую брати одного самця, оскільки два тільки заважають один одному запліднювати самку. Переглядаючи старі журнали "Приусадебное хозяйство" за 70—80-ті роки, ми натрапили на статтю, де було сказано, що одного самця достатньо на 5—6 самок. Один самець запліднює самку раз на увесь сезон. Я сама в цьому переконалася.

Ось мої спостереження за минулий рік. Як завжди, самців ми різали наприкінці травня. А одного залишили на розплід. Самка Купчиха — така горда і сувора, постійно з надутим пір'ям і крилами, погулявши з самцем, дала дуже гарний приплід. Вона висиділа нам індиченят, близько двох десятків каченят та понад два десятки курчат. У кінці третього місяця сидіння уже важила до 2 кг. Потім почала перелітати через вольєру і нестися у сусідньому городі. Яєць вона знесла багато. Ми знову посадили її висиджувати на 10 яйцях. Усі вони були запліднені і знову в нас 10 індиченят — що цікаво — наздогнали в рості перших.

Так що, Єлизавето Петрівно, ваш індик "розбійник" був безплідний, а якщо ви годували індичок тільки зерном, вони були жирні, через що не могли запліднитися.

На розплід треба брати великих і метких самок, а самця — також найбільшого, гордого, жвавого, з товстими ногами і великими ядрами.

В одному з журналів за 80-ті роки я вичитала, що самця треба часто міняти. Якщо він продуктивний плідник, то його можна тримати кілька років. Коли самець топче індичат, то його треба зарізати. Але через 2—3 роки самців необхідно міняти. Краще брати з чужого стада, з чужої сім'ї і крові. Яйця індичок необхідно тримати в ящику в прохолодному місці, ні в якому разі не в сухому, бо вони можуть обсохнути і тоді не заплідняться.

Гнізда їм треба обладнувати на висоті, долі вони не люблять сидіти. На спід треба покласти вовняне чи бавовняне ганчір'я, потім шар полови і пшеничної або вівсяної соломи чи м'якого сіна. Це потрібно робити тому, що на яйця вони сідають дуже рано, коли на дворі прохолодно і сиро. Треба все зробити, щоб яйця не охолоджувалися знизу і щоб самка їх добре обігрівала.

І ще хочу дати одну пораду. Тушки різної птиці обсмалюйте на вогні з соломи (а не на газовому), це надасть специфічного смаку і запаху м'ясу та стравам, приготовленим з нього. Роблячи так, я завжди відчуваю запах і смак трав, якими пахли мамині натруджені руки — травами, землею, димком, дитинством. Любов до землі і живності дає мені силу й енергію, коли я приходжу додому після розумової праці втомлена. Після спілкування з моїми улюбленими тваринами та птаством у своїй господі, то, не зважаючи на втому від розумової праці, я себе почуваю просто здорово.

На новий рік ми завжди маємо гарного індика масою до 8—10 кг, який чудово прикрашає наш новорічний стіл.

А ще в мене є одна порада тим, хто тримає корів. Влітку одна жінка з Прикарпаття питала через ваш журнал, що робити, коли у корови мастит.

Окрім птиці, я маю ще й корову Квітку. Наприкінці літа вона захворіла на мастит. Я її сама лікувала народним методом. Ось про це я й хочу розповісти.

Я брала глину, підігрівала її, додавала спирт чи горілку й оцет та обкладала на ніч вим'я, коли вона лежала. Так я зробила декілька разів. Робила ще й масаж тих дольок, де мастит, змішуючи спиртне й оцет. І моя Квітка вилікувалася, до неї повернулося стільки ж молока, скільки було до захворювання.

Нехай мої поради принесуть користь і радість усім, хто хоче вирощувати птицю. Я усім бажаю успіхів!

Любіть землю, живність, тварин — і вони вам віддячать!

Буду дуже рада, якщо мої поради стануть вам у пригоді.

М.П.Васильченко,
Чернігівська обл.

кою, без шолудиння, з легеньким почервонінням.

Голова на вигляд повинна бути "легкою" порівняно з іншими частинами тіла. Вуха — тонкі, мають просвічуватись. Очі — ясні, не сонні, широкопоставлені. Профіль — від верхівки голови до п'ятачка повинен бути дещо ввігнутим. Якщо профіль прямий — це є ознакою майбутньої слабкорослості. П'ятачок на дотик має бути вологим і прохолодним. Якщо він сухий і гарячий, — це свідчить про хворобу. Потрібно взяти порося за задню ніжку і підняти. Потім лівою рукою під грудки притиснути до себе і збоку пальцями розтулити губи. Зуби на верхній та нижній щелепах повинні збігатися. Нерідко буває, що верхня щелепа коротша за нижню, а це означає, що порося буде погано пережовувати корм.

І ще. Якщо порося підняти за задні ноги, його вереск повинен нагадувати звук циркулярної пилки, що розпилює дрова, щоб аж вуха закладало. Якщо голос глухуватий, це є ознакою слабкості або хвороби.

Як вибрати порося?

Можливо, декому з читачів "ДСГ" наші поради видадуться не важливими, але наші батьки за описаними нижче ознаками вибирали поросят і, зазвичай, не помилялися. Крім народного досвіду, використані літературні дані.

Порода. Чистопородні тварини, яких реалізують племінні господарства, для індивідуального господаря коштують дорого. Тому поросят купують або в когось вдома, або на базарі. Тварини, які мають довгі звислі вуха, найчастіше селекціоновані з породою ландрас. Вони вибагливі до умов утримання й годування, але після забою дають більше м'яса порівняно з іншими. Тварини із стоячими вухами, зазвичай, схрещені з великою білою породою. Вони менш вибагливі до їжі, з апетитом поїдають усі види кормів, здатні відгодовуватися до 400—500 кг і мають належне здоров'я.

Годування. Найчастіше поросят продають у місячному віці, привчених їсти не тільки із соски, а також і з коритця. Тому, йдучи купувати порося, візьміть з собою у пластиковому пакеті зволожені молоком шматочки хліба. Запропонуйте його тваринці і, якщо вона буде хапати їжу на весь рот — це добре, а якщо буде смоктати — погано, добрих приростів не чекайте.

Загальний вигляд. Не ганяйтеся за поросятами, які мають чудовий вигляд. Нерідко господарі, щоб вигідно продати, відпоюють їх підсолодженим молоком. Такі тварини погано їстимуть звичайний корм, тому гарних приростів не буде. Не треба купувати також худих поросяток, у яких з боків випираються ребра. Можливо, вони або перехворіли, або просто хворі. Але буває виняток. Це коли поросят продають цілим гніздом, тобто приплодом від однієї свиноматки. Серед цих тваринок може бути порося менше від інших і на вигляд слабше, але це не від хвороби, а тому, що йому в матері дістався маломолочний сосок, у подальшому воно буде добре рости. Шкіра в здорового поросяти повинна бути гладень-

Решта ознак. Краще вибрати тварину на високих ніжках з довгою рівною спиною, без перехвату за ключицями і провислості в попереку. Небажана велика "вислогузина". Стегна мають бути низько опущені (в "штанцях", а не в "трусиках"), округлі. Ноги повинні бути міцними, без кривизни і набряків суглобів, рівно поставлені. Живіт — підтягнутий, не провислий. Необхідно подивитися, чи немає слідів проносу під хвостом. Ця хвороба часто згубна для молодняка. Хоча в домашніх умовах ще діди наші лікували пронос у поросят, даючи їм сире яйце.

Дефекти. Найчастіше в поросят буває грижа. На животику або мошонці (калитці) — пухлина у вигляді горошини або горіха. Трапляються хрячки з одним яєчком або гермафродити — їх краще не купувати.

Темперамент. Вибирайте жваву тварину, не рохлю. Веселе, рухливе порося швидко звикне до нових умов і з апетитом буде поїдати будь-який корм. Надійний показник темпераменту поросяти — його хвіст. Якщо він піднятий догори кільцем або штопором, на крайній випадок знаком запитання — тваринка підходяща. Якщо хвіст висить донизу, до того ж мокрий, то таке порося краще не брати.

Спитайте в господаря-продавця про те, як він годував поросят, чим, скільки разів на день. Це допоможе вам уникнути різкої зміни корму і порядку годівлі в перші дні.

Трапляється, що в поганому результаті від годівлі винний не молодняк, а господар, що погано за ним доглядав і припускався помилок у годівлі. Тут нема чого звинувачувати поросят — винні ті, хто їх утримував.

О.С.Волошин, *канд. с.-г. наук*
Н.М.Волошина, *канд. біол. наук*
с. Созонівка Кіровоградського р-ну, дослідна станція

Чому я вибираю *АМАТОР*?

Останнім часом на ринках та прилавках ветаптек з'явилася велика кількість кормових добавок (преміксів) вітчизняного та зарубіжного виробництва, які відрізняються як за ціною, так і за якістю. Тому вибрати серед цього різноманіття якісну та ефективну добавку звичайному селянину дуже складно. Найчастіше показником, який впливає на вибір добавки, є ціна. Але дешевше — не означає краще, а найчастіше навпаки — гірше. Адже дешева добавка — це нерідко підробка або неякісний продукт. Його виробники не будуть витрачатися на рекламу, що коштує недешево. Але обдурити можна тільки раз, вдруге покупець на цей обман не піддасться. Так, наприклад, зникли з продажу вітамінно-мінеральні добавки для котів та собак деяких вітчизняних та зарубіжних виробників: покупець, який придбав ці добавки та не отримав очікуваного результату, купувати їх вдруге вже не стане. Тож і виробництво непотребу припинилося.

Вибираючи добавку, важливо правильно проаналізувати ту інформацію, що міститься на упаковці товару. Це термін зберігання, кількість комбікорму, що його можна приготувати з 1 упаковки, склад добавки, номер ГОСТ або ТУУ, у відповідності з якими виробляється добавка (в Україні вітамінно-мінеральні добавки можна виробляти тільки за ГОСТ 26573.0-85 та ТУ У 46.15.135-96). Також на упаковці обов'язково повинен бути вказаний виробник добавки та його адреса.

Деякі іноземні фірми спеціально виробляють премікси з найдешевших вітамінів не найкращої якості. Такі премікси майже не знаходять збуту в Європі, тому їх продають у бідні країни, якою, на жаль, є наша Україна. Тобто нас вже вкотре перетворюють на європейський смітник за принципом "на тобі, небоже, що нам не гоже". Більшість таких преміксів виробляють за кордоном, а лише розфасовують в Україні. Термін придатності будь-якого преміксу — 4 місяці з моменту його виготовлення. На те, щоб привезти його з-за кордону та розфасувати, треба мінімум місяць. Виходить, що реальний термін зберігання імпортних преміксів лише 3 місяці з моменту розфасовки в Україні, а не 6 місяців, як вказується на упаковках!

АМАТОР — це вітчизняні вітамінно-мінеральні добавки найвищої якості, до їх складу входять тільки першокласні вітаміни знаменитих і всесвітньо відомих фірм "Басф" і "Авентіс" та високоякісні вітчизняні мінерали, а як наповнювач використовуються висівки спеціального найтоншого помелу, що забезпечує ідеальне змішування всіх компонентів. До того ж, на відміну від багатьох імпортних добавок, *АМАТОР* не містить гормональних препаратів та стимуляторів росту, тому м'ясо, сало, яйця та молоко, які ми отримуємо від тварин, є екологічно та фізіологічно чистими, нешкідливими і звичайно ж, корисними. Все це і визначає ціну *АМАТОР*: високоякісний продукт дешевим не буває!

Крім того, *АМАТОР* — концентровані вітамінно-мінеральні добавки. Саме тому вони можуть зберігатися 6 місяців, а реально — навіть більше. До того ж, однієї 200-грамової упаковки *АМАТОР* достатньо для приготування 40 кг відмінного комбікорму, а однієї упаковки дешевшого преміксу — тільки для 15 кг. Тому, хоча ціна упаковки *АМАТОР* більша, в перерахунку на вітаміни та мінерали вона коштує дешевше звичайного преміксу.

До складу деяких преміксів входить "ударна" доза одного вітаміну, а інші необхідні тварині вітаміни та мінерали містяться або в меншій кількості, ніж потрібно, або взагалі відсутні. Це робиться для того, щоб знизити ціну добавки. Застосування такого преміксу призводить спочатку до стрибка продуктивності: збільшення несучості курей, величини надоїв тощо, а після цього все закінчується дуже прикро — авітаміноз, цироз, ожиріння печінки та інших внутрішніх органів тварини.

Добавки *АМАТОР* виробляються з найповнішим вмістом вітамінів та мінералів і забезпечують гарантований результат: у 2—6 разів збільшується несучість курей-несучок звичайних порід, у 2 рази скорочується термін відгодівлі свиней, при цьому вдвічі зменшуються витрати корму, в 1,3—1,8 раза збільшуються надої молока від корови, крім того, значно покращується якість яєць, м'яса, сала, молока. Це означає, що при використанні *АМАТОР* продуктивність збільшується майже на 80—100 %. Дешевші премікси обіцяють підвищення продуктивності лише на 30%, тобто несучість вашої курки збільшиться навіть не в 2 рази, а лише на півяйця за день.

Купуючи добавки, обов'язково запитайте сертифікат якості! І пам'ятайте, що *АМАТОР* — це не узагальнена назва всіх добавок і преміксів будь-якого виробника, це конкретна назва серії з 12 вітамінно-мінеральних добавок для домашніх тварин та птиці у барвистій фірмовій упаковці з логотипом "*АМАТОР*", що їх виробляє українська фірма-виробник "Гігієна Біо". Купуючи *АМАТОР* на вагу без упаковки, Ви напевно придбаєте підробку!

Не довіряйте також преміксам у звичайному целофановому пакеті, на якому термін придатності вказаний звичайною кульковою ручкою! Пам'ятайте, що "скупий платить двічі". Обирайте краще!!!

Виробнича фірма "Гігієна Біо"

На правах реклами

"*АМАТОР*" — це гарантія прибутковості вашого господарства!

Концентровані вітамінно-мінеральні добавки серії "*АМАТОР*":

несучка, курча, індик (гуска, качка), бройлер, свиня на відгодівлі, порося, свиноматка, лікувальний від аскаридозу у свиней, теля, корова, кролик, коза можна придбати у ветеринарних аптеках, магазинах "Насіння", на базарах та у наших дистриб'юторів у вашому регіоні або ж замовити післяплатою безпосередньо у фірми-виробника за адресою: *97412, АР Крим, м. Євпаторія, а/с 28, фірма "Гігієна Біо"*.Тел./факс (06569) 2-95-99, 2-05-67.

Ціна 1 упаковки "*АМАТОР*" (200 г) при купівлі післяплатою
5 грн.+1,5 — 1,7 грн. (послуги Укрпошти).
200 г "Аматор" — це 40 кг чудового комбікорму!

Люди завжди захоплювалися силою, красою та грацією коней. Зображення диких коней прикрашають стіни печер - першого житла людини. Але упродовж тисячоліть коні були для людей не помічниками й друзями, а їжею: на них полювали заради м'яса.

1500 років тому люди почали приручати коней, залучаючи їх до роботи. П'ять тисяч років тому людина вперше сіла на коня, пізніше почала з'являтися перша кінська упряж: попона, потім сідло, вузда, стремена. Коней почали запрягати у візки, на них їздили воїни-кіннотники, але у сільському господарстві їх не використовували. Орали землю волами, у жарких країнах впрягали віслюків, але не коней. Чому?

Коней не вміли як слід запрягти. Лише у XI столітті люди винайшли простенький, як нам тепер здається, хомут, що стало початком небувалого розквіту у справі конярства.

Незамінні трудівники

Новий спосіб запрягання у три-чотири рази збільшив ефективність сільської праці. Від того часу життя людини було нерозривно пов'язане з конем.

Вони разом підкорювали імперії й будували міста. Вони мандрували у найвіддаленіші куточки земної кулі.

На початку XVI століття, відкривши Америку, іспанці завезли туди коней. Тисячі кілометрів крізь весь континент тягнули коні криті візки-фургони з першими переселенцями.

Люди везли нехитрий скарб і різне приладдя та інструменти, щоб розпочати життя на новому місці.

Якби не коні, ці незамінні трудівники, чи було б можливим у той час освоїти й заселити величезні простори Північної Америки? Звичайно, ні.

У давні часи, коли у світі ще не було телеграфа і телефона, всі новини доставляли за допомогою коней: поштовими каретами чи вершниками-кур'єрами.

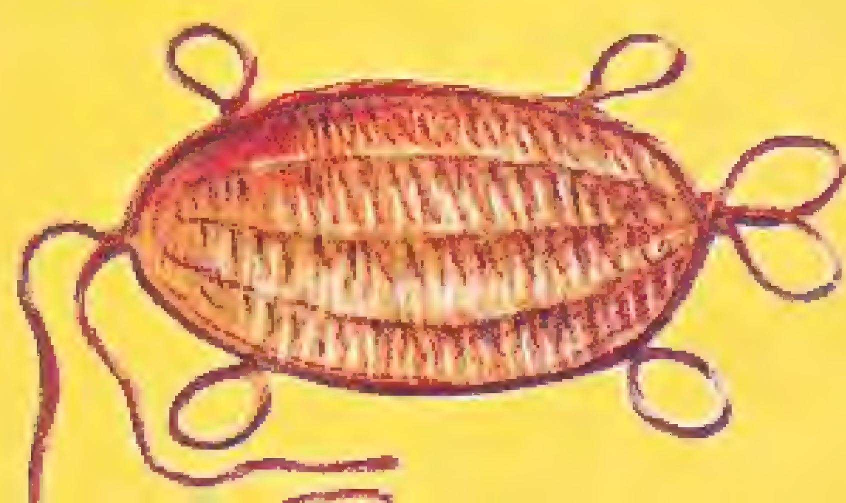
Підкова на щастя

Для чого коням підкови? Для того, щоб не стиралися копита. У кузні коваль розжарює на вогні підкову і прибиває її цвяхами до копита. Коням зовсім не боляче, бо копита тверді й міцні.

Споконвіку люди піклувалися про своїх коней. Ще 3 тисячі років тому японці прив'язували до ніг коней плетені з соломи "сандалі".

Стародавні римляни "взували" коней у залізні "гіппосандалі", не використовуючи цвяхів. Вікінги вбивали у кінські копита залізні цвяхи, щоб коні не ковзали на вкритих льодом і снігом шляхах.

Знайти на дорозі підкову вважали щасливою прикметою. Їх вішали над дверима оселі "на щастя".

Перші "автобуси" й "таксі"

Ще на початку XX століття, поки на дорогах не з'явилися автомобілі, переважна більшість городян пересувалися вулицями пішки. Заможні люди наймали візників. Лише багатії мали "свій виїзд", тобто утримували коней з візником, ще й до того вони мали стайню і візок або екіпаж.

Великою подією для мешканців міст стала поява омнібусів — великих, критих візків, які тягнула пара міцних коней-ваговиків.

Омнібуси стали попередниками сучасних автобусів і таксі.

"Конка" — перший трамвай

Перші залізні рейки були прокладені зовсім не для поїздів, а для того, щоб коням було легше тягнути візки й вагони з пасажирами.

Цей вид транспорту так і назвали "конкою". Конки стали попередниками сучасних міських трамваїв.

Найбільші міста з'єднувалися великими магістральними шляхами, що називалися поштовими трактами.

Уздовж трактів були розташовані постоялі двори, трактири, що слугували поштовими станціями. Тут подорожуючі могли відпочити, поїсти, змінити коней, заночувати в негоду.

На цих станціях можна було залишити лист або посилку, які забирали карети.

Особливо важливу та термінову пошту розвозили вершники-кур'єри. Вони мчали, майже не зупиняючись, до місця призначення, замінюючи стомлених коней на поштових станціях. "Поні-експрес" - так називали терміновий поштовий зв'язок в Америці XIX століття.

У наш час найбільш швидкі поїзди називають експресами та кур'єрськими.

Ваговози. У світі існує 23 породи коней-ваговозів. Ці великі, спокійні, могутні коні перевозять вантажі, їх використовують у сільському господарстві. Шайр, найбільший у світі кінь, належить до ваговозів, він має величезну силу: може тягнути вантаж вагою до п'яти тонн!

Шайри бувають різної масті, але нижня частина ніг у них завжди білого кольору з пишними "щітками" (так називають пасма шерсті коней над копитами).

З дитячого журналу «Яблунька»

ПІСНІ СТРАВИ

До редакції надійшов лист з м. Городні Чернігівської області від Ніни Іванівни Скоринок. Вона пише: "Зимовий вечір довгий і сумний ... Я одинока пенсіонерка от і вирішила скоротати час за листом до вас. Сподіваюся, що мої скромні рецепти стануть у пригоді читачам. Пенсіонерам допомагає вижити картопля. Багатьох вона не просто годує, а рятує".

Картопля з маком

Чистимо та відварюємо картоплю. Поки вона вариться, беремо 3—4 ложки маку і товчемо його в ступці. Картоплю відціджуємо, товчемо, додаємо мак і знову ретельно товчемо. До цього "колива" подати квашену капусту або огірки.

Бабка картопляна

Очищену картоплю тремо на тертушці. Зайву рідину зливаємо. Додаємо сіль, кілька ложок сметани, ретельно перемішуємо, викладаємо в товстостінну каструлю і ставимо запікати в гарячу піч або духовку. Їдять таку бабку зазвичай із сметаною.

Млинці крохмальні

Збиваємо кілька яєць, додаємо молоко, сіль, картопляний крохмаль, розводимо так, щоб суміш була рідкою (якщо суміш густа, то зверху крохмаль запікається білою шкіркою). Гарячу сковороду змащуємо олією або шматочком сирого сала. Беремо сковорідку на чаплію і повертаємо її так, щоб маса рівномірно розтеклася. Млинці повинні бути тонесенькі і печуться вони дуже швидко. Кожен млинець згортаємо трубочкою і нарізуємо на локшину. Цю локшину засипаємо в кипляче молоко.

Як тільки молоко підніметься, страва готова.

Бабка із картопляного крохмалю

У мисці із сухим крохмалем робимо ямку, виливаємо туди кілька ретельно збитих курячих яєць. Місимо густе крохмальне тісто. Грудку такого тіста протираємо через тертушку з тупого, гладенького, боку над столом. Протираємо так, щоб крохмальна вермішель лягала тонким шаром по всьому столу (така вермішель миттєво підсихає), а тим часом ставимо кип'ятити молоко, додаємо трохи цукру, масло, сіль. Суху вермішель збираємо зі столу в миску і поступово висипаємо в кипляче молоко, безперервно помішуючи. Знімаємо з вогню, накриваємо кришкою і ставимо в піч або духовку на 15 —20 хв.

Налисники крохмальні

Якщо, готуючи крохмальне тісто на млинці, додасте більше яєць, то вийдуть м'які і золотисті налисники, які бажано начинити сиром з цукром та родзинками.

Крохмальні Вареники

Спочатку треба приготувати молочний кисіль. Його використовують як самостійну страву або для приготування інших. В кипляче молоко повільно вливаємо, безперервно помішуючи ложкою, розведений холодним молоком крохмаль. Додаємо масло, при бажанні цукор. Готовий кисіль розливаємо в посуд.

Киселю для вареників даємо охолонути. До нього додаємо сухий крохмаль, замішуємо тісто середньої густини. Виробляємо з такого тіста обгортку як для звичайних вареників. Для начинки бажано взяти сир.

Подають такі вареники гарячими.

Капустяники (капустяні пироги)

Варимо картоплю, товчемо, даємо трохи охолонути. Беремо рівні частини квашеної і щойно посіченої капусти. Додаємо багато цибулі. Все разом підсмажуємо на олії, поки розм'якне цибуля і трохи підсмажиться свіжа капуста. Сковороду не накриваємо. Капусту треба не забувати помішувати, щоб не підгоріла. Капусту добре змастити олією. А тим часом до товченої картоплі додаємо трохи борошна (якщо його дати забагато, то обгортка капустяних пирогів буде твердою). Виробляємо досить великі пироги з капустяною начинкою. Викладаємо їх рядами на змащене олією деко і ставимо в гарячу піч або духовку. Випікаємо до рум'яної шкірочки. Теплими перекладаємо на блюдо.

Яблучний корж

Тісто з картоплі готуємо як для капустяників. Ділимо його на дві частини. Робимо два коржі. Кладемо один на деко, а на нього досить багато нарізаних шматочками яблук. Посипаємо цукром. Зверху кладемо другий корж. Краї защіплюємо. Випікаємо в гарячій духовці. Ділимо на порції. Подаємо із сметаною.

Шановна редакціє журналу "Дім, сад, город"! Зичу всім працівникам міцного здоров'я, родинного благополуччя, успіхів у праці.

Я людина похилого віку, мені вже скоро 74. Дуже хочу поділитися з редакцією і читачами журналу деякими рецептами, якими користуюся багато десятиліть. Можливо, вони стануть комусь у пригоді.

Неля Андріївна Красілець,
смт Нові Санжри, Полтавська область

Риба під майонезом

Щоб приготувати рибу, крім неї, треба мати моркву, картоплю, майонез. Рибу чистимо, солимо, підкислюємо оцтом (залишаємо рибу в підкисленій воді на 30 — 60 хв.). Вийнявши рибу, відділяємо голови і хвости (вони згодяться на пісний борщ або уху). Рибу ріжемо на шматочки і, обвалявши в борошні, підсмажуємо до напівготовності. Моркву невеликого розміру ріжемо кружальцями і підсолюємо. Картоплю невеликого розміру також нарізуємо кружечками. Картопля і морква в пропорції 1:1, а риба по можливості... Складаємо все до товстостінної гусятниці в такій послідовності: на дно кладемо моркву, потім рибу, зверху картоплю, і знову: моркву, рибу, картоплю. На дно посудини наливаємо 3/4 склянки холодної води. Потім майонез розводимо теплою водою, ретельно розбовтуємо, вливаємо до гусятниці чи казанка. Ставимо на плиту на середній вогонь. Як тільки страва закипить, вогонь залишаємо таким, щоб ледь кипіло, і тушкуємо 2,5 — 3 год. Прянощі і цибулю класти не раджу. Довгий час приготування компенсується ніжним смаком страви, яку можна вживати у гарячою або холодною.

Бальзам, або "коньяк для жінок"

Беремо 7 л води, 3 кг цукру, 150 г дріжджів, 5 склянок сухої шипшини. Розводимо дріжджі і цукор теплою водою, заливаємо шипшину, ставимо в тепле місце для бродіння на два тижні. Найзручніша тара — десятилітрова банка або бутель. Накриваємо капроновою кришкою дном донизу. Після бродіння, через два тижні, проціджуємо у відро через 4 шари марлі і друшлаг. Шипшину помити і висипати в чисто вимиту банку, заливши соком. Закриту банку ставимо в погріб і настоюємо протягом трьох місяців. В результаті будете мати 6 л смачного, корисного, гарного кольору вина-бальзаму.

Печиво

Беремо 3 столові ложки рідини (молоко або вода), 2 десертні ложки олії або майонезу, 0,5 пачки маргарину, 0,5 склянки цукру. Додаємо борошна стільки, скільки вбере розчин. Ретельно все перемішуємо, розкатуємо тоненький корж (не качалкою, а пляшкою з холодною водою) і виробляємо печиво фігурними формочками. Випікаємо в духовці.

Доброго дня, шановна редакціє журналу "Дім, сад, город"!. Вся наша сім'я — шанувальники вашого журналу. Кожен знаходить для себе щось цікаве. Я з задоволенням читаю кулінарну сторінку, тому і вирішила взяти участь у конкурсі "Господиня". Завдяки кулінарній сторінці ми з матусею і печемо, і консервуємо, і варимо варення, і готуємо обід. Дуже вдячні всім за цікаві поради. Я пропоную рецепти простих але смачних страв.

Ірина Горіценко,
с. Н.Шомполи Іваньківського району
Одеської області

Малосольні голубці з морквою

Капусту пропарити як на голубці. Моркву потерти на крупній тертушці, посолити, додати 1—2 чайні ложечки кінзи. Скрутити голубці, начинені морквою. Скласти в каструлю, присипати кінзою, розтерти декілька зубців часнику. Залити заливкою: 0,5 л холодної кип'яченої води, 100 г оцту, 100 г олії, 100 г цукру, 1 столова ложка солі. Зверху покласти гніт, винести на холод. Через добу маєте чудову страву.

Цвітна капуста у сметані

2 цибулини посікти і протушкувати в гарячій олії 3 хв. Тимчасом 1 кг цвітної капусти розділити на невеликі суцвіття та 3 хв. проварити їх у підсоленій воді. Викласти підготовлену капусту на сковороду, залити склянкою сметани і тушкувати 10 — 15 хв.

Салат "Білочка"

Один брикет "мівіни" розкачати дрібненько качалкою і змішати з 1 баночкою майонезу, додати 2—3 зубчики розтертого часнику. Спеції за смаком. Салат прикрасити зеленню.

Три рецепти торту "Наполеон"

Рецепт I. Треба мати: *1 пачку сиру, 2 яйця, 1 склянку цукру, 100 г маргарину або масла, 1/2 чайної ложечки соди.*

Сир розім'яти з яйцем та маргарином, додати соду, вимісити тісто, розділити й зробити коржі та випікати у гарячій духовці.

Крем готуємо з 1 л молока, 2 яєць, 3 столових ложок борошна, 200 г масла та 2 столових ложок цукру. Все ретельно розмішуємо на помірному вогні. Потім охолоджуємо. Цим кремом змащуємо коржі.

Рецепт II. Замісити тісто з 0,5 склянки пива, 1 пачки маргарину, 2 склянок борошна. На одну годину тісто винести на холод. Потім розділити, зробити коржі та випікати.

Крем: 2 яйця збиті з однією склянкою цукру. До них додати 4 столові ложки борошна. Цю суміш влити до 1 л киплячого молока. Охолодити, перемастити коржі.

Рецепт III. Одну пачку м'якого маргарину перетерти з 10 столовими ложками борошна. Додати 0,5 л сметани. Замісити тісто та винести на холод на 5—6 год. Приготувати та випекти коржі.

Крем: до 1 банки згущеного молока (звареного в банці) додати посічені горіхи. Цим кремом перемастити коржі.

Новинка!

BOSNA LG

Насоси нового покоління і системи водопостачання.

Ми стали ближчими до Вас, ми вже у:

Білій Церкві, Васильків, Донецьку, Житомирі, Запоріжжі, Звенигородці, Енергодарі, Кіровограді, Кривому Розі, Луцьку, Львові, Миколаєві, Одесі, Павлограді, Переяславі-Хмельницькому, Полтаві, Рівному, Севастополі, Сєвєродонецьку, Сімферополі, Смілі, Сумах, Тернополі, Харкові, Хмельницькому, Ужгороді, Черкасах, Чернігові.

Телефонуйте до Києва:
(044) 244-61-65, 244-61-80, (050) 562-79-11

ТОВ "Босна Ел Джі" з 1995 року займається розробленням і виробництвом побутових електричних занурювальних помп з вібраційним принципом дії та побутових систем водопостачання. Помпи використовують для подачі води із свердловини, криниць, відкритих водойм, а також для організації індивідуальних систем водозабезпечення у приватних будинках, котеджах. **Фірма "Босна Ел Джі" розробила нову конструкцію помпи вібраційного принципу дії,** позбавлену основних недоліків попередніх вібраційних помп, таких як: нетривалий режим роботи, слабкий тиск, недостатня кількість води. Основні параметри нової помпи "Босна БВ-0,2—40 — У5М": об'ємна подача з глибини 40 м — 750 л/год.; з глибини 5 м — 2500 л/год.; максимальна глибина, з якої помпа може подавати воду — 80 м; максимальний тиск помпи - 8,5 атм.; режим роботи тривалий (24 години на добу). До комплекту додаються фільтри очищення води, спеціальні муфти для з'єднання насоса з шлангом, трос для підвішування насоса з шлангом тощо.

Новинкою сезону 2001 року є система водопостачання "Босна Ел Джі" (АСВ-12-1Ф). До складу системи входять: гідроакумулятор, реле тиску, манометр, перехідник з 5 виводами, електропомпа "БВ-О,2—40 — У5М", фільтр очищення води.

Сьогодні, користуючись системою індивідуального водозабезпечення АСВ-12-1Ф, мільйони людей, які живуть у приватних будинках або у дачних будиночках, мають можливість за 20-30 хв. провести до свого житла і підключити холодну і гарячу воду. Вода подається під тиском 2 атм, що забезпечує нормальну роботу газових колонок, електричних водонагрівачів та інших побутових пристроїв.

Вартість системи "Босна Ел Джі" фантастично мала і дає шанс майже кожному пересічному українцю забезпечити себе водою у власному житлі. Насоси - від 110 грн та системи водопостачання - від 450 грн.

Виробляємо та встановлюємо "під ключ".
Наша адреса: Київ, вул.Тургенєвська,65, 1поверх

Органические удобрения Агрофирмы "Гермес"— залог успеха нового урожая

Гумисол (ТУ У 19380560.002-98), **Гумисол-Экстра** и **Гумисол-Супер** (ТУ У 46.87(ГО)007-2000) — жидкие концентраты из биогумуса. Отличаются степенью экстракции. Обработка семян: соотношение в растворе с водой соответственно 1:5; 1:10; 1:20. Внекорневая подкормка растений (опрыскивание по листу) не менее 2 раз в сезон. Соотношение в растворе с водой соответственно 1:25; 1:50; 1:100. Препараты применимы для всех сельскохозяйственных культур. Вместимость упаковки: 0,1 л; 0,5л; 1 л; 1,5л, наливом.

Гумипас — пастообразное удобрение для корневой подкормки растений. Гумипас растворяют в 150 л воды, перемешивают и поливают растения. Достоинства: большое содержание микрофлоры, улучшение структуры почвы, защита корневой системы растений от заболеваний. ТУ У 46.87(ГО) 007-2000 Вместимость упаковки 2 л.

Гумигран-1 — природное органическое удобрение (биогумус), предназначено для подкормки всех культур на любых типах почв. Получен путем переработки коровьего навоза красным калифорнийским червем с последующим формованием в специально разработанном бестемпературном грануляторе, позволяющем получать гранулы диаметром 3 мм. При этом температурный режим не губит почвенную микрофлору и чувствительные к повышенной температуре органические вещества биогумуса. Включает широкий спектр устойчивых легкоусвояемых соединений. Упаковка — п/э пакет. Вместимость упаковки: 1л, 30л.
ТУ У 46.87(ГО) 007 - 2000

Гумигрун — полностью готовый питательный грунт, предназначен для выращивания рассады. Марка "У" — для всех видов растений, марка "Ц" — для цветов. Может применяться в виде удобрительной смеси перед высадкой, пересадкой или посевом культур. Норма внесения: перед высадкой растений — 100 г в лунку. Упаковка — п/э пакет. Вместимость упаковки 4л.
ТУ У 46.87(ГО) 007-2000

Торфобиогумусные таблетки (торговые марки: **Гумитаб, Достаток, Гумитар**). Применяются как готовый почвогрунт для укоренения , а также для подкормки растений. Упаковка: **Гумитаб** — полиэтиленовый пакет, 200шт.; **Достаток** — картонная упаковка, 75 шт.; **Гумитар** — комплект из двух поддонов, 8 стаканчиков, таблеток 32шт.
ТУ У 46.87(ГО) 007-2000

Гумивит — природное органическое удобрение (биогумус). Предназначено для подкормки всех культур на любых типах почв. Получен путем переработки коровьего навоза красным калифорнийским червем. Включает широкий спектр устойчивых легкоусвояемых соединений. Упаковка — п/э пакет. Вместимость упаковки 1 л.
ТУ У 46.87(ГО) 007-2000

Новинки для цветоводов-любителей

Гумисол-супер-Ц предназначен для подкормки комнатных цветов. Выпускается в мелкой фасовке вместимостью 0,13л.

Гумипас-Ц — пастообразное органическое удобрение для корневой подкормки комнатных цветов. Вместимость упаковки 0,4 л.

Желающим самостоятельно составлять почвенные смеси и питательные грунты предлагаем фасованный низинный торф и дренаж для горшечных цветов. Торф обладает свойствами удерживать влагу и делает грунт рыхлым, содержит гуматы, благоприятно воздействующие на плодородие почвы. Вместимость упаковки: 2л, 8 л.
Дренаж незаменим при выращивании растений в горшках, создает наиболее благоприятные условия для цветов, химически нейтрален, экологически безопасен. Вместимость упаковки 2 л.

Лицензия АА № 127514 от 3.08.2001г.

При 100%-ной предоплате действует система скидок

Адреса дилеров можно найти в журнале ОГОРОДНИК №1 за 2002г.

ООО "Агрофирма "Гермес":
84301, Краматорск, ул. Катеринича, 13. Тел.: (06264) 5-93-30, 5-33-98, факс: (06264) 7-12-54
HTTP: www.sns.net.ua/~hermes E-Mail: hermes@krm.net.ua

На 1-ій сторінці обкладинки: Напередодні Міжнародного жіночого свята 8 Березня фотокореспондент А.Бас запропонував на обкладинку портрет 93-річної Павлини Яківни Омельченко з села Карабачин, що на Житомирщині.

Редколегія нашого позапартійного журналу підтримала цю пропозицію не через те, що Павлина Яківна — мати Київського міського голови Олександра Олександровича Омельченка, який очолює партію «Єдність», — редакція вміщує на першу сторінку портрет селянки з натрудженими на землі руками і привітним втомленим обличчям, бо наші читачі впізнають у ній себе чи свою матір, що чекає на лавочці біля хати сина або дочку, що ось-ось підійде і запитає: «Як Вам сьогодні, мамо?»

Сама ж Павлина Яківна розсудила по-селянському просто:

— Мені до серця та партія, яка перекриє злодіям усі дороги, а нам дасть спокійне трудове життя.

У номері:

Щедра грядка

Квітник

Ходімте в сад

Консультує спеціаліст

Домашня ферма

„Дім, сад, город"
виробничо-практичний журнал №3, березень 2002 р.
Головний редактор М.І.Халимоненко
Головний художник Т.П.Колодницька
Заступники головного редактора
Б.К.Донгаш, І.Ф.Кущенко
Редактори А.М.Капітульська, О.В.Кисленко

Дизайн, верстка, кольороподіл В.О.Пономаренко
Реклама, оголошення В.О.Давидко, В.М.Матохнюк, тел. 552-95-11
Розповсюдження, маркетинг Т.І.Лазебник, тел.552-94-60
Видання зареєстровано, серія КВ, №3536 від 23.10.98

Підписано до друку 19.02.2002 р.
Загальний тираж 148 322 прим. (у тому числі: російською мовою і в комплектах з іншими журналами — 28 665 прим.)
Ціна договірна.
Адреса: 02094, Київ-94, пр.Гагаріна, 17-а. Тел. (044) 552-95-13
При передруку та використанні тексту й ілюстрацій посилання на „Дім, сад, город" обов'язкове.

Думки авторів і редакції не завжди збігаються. Редакція не несе відповідальності за зміст рекламних оголошень. Листування з читачами лише на сторінках журналу.

Передплатні індекси комплектів журналів у складі:
«Дім, сад, город» + «Виноград. Вино» — 22430.
«Дім, сад, город» + «Квіти України» — 22431.
«Дім, сад, город» + «Яблунька» — 22432.
«Дім, сад, город» + «Будьмо здорові» — 22433.
«Дім, сад, город» + «Пасіка» — 22434.
«Дім, сад, город» + «Наш дім» — 21871.
«Дім, сад, город» + «Чумацький шлях»+ + «Вокруг света» — 21843.

Комп'ютерний набір, верстку зроблено у редакції журналу «Дім, сад, город».
Видруковано у друкарні ТОВ «Новий друк», м.Київ, вул. Магнітогорська,1.
Тел. (044) 558-29-60, тел./факс (044) 551-58-58.

Індекс 74142
Пізнавай, люби, бережи безмежний світ природи
Яблунька
Розважально-пізнавальне видання для дітей
Ти хочеш знати, де "ростуть" цукерки, чи ходять до школи слони, яка квітка найбільша у світі, а яка пташка найменша?
Тобі подобаються цікаві казки, веселі віршики-смішинки та яскраві малюнки?
Ти хочеш побачити у журналі свою фотографію, знайти друзів по листуванню, виграти чудовий приз для себе і подарунок для батьків?
У журналі "Яблунька" для всіх веселих, розумних, допитливих та кмітливих : захоплюючі розповіді про таємниці природи, історії походження тварин та рослин, казки та легенди, іграшки-саморобки, рецепти смачних страв, фото та листи твоїх ровесників, адреси для листування, школа здоров'я та гарних манер, святкові вітання, кросворди, математичні забави, розфарбовки, конкурси, вікторини, лотереї з призами для тебе та подарунками для батьків і ще багато цікавого...
Пропонуємо 3 варіанти передплати:
Журнал «Яблунька». Передплатний індекс 40306
Усім, хто любить малювати
Журнал "Яблунька" з додатком "Розфарбуй"! Передплатний індекс 21870
Розмальовки-книжечки з казками, оповідками, віршами у барвистих яскравих обкладинках.
Видання для всієї родини
Комплект журналів "Дім, сад, город" + "Яблунька" (з пільговою знижкою). Передплатний індекс 22432
Дошкільнятам і школярам, батькам і вчителям цікава та корисна інформація в розважально-пізнавальному журналі "Яблунька"
Передплата на журнал "Яблунька" — в кожному відділенні зв'язку України.